

ચિરાગે ચીન,

ચઅની

પેન્ટોય ઔર અલાદીન.

આખ પહુલા—દિખાવ પહુલા.

ઈખ્તિજારકો કમરા.

[મેજપર બઢકા સામાન. પૂલ, પાન, શરાબ, લોખાન
વગેરે રખા હય. ચક ચકા ઔર અગર-બત્તી
બજતી હય. કસરાક ચેક તરફ ખરા ડરતા હુવા,
ઈખ્તિજારકો દેખતા હય. 'ખવાબમે' બિશારત
દોનેસે ઇખ્તિજાર કાલ દેખતેકા ધરાદા કરતા હય.]

બયત.

ખર—જિસ દિવેકી રાત પાઈ હય બિશારત 'ખવાબમે',
કાલ તો ખોલૂં જરા ઇસ વકત ઇસકે આબમે.

[ઇખ્તિજાર રમલકા પાસા ફેંકતા હય, ઔર બૂટી
ગિનકે નેક કાલ ખુલતેસે ખુશ હોતા હય.]

ગત—કેદારા.

પૂલા શાદીકા શુલશન પૂલા નયા,
આઈ બહારી શુલકારી, શુન્યા તાબ બિલા.—પૂલા.
પાસા હય ખાસા આપા આજ કાલકા,
આસા હય પૂરી, કાસા બરા હય માલકા.
તાદ્યા આલા હય, બાલા તારા હમારા હુવા—શાદીકા.

[ઇખ્તિજાર કિતાબમે કાલકા હુકમ પઢતા હય.]

મુખમ્મસ.

અય સાહેબે બખ્તે રસા ! તૂ અપને દિલમે શાદ હો,
હિમ્મત અગર બાંધે જરા તો રંજસે આબદ હો.

મિલ જાય તુઝકો મક દિયા, ઉસકી તુઝે ઇન્દાદ હો,
ઉસકા મવકિલ ચેક જિન તેરાહી ખાના-જાદ હો,
તુ શાદ હો, આખાદ હો, તેરા અલમ ખરખાદ હો.

[કિતાબ બંદ કરકે સોચના હય.]

અખયાત.

હય કૌનસા ચિરાગ ! કિધર હય, કહાં હય બહો !
જાવું અબી તલાશમે' ઉસકી, જહાં હય બહો.
રૌશન હય સાફ ફાલે મુખારકકી જાતસે,
દિન ફિર ગયા જુરર મેરા આજ રાતસે !
(સોચકર) પાવું અગર નિશાન ચિરાગે અજબકા,
ચમકાવું ઉસ ચિરાગસે તારા નસીબકા.

[હિન્દાનમે' હિંદ ડાલકર ગયમી મદદ માંગતા હય.]
સૌગંદ સાહિરોંકે સરદારકી ! સૌગંદ સામરી સરકારકી ! જો
દિયેકા મદદગાર હો, સામને આય તૈયાર હો.

[ગયબસે એક પરી નમૂદ હોકર પૂછતી હય.]

ખયત.

રહુખર પરી—ખુલાયા મુઝે કિસ કિયેકે લિયે ?

ઇખ્તિજાર—ચ્હે તકલીફ દી હય દિયેકે લિયે.

રહુખર પરી—દિયેસે કયા કાજત ?

ઇખ્તિજાર—દૌલત, ઇજ્જત આર હશમત.

ઝિન્જોટી—દાદરા.

રહુખર પરી—

ઝૂટે જાહો જલાલ પે જાન દેના ખુરા હય ખુરા.
કાહે હયરાની ઉઘાય, નાદાની જતાય, આસાની ન પાયગા. —ઝૂટે.
જિસને સય સુખન માના, સો મન મગન, સજન રયાના.
ખારકો જિસને ચમન જાના, ચલન ક્યન હય,
સો જન રતન હય, સાજન હય. હાં.—જાહો.

અખયાત.

ઇખ્તિજાર—કરો શાદ તુમ અપનિ ઇન્દાદસે,

રહુખર પરી—મદદ માંગ તુ અપને ઉસ્તાદસે.

[પરી યકાયક સાયબ હોતી હય, ઇખ્તિજાર અપને
ગુરુકો યાદ કરતા હય.]

ઇખ્તિજાર—તદખીર ઇસ ગરજકિ કર' દિલ લગાકે મરે,
જહેતર હય પુછું અપને ગુરુકો ખુલાકે મરે.

[આગમે' હિંદ ડાલકર અલીકકો યાદ કરતા હય.]

અય અલોક જ્ઞાન ! મિસ્ત્રી નવાજ !
 અય ખીમારે હાજતકે ચારાસાજ !
 દિખાદો મુઝે જદરયે ખુશનુમા,
 કે ખર આય મેરી દિલી મુદ્દઆ.

[અધેરા હોતા હય, ગયખીસે અલોક દિખાઈ દેતા હય.]

અલોક—કયું ખુલયા હય મુઝે, મેરી જુરરત કયા હય ?

ઇખ્તિજાર—કયા હય જદ્દકા દિયા; ઉસકી હકીકત કયા હય ?

અલોક—ઠહો જો પા જાયે, ઠહો હર ચીજ મંગા સકતા હય,

ઇખ્તિજાર—ખંદા કિસ તરફસે ઉસ શમઅકો પા સકતા હય ?

અલોક—ઉસ દિયેસે તૂ રંજ ઉઠાયેગા !

ઇખ્તિજાર—રંજસે ગંજ આયેગા.

ખયત.

અલોક—મયેને તુઝકો જહાંમેં કયા ન દિયા ?

ઇખ્તિજાર—ન દિયા કુછ, અગર દિયા ન દિયા.

અલોક—દિયા અગર લિયાબી તો કયા કામ આયગા !

ઇખ્તિજાર—દાલતો દામ આયગા, અયશો આરામ આયગા.

તિલંગ—હુમરી.

અલોક—

અરે લગા ધ્યાન તૂ દાદરસમેં, ન ફૂંસ હવસમેં, ઇસ કુદસમેં.—અરે.

હવસ કર જરકી નહીં બેગ,

સગઝ સુન સુખન ચુન બરા, હો ન બે ઇમાન, બે-ઐસાન,

રહે તુઝમે હરકી દયા, તેરા છ હો બસમેં.—અરે.

કદયાન—હુમરી.

ઇખ્તિજાર—

દુનિયા સારી હવસ ભરી યાં, નહિં કોઈ ઇન્સાં,

જિસે ન આસ રહે, જિસે ન ખ્યાસ રહે.—દુનિયા.

જરપે નજર સદા રહી હય બશરકી,

હર કોઈ ઇસકી ચાહ તબખમેં સરગરદાં.—દુનિયા.

મુખમ્મસ.

અલોક—ખુદાસે લવ જો તેરી જાકે મુખ્દો શામ લગે,

તો ફિર કબી તુઝે અચ્છા ન કોઈ કામ લગે.

ઠહો કામ કર કે જો ખ્યારા તુઝે મુદામ લગે,

યહાંબિ કામ લગે ઔર વહાંબિ કામ લગે,

ખુદાકિ યાદમેં કવરી લગે ન દામ લગે.

અખયાત.

ધૃતિનજાર—ગર સિકંદર બાજ આતા હૈસિકા, તદખીરસે,
દર રહતા -શાહે હકત ઇફ્તીમકી તૌફીરસે.

અલીક—કામ બે કિસમત કબી ચલતા નહોં તદખીરસે,
લાખકા ઘર ખાક હોતા હય ખુરી તફ્તીરસે.

ધૃતિનજાર—પેટમેં પરતા હય ચારા હાતકી તદખીરસે,
મુદમેં દાના આપ ધુસ ગતા નહોં તફ્તીરસે.

અલીક—ધસ હુજ્જતસે બાજ આ, દહકતી આગમેં ન ગત !

ધૃતિનજાર—પીરે રોશન જમીર ! આપને મેરે હર મકસદ બર
લાનેકા વચ્ચદા કિયા હય.

અલીક—મેશક, મયેને તેરી ખહેતરીકા કૌત દિયા હય.

ધૃતિનજાર—ફિર ચંદ પસોપેશ કયા હય ?

અખયાત.

અલીક—હય યહી ધુન અગર તો ચીનમેં જા,

ધૃતિનજાર—કયા કંઈ વ્હાંકિ સર-જમીનમેં જા ?

અલીક—ઉસમેં દરૈફ યક પહારી હય,
હર તરફ જંગલ ઔર ઝારી હય.

ઉસ પહારીમેં ગારકા દર હય,
વોહી દર ઉસ ચિરાગકા ઘર હય.

ચંદે છરી લે, ઉસે લગા દેતા,

[કરામતી છરી દેતા હય, ધૃતિનજાર લેતા હય.]

જમ ખુલે દર, દિયા મંગા લેતા.

તૂ ગયા તો દિયા ન પાયેગા,

ધૃતિનજાર—મયે ન જાવું તો કૌન લાયેગા ?

અલીક—કિસી ભોલેસે, નેક લરકેસે,

ધૃતિનજાર—કામ અયસા ઔર ચેક લરકેસે ?

અલીક—કામ મચ્છમસે બર આયેગા,

ધૃતિનજાર—હાત મચ્છમ કયૂંકર આયેગા ?

[અલીક ધ્યાન કરકે કહતા હય.]

મુખમ્મસ.

અલીક—ચીનમેં નિહાયત ઉમદા ચેક સર-જમીન હય,

નામ ઉસકા ઉસ જગહકિ બોલીમેં પેકીન હય.

દરજ-પારેમેં ગરીબ લરકા ચેક હસીન હય,

મુસ્તફાકા બેટા, ઉસકા નામ અલાદીન હય,

ઉસે તેરા કામ નિકલેગા; મુઝે ચકીન હય.

ધખ્તિનગર—(ઝુકકર) અય મુશિદ ! ઇસ મિહરબાનીકા બરા
યક્સાન હુવા.

[ધખ્તિનગર સર ઝુકકર જાતા હય, કસરાક અલીકકો
લાચારીકી નજરસે દેખતા હય, અલીક, કસરાકકી
જાનિય તજરસુસકી નિગાહ ડાલતા હય.]

અલીક—કયું ? કયા ચાહતા હય ? (કસરાક જખાન બતાકર
ગૂંગોકી તરફ બરબરાતા હય.) ઓહો ! તૂ ગૂંગા હય ? (કસરાક ઇશા-
રેસે હાં કરતા હય.) તૂ ગૂંગાહી પયદા હુવા, યા કિસી સખબસે ગૂંગા
હુવા ? (કસરાક ઇશારેસે જિંધર ધખ્તિનગર ગયા ઉંધર ઇશારા કરતા
હય) ધખ્તિનગરને ગૂંગા કિયા ? કિસ લિયે ? (કસરાક ઇશારેસે નાચારી
બતાકર; બોલનેકે લિયે આજજીસે ગોયાઇ ચાહતા હય) અચ્છા; ન
ધબરા. [અલીક કસરાકકે મુંદપર હાથ ફેરતા હય, ઓર દરગાહે
ઇલાહીમેં દુઆ કરતા હય.]

કુતબ.

અલીક—

અય મેરે ઉફુદા-કુશા, ખામે ધખખત બોલ દે,
બોલકર ઇસકી જખાં, તુ ઇસકી કિસમત બોલ દે.
કુદરતે બરફકેસે અપની, સિંહર બાતિલ કર- ખુદા !
ઇસકી મુશ્કિલકી ગિરહ અય દસ્તે રહમત ! બોલ દે.

[અલીક કુછ બરબરાતા હય, કસરાક ગોયાઇ પાતા
હય.]

કસરાક—(ખુશીસે) શુક પરવરદીગાર ! તુમારી ઇનાયતસે આજ
ફિર બોલતા હું, ઇસ. લિયે સખસે પહેલે તુમારે શુક્રિયેમેં જખાન
બોલતા હું.

અલીક—મયંને તુઝે જખાન દિયા હય, તુબી મુઝે જખાન દેગા ?

કસરાક—બંદા આપકે ફરમાન પર જાન દેગા.

અલીક—તૂ મુઝે જાનતા હય ?

કસરાક—કુછ કુછ પહચાનતા હું.

અલીક—કયા ?

કસરાક—(ડરકર) શયતાનકે અંવતાર હો.

અલીક—(ચિદકર) ખામોશ રહ ! હુશિયાર હો !

કસરાક—(ડરકર) ફિર—ફિર કયા શયતાનકે બરખુરદાર ?

અર્લાક—(ધમકાકે) ચુપ! ખબરદાર !

કસરાક—ચ્હેની નહીં, તો ક્યા ખખીસોકે મુખતાર ?

અર્લાક—(ચિદ્ધકર) અરે ચુપ ! મુરદાર !

કસરાક—ઉતકે મુખતાર નહીં તો ક્યા ઉતકે તાખએદાર હો ?

અર્લાક—(ગુસ્સેસે) બસ તૂ બોલનેસે હાત ઘા, ફિર ગૂંગા બન જાનેકો તૈયાર હો ! [કસરાક ડરતા કાંપતા હય.]

કસરાક—અરે નહીં સાહેબ ! ગૂંગા ન બનાવ, ખુદાકે લિયે મુઝપર તરસ ખાવન !

અર્લાક—સુન, મયે જાદુગરોંકા સરદાર હં, અમત્ત ઐર સિદ્ધકા મુખતાર હં.

કસરાક—હાં ! તો ચ્હે કહો કે બરે જાદુગર હો, બરે કાફર હો.

અર્લાક—ફિર વહી બાત ? વહી ખુરાશત ?

કસરાક—મુઆફ ! બેઅદબી મુઆફ.

અર્લાક—તૂ ઇખ્તિજારકા નૌકર હય ?

કસરાક—હાં. બંદા ઉસ પત્નીદકા ચાકર હય, મગર મસત્ત હય કે, “ સીધેકા મુંહ કુત્તા ચાટતા હય,” વંહો શયતાન મુઝે સીધા સાદા પાકે મેરાહી ગલા કાટતા હય. કિસી પોશીદા કામકે લિયે જબ કોઇ ઐર ઉલ્લ ન પાયા, તો મુઝે અપના સાથી બનાયા. અપના બેદ બરમ છિપા રહનેકો મુઝપર સિતમ મચા દિયા, બેકુસૂર મુઝે ગૂંગા બના દિયા.

અર્લાક—વહો બરા શરીર હય.

કસરાક—શરીર તો ક્યા, વંહો શયતાનકા નજર હય ઐર આપકાબી પીર હય.

અર્લાક—વહો મેરી ખિદમત છોરકે ચિરાગકે જિનકા તલમગાર હય; જો મુઝે નાગવાર હય.

કસરાક—જી હાં, વંહો આજ કલ ચિરાગસે લવ લગાય હય, ઐર જિસ દિન વંહો ચિરાગ પા જાગ્યા, આપકો અપની ઝલકસે ઐરબી જલાયગા.

અર્લાક—(ચિદ્ધકે) વંહો ઇન્સાન નહીં, દોલતકા કુત્તા હય.

કસરાક—વંહો કુત્તેકાબી બાવા હય, કુત્તા તો ઉરસે અચ્છા હય.

તાહતુલ લફજ.

બૂકા પ્યાસાબી માલિકપર જાન લરા દેતા હય કુત્તા,

છોટાસા પિલ્લા હય, લેકિન કામ બરા દેતા હય કુત્તા.

બૂંક બૂંકકે ચોર ચિકારે દૂર બગા દેતા હય કુત્તા,

પહરે વાલેકોંબી બોં બોં કરકે જગા દેતા હય કુત્તાં.

મરતા મરતાબી માલિકકો વક્ષ દિખા દેતા હય કુતા,
ગિરે પસીના આફાકા તો ખૂન બહા દેતા હય કુતા.
ડેહ હાથકી જીભ નિકામે ઉસે તકા કરતા હય કુતા,
જિસકે દુકરે ખાતા હય, હકે ઉસકા બળ દેતા હય કુતા.

અલીક—મયેને તુમ પર ચહસાન કિયા; અજ તુમ મુઝ પર ચહસાન કરો.

કસરાક—મુઝસે જો હો સકતા હો, બેશક મુઝે ફરમાન કરો.

અલીક—દખિનજારકી ખિદમતમે રહકર, ગૂંગા બનકે, જાહિરા
ઉસકા ફરમાન બબલા, મગર ખાતિનમેં અપની મતલબ દેખ, ઐર
ઉસે દિયેસે મહરમ રખ.

કસરાક—અચ્છા, જો ઉસે દિયા ન લેને દિયા, અપના કીના
લિયા, તો કયા ઈન્આમ પાવુંગા ?

અલીક—તૂ કયા ચાહતા હય ?

કસરાક—(સોચકર) મખખી બહુત સતાની હય; ઉસે મન્અ
કરદો, યહી કામ બનાકર દો.

અલીક—ચહે કામ કિસીસે હો નહીં સકતા.

કસરાક—જબ ઇતના જરાસા કામ નહીં હો સકતા, તો ઐર
કિસ કામકી આસ કયા ?

અલીક—કુછ ઐર માંગ લો.

કસરાક—(યાદ કરકે) અચ્છા, મુઝે કાલેસે ગોરા બનાદો.

અલીક—તૂ અયસે હલકે સવાલ કયું કરતા હય ? કયા માલ
દોલતસે આસૂદા હય ?

અબયાત.

કસરાક—ફકીરોંકો દોલતસે કયા કામ હય ?

અમીરીમેં કમ ચયન આરામ હય ?

અમીરી બઝાતી હય હિસો હવા,

ફકીરી દિખાતી હય રાહે ખુદા.

અમીર આદમી હિસેસે પસ્ત હય,

ફકીર અપની કમ્મલહિમેં મસ્ત હય.

અલીક—રાસ્ત હય. અગર તૂ મેરા ફરમાન બળ લાયગા, તો
આરામ પાયગા, મૌજે ઉશાયગા.

કસરાક—આપકા ફરમાન બળ લાવુંગા, ઉસે અપના બદલા
લુંગા, મગર આપની અપના કૌલ પૂરા કીજિયેગા, મુઝે અયશો
આરામ દીજિયેગા. [કસરાક જતા હય, અલીક ઇન્સાનકી ખુદ-ગરજ પર
અફસોસ કરતા]

જંગલા—દાદરા.

અર્લાક—

વાહ ! અળખ ઉલટા જમાના ચ્હે આયા,
 ગુરસેભી અળ ચેલા હુવા નાકરમાન—અળખ.
 જિસે દેખો સો આળ ગારજકા હય મુહતાજ,
 કહીં રસમેં વક્ષા નહીં પાયા.—વાહ !

[અર્લાક જતા હય.]

બાબ પહલા—દિખાવ દસરા.

ચીન—દરજી પાઝેકા રાસ્તા.

[અલાદીન અપને હમ-જોલિયોંકે સાથ-ગેંદ ખેલતા,
 ઉછલતા; ફૂંદતા આતા હય.]

પહાડી—દાદરા.

લરકે—ખેલો કુદો ગેંદ યાર, હય ખહાર, ખન ઠન રમના—ખેલો.

ચહલ પહલકા, ચુહલમેં મળા,

ઉછલ ઉછલ આ, હાં હાં.—ખેલો.

૧—(ફંસેરેસે ગેંદ માંગતા હય) ઇધર ઇધર દે લા,

૨—જા જા !

૩—મયેં સર ખેલૂંગા ?

૧-૨—અખે જા ખે જા ! અરે જા ખે જા !

૩—(દોનોંસે) બચ્યા ! તૂ તા ? ચલ હટ, નટ ખટ જા !

ચંદ—આવારે, નાકારે તલપટ જા !

સખ—એજી જરા ખેલના દેખો બલા મળા રમત ગમતકા.—ખેલો.

[અલાદીન સખકો ફ્રાંજકી ફવાઈદ કરનેકો કહતા હય.]

અખયાત.

અલાદીન—ઇકઠે હોકર અખ સખ યાર !

કરેગે લશકર યક તૈયાર.

સિપાહી હોકર હમ સરહંગ,

કરેગે દેવોંસેભી જંગ.

કરેગે શેરોંકોભી તંગ,

કહેગી દુનિયા રસ્તમ-જંગ.

સખ—કહેગી દુનિયા રસ્તમ-જંગ,

કહેગી દુનિયા રસ્તમ-જંગ.

[સખ હસતે હયે, એક લરકા અલાદીનકી મરખરી કરતા હય.]

૧-લરકા—અલાહા ! દરજીકાભી પૂત,

ચલા હય બન્ને જંગી ભૂત.

અમે લેકર સૂઈ ઐાર સૂત,

ખાલીકાગ્રે કર કરત.

[દૂસરા લરકા મરખરી કરતા હય.]

૨-લરકા—ખાપ મરે દગલી સી સીકર, બેટે હોંગે જંગીખાન !

૩-લરકા—“અમ્માં હેલી, ખાવા તેલી, બેટે મિરજા જમ્મદરાન ! ”

અલાદીન—અરે નાદનો ! તુમ કયા જનો ? અદનેહીસે આદમી આલા હોતા હય, મિટીહીસે મેવા હોતા હય.

૧-લરકા—અરે દીવાનો ! તુમ કયા જનો ! ચહે સૂઈ ભોંક ભોંકકે લરાઈકે મયદાન પાટેગા, ઐાર કૈયચીસે દુસ્મનોંકે કાન કાટેગા.

૨-લરકા—કયંછ ? ઘરમે નહીં ધાગા, ઐાર અલખેલા માંગે—

સખ—ખાગા ! [સખ હસતે હયે.]

ખયત.

અલાદીન—હય ખુદાકી અજબ નિરાલી શાન,

ચાહે અદનાકો કરહે આલી શાન.

ખુદાને ચાહા તો કબી મેરે ઘર દૌરે આવગે, બુકે બુકે બંદગી બજા લાવગે. દુઆયે દે જાવગે, ઐાર ઇન્શામ ઇકામ લે જાવગે.

૩-લરકા—અરે જા બે ઇન્શામકા દેનેવાલા ! તેરે ખાપનેલી કબી ઇન્શામ દિયા હય ?

અલાદીન—કયૂરે રિજાલે ? રોટીવાલે ? ખાપદાદા બખાનતા હય ? મુઝે કયા નહીં પહચાનતા હય ?

૩-લરકા—પહચાનતા હં. માં પિસનહારી, પૂત છયલા.

[સખ હસતે હયે, અલાદીન બિગરતા હય.]

અલાદીન—અમે તેરી ખિસાત કયા ?

૩-લરકા—અમે તેરી આકાત કયા ?

૪-લરકા—અરે ઓ બેવકૂશીકા ગઠા ! ઉલ્લકા પઠા ! તેરી તો વહેા મસલ હુઈ, કે “સૂત ન કપાસ, ઐાર જોલાહોંસે લકમ લકા ! ” ન સરદાર હુવા ન સાહુકાર, અલીસે દંગા; ફસાદ ઐાર તકરાર ?

અલાદીન—જયા ! અળ ખોલા તો જતાહી માર દૂંગા !

૪-લરકા—લળ ખોલા તો મુંહ મિગાર દૂંગા !

અલાદીન—(આસ્તીન ચઢાકર) અમ્છા, મયે દિખાતા હું, આ તો સહી !

૪-લરકા—ત્રે આયા; દેખું, દિખા તો સહી !

[આપસમેં જિલગતે હયે, કુમર હાથમેં લકરી ત્રિયે આતી હય, સમકો છુરાતી હય.]

કુમર—અરે ઓ બદ અતવાર ! ખુદાર્ધ ખવાર ! ચહે કયા કરતે હો ? કયું લરે મરને હો ?

અલાદીન—અમ્માજન ! ચહે લરકા બરા બેઈમાન હય.

કુમર—ચુપ મિલદત્રે ! તૂ ખુદ શયતાન હય.

૧-લરકા—કયું બરો બી ! જો અલાદીન શયતાન હો, તો તુમ કયા શયતાનકો અમ્માજન હો ?

૨-લરકા—અરે ચહે તો શયતાનકો ખાલાજન હયે.

કુમર—ચોર લતખોર, દૂર હો દરગેર ?

[સખકો મારકે હટાતી હય, સમ ભાગ જતે હયે, અલાદીન, કુમરકો સમજાતા હય.]

અલાદીન—અમ્માજન, કયું ધખરાતી હો ? મયે ન મારતા થા; ન મરતા થા, અજી મયે તો જ બહલાનેકો જરા દિલગી કરતા થા.

[ઇખિનજાર મયે કસરાકકે આતા હય, ચોર અલાદીનકો કમસિન ચોર ચાલાક દેખકર છિપકે સુનતા હય.]

કુમર—બેટા, મયેને તુજે બાર બાર કહા હય, કે જખસે તેરા પિદર મરા, અળ તેરે સિવા ન મેરા કોઈ ફરાર હય, ન મેરે સિવા તેરા કોઈ મુરખી વ મદદગાર હય. તેરા ચેક ચયા થા, કંઈ બાધયોમેં તેરે બાપકા વહી ચેક સોતેલા બાઈ બયા થા, મંગર વહોલી બચપનહીમેં કહોં જતા રહા, અળ ન કિસીસે રિસ્તા રહા ન નાતા રહા.

[નાસ સૂંઘતી હય, અલાદીન ગેંદ ઉરાતા હય, ઇખિનજાર બાત સુનકર કસરાકસે ખુશ ખબર સુનાતા હય.]

અબયાત.

ઇખિનજાર—

શુક હય કસરાક ! મફસદ આજ અપના મિલ ગયા ! જુસ્તજૂમેં બિસકી નિકલે થે, વહો લરકા મિલ ગયા !

[કસરાક જાહીરા ઈશારેસે ખુશી બતાવેર બાતિનમેં
અલાદીનકો દેખકર અફસોસ કરતા હય.]

કુમર—મયેં તેરી આહટમેં નિકલી, તુ બટકતા મિત્ર ગયા,
ચલ ઘર અખ, બાહર બટકનેસે તુએ કયા મિત્ર ગયા ?

અલાદીન—

મિત્ર ગયે લરકે, તો ગમ્મતકા વસીલા મિત્ર ગયા,
રંજમેં રાહન મિત્રી, ખ્યાસેકે દરિયા મિત્ર ગયા.

[કુમર નામ સૂંધતી હય, ઇખ્તિજાર અપને સાથ
કસરાકકોબી ફરેખ કરનેકો કહતા હય.]

ઇખ્તિજાર—કસરાક, મેરે સાથ તૂબી ઢંગ કર, શીશમેં ઉતારનેકો
રંગ કર.

કુમર—મેટા, ચલો ખુદા કરે તુમારા નસીબ ફલે, હમ દોનોંકા
દુખ ટલે. [દોનોં ચલતે હયેં, ઇખ્તિજાર મગ્મ કસરાકકે સામને
હોકર હાથ ઉઠાકર શુક ખખ લાતા હય,
અલાદીન, માહરકે સાથ રુક જતા હય વ
ઘજરાતા હય.]

અખયાત.

ઇખ્તિજાર—

શુક હય યા રખ તજસ્સુસકા નસીબ મિત્ર ગયા,
મિત્ર ગઈ ભાવજ મેરી, મેરા ભતીજ મિત્ર ગયા.

અલાદીન—

(ડરકે) બાપરે ! યહે કયા ! કોઈ કાલી બલા હય ! કૌન હય ?

ઇખ્તિજાર—

અય મેરે ખ્યારે, તુ કયૂં ઘજરા રહા હય, કૌન હય ?

અલાદીન—

મ, યહે કલ્વાખીર હય, યા કાલકા હય, કૌન હય ?

કુમર—કાપતાં હય કયૂં ? કોઈ મહેં ખુદા હય—કૌન હય ?

[ઇખ્તિજાર ફરેખસે રોતા હય, કસરાક ઉસકી નકત્ર
કરતા હય.]

ઇખ્તિજાર—અરે હાય ! ભાઈ ! મેરા મુસ્તફા !

મુઝે છોરકર તૂબિ જતા રહા ?

કુજ આઈ ઔર તુઝકો લેકર ગઈ !

મેરી માત જાકર કહાં મર ગઈ !

અરે હાય ! લેયા ! અરે હાય ! હાય !
મયે જતા રહે, તૂ મરે હાય ! હાય !

[અલાદીનકો મનાતા હય.]

અય મેરે પ્યારે બનીજે, આ, ગતેસે મિલ મેરે,
સીનેમે ખેતાળ હય દિલ જોશે હલકતસે તેરે.

[અલાદીનકો ગતે લગાયા ચાહતા હય, બહો ડરકર
હટ જતા હય.]

ધનાસરી—કુમરી.

અલાદીન—

હટ દૂર દૂર, અલગ અલગ ચલ, હટ છોર, હટ ટલ જ,
હટ ઝટ નટ ખટ દૂર જા, દૂર જા, દૂર જા.—હટ.
અજમ ટંગ અજમ રંગ કર આયા,
દગવા નિપટ હય જાણિયા, છણિયા, ફરેખિયા, ચાણિયા,
છલ કર ચાચા નિકલ જના ! દૂર દૂર દૂર દૂર દૂર છણિયા—હટ.

ધખિનજાર—નાહકુભી કોઈ ફિરીકો અપના ખનાતા હય ?

કુમર—ખેટા, જરા ઠહર, કયું ધખરાતા હય ? કયા કોઈ તુમે
કાટે ખાતા હય ?

અલાદીન—અજ રહે કાલા કલૂટા ફિરી કોયલેકી કાનસે આયા
હય, જાઅલસાજકો જાલ ગિજાયા હય !

ખયત.

કુમર—

જતાખ, મયે કુછ નહીં સમજતી, રહે હાલ કયા હય, સવાલ કયા હય !
જરા મુફરસલ કહો, તુમારા ખિયાલ કયા હય, મલાલ કયા હય ?
[ધખિનજાર, અલાદીનકો ખતાકર કહતા હય.]

મુસદ્દસ.

ધખિનજાર—

ધસકા ચચા હું બાબી ! સદકે હું ધસકે સરસે,
ધસપર નિસાર હૂ મયે જ જાન માલો જરસે.
ધસકી તજાશમે મયે ફિરતા થા દો પહરસે,

અલાદીન—

કયા આપ વાપસ આયે અદલામિયાંકે ધરસે ?

કુમર—ધસકા ચચા તો મુદ્દત ગુજરી, ગુજર ગયા હય !
મેરે નિકાહસે બહો પહલેહી મર ગયા હય.

[ધખિનજાર અફસોસ કરતા હય.]

ખયત.

ધખિનજાર—

હાય ! નસીય ઉસકા જો જીતેજી મુઠ્ઠા કહલાયે.

અયસે જીનેસે તો યા રજ મૈત હમારી આયે.

કુમર—(અલાદીનસે અલગ) બેટા, ઇશકે બપનસે કસેગ દુકરે હોતા હય !

અલાદીન—(માસે અલગ) અજી રહે ન રોતા હય, ન ધોતા હય, આંખોમેં ઉગ્ગી કર કરકે કપરે ભિગોતા હય.

કસરાક—(ખુદસે) નાતા હય ન ગોતા હય, ગજા પકરકે રોતા હય.

કુમર—(ધખિનજારસે) સાહેબ, અદલાહ જીને કયા વારિદાત હય, મગર આજતક હમારા અપના તો ફકત એક અદલાહકી જાત હય.

ખયત.

કોઇ ગમજવાર હો ઇસ હાલમેં અયસા ન મિલા,

આજ તક હમકો કિસી દમકા સહારા ન મિલા.

ફત્વ્.

ધખિનજાર—

ન મિલતા હય તજરસુસસે, ન વખરાનેસે મિલતા હય,

જો કુછ ઇન્સાનકો મિલતા હય, વફત આનેસે મિલતા હય.

કહી આરામ હાત આયા તો અપનોહીસે હાત આયા,

યગાનેકી તરફ કય મેલ બેગાનેસે મિલતા હય ?

અલાદીન—ઇતને દિનો આપ કહાં થે ! ફિસ દુનિયાકે પરદેમેં નિહાં થે ?

કુમર—હાં, જરા રહેલી બતાઇયે, દિલકા દગદગા મિટાઇયે.

કસરાક—(ખુદસે) હાં, દગાકી તોપ દાગકે દગદગેકા ફિત્વ્ ઉરાઇયે.

ધખિનજાર—બાબી જાન, સુનો મેરી દાસ્તાન. જબ મયેં દસ બરસકા બચ્ચા થા, યેક દિન અકેલા વીરાનેમેં જા પરા, વહાં યકાયક ફજળકોંકા યેક ફાદિલા આ પરા. ઉસને મુઝે ઉરા લિયા, અપને સાથ લગાલિયા. મુદતોં ઉનકે હમરાહ રહા, મગર વતનકી મહબ્બતસે હમેશા આગાહ રહા. અફ્રિકાસે મયેં કલહી આયા, આજ તુમહારા પતા પાયા.

અલાદીન—મેરા બાપ તો ગોરા થા, ચૈાર તુમારા રંગ કાલા હય ! કાયલા કહીં કાકુરસે મિલનેવાલા હય ?

[કસરાક, ધખિનજારકી બાતોંકો ન માનનેકે લિયે અલાદીનકો ઇશારા કરતા હય, ધખિનજાર બાતેં બનાતા હય.]

ધખિનજાર—એટા, મેરે બાપડી દો બીવીયાં થીં. ચેક હપશન, દૂસરી મલાઇ. મલાઇ માંકે શિકમસે તેરા બાપ થા; જો ગોરા હુવા, ઔર હપશન માંકે પેટસે મયેં પયદા હુવા, ઇસીસે કાલા હુવા.

[કસરાક ઇશારા કરકે ના કહતા હય, અલાદીનકી સમજમેં નહીં આતા હય.]

કુમર—કાન્ને ગોરેકા ખુદા મુજતાર હય. બાઇ, શૌહર તો મુક-લિસ મરા, ઔર ખંદી પયસેં પયસેકો નાચાર હય.

ધખિનજાર—બાબી જનન ! રહે કયા મુજતાર હય ? ખુદાને મુઝે બહુત દિયા હય, પયસે કોરીકી કયા તકરાર હય ? [કુમર ધખિનજારકો માલદાર સમજકે બલાયેં લેતી હય.]

કુમર—એ મયેં સદકે ! મયેં કુરબાન મેરે મિહરબાન.

[અલાદીન ખુશ હોતા હય.]

અલાદીન—(હુકકર) આદાબ ! આદાબ ચચાજનન !

ધખિનજાર—અય મેરે લાખેં જિગર ! નૂરે નજર ! આવ, ગલેસે લગ જા. (અલાદીન ધખિનજારકો માલદાર સમજકર ગલે લગાતા હય) અહલા ! ખ્યારે બનીજેકો ગલે લગાર્યા, ગોયા આજ બાઈ-જનનકો પાયા.

મુખમમસ.

કુમર—ફરજંદ હય મેરા રહે, મગર બે-શજીર હય,

તઅત્તીમો તરખિયતકિ હિદાયતસે દૂર હય.

ધખિનજાર—દિલકા સુરર હય, મેરી આંખોંકા નૂર હય,

કુમર—ઇસકા સંભાલ લેના તુમહેં અબ જુરર હય,

ધખિનજાર—ઇસકી ખબર ન લૂં મયેં તો મેરા કુસૂર હય.

(જેખસે અત્રી નિકાલકર દેતા હય) એટા, દસ અત્રધિયાં લો; કપરે બનાવ, ખેલો; ફૂદો; મજે ઉરાવ. કલ હમ દોનોંકો દાવતમેં હિનાગંજ જાતા હય.

કુમર—હિનાગંજ ?

કસરાક—(ખુદસે) હિનાગંજ નહીં, જહનનમગંજ.

[અલાદીન અત્રી દેખકર ખુશ હોતા હય ઔર આદાબ બજા લાતા હય.]

અલાદીન—આદાબ ! ચચાજનન.

[કુમર ધખિનજારકી બલાયેં લેતી હય.]

કુમર—શુતે રહો.

ધખિનજાર—યહસાન.

અમ્માસ—હુમરી.

અલાદીન—

ચચા, તુમ પ્યારે દુહારે હમારે કરો દિલદારિયાં,
 ગઈ નાચારિયાં, ગઈ બેગારિયાં,
 અયસી કી ગમખવારિયાં—ચચા તુમ.
 કરમ કરમ અતમ આપકા હય બગ,
 આસરા હય સદા, બંદા હય ચેરા તુમારા—ચચા તુમ.
 [સબ ખુશ ખુશ જાતે હવે.]

બાબ પહલા—દિખાવ તીસરા.

જનાના—દીવાનખાના.

[ખવાસેં શહજાદી સેન્દાયકો આતી હુવી દેખકર
 મુખારકબાદી ગાતી હવે.]

ખવાસેં—

રહે શાદમાન જાવિદાં હમારી, પ્યારી,
 હર જહાંમેં ન્યારી પ્યારી—રહે.
 આઘ આલિજહ શહજાદી, આબાદી, ઇમ્કાન શાન હય બારી.
 દિલગરિયાં દિખાવે દિલદારી, દિલગન શાદમાની,
 દિલગરિયાં મવે લૂં મવે બલૈયાં.
 હવેં દુઆવે સદા રહે આસમાં કરે ચારી, હો અયશ જયશ જારી.—રહે.
 [સેન્દાય પરેશાન આકર બચઠતી હય.]

માંડ—હુમરી.

સેન્દાય—

જિસકા ગમસેં હારા જી, હો બહો કયૂં કર શાદમાં,
 હિન્દે સનમને મારા જી, પાતું કહાં નજારા!
 બહો પ્યારા આલમ—આરા હો કહાં ?
 દિલ હય પારા, પારા જી, જીના નહીં ગવારા.

દાહરા.

તરસ તરસકે રહ ગયે, દરસ બિના બે ચયન,
 બરસ બરસકે બહ ગયે, મેરે દોનો નયન,
 જારી જારી બેજારી હવેં આહો જારિયાં.—જિસકા.

[સેન્ટોયકો બેકરાર દેખકે કિટકિટ હયરાનીમેં
સવાલ કરતી હય.]

કિટકિટ—અય ગુલે ગુલજરે શહરયારી ! કહાં ચહે ફરસે
બહારી, ઐર કહાં આપકી અસ્કયારી, આહો જારી ! આખિર કુછ
તો બતાઈયે બાઈસે બેકરારી ?

તહતુલ લઈજ.

સેન્ટોય—

ખવાબમેં યક માહરસે ચાર આંખેં હો ગઈ,
સો ગઈ તફદીર, જબ બેદાર આંખેં હો ગઈ.
મુખિતકાયે હસતે દીદાર આંખેં હો ગઈ,
દેખતેહી દેખને ખીમાર આંખેં હો ગઈ.
ઉસને જબ તિઈ નિગાહોંસે મુઝે ગિસમિલ કિયા,
મેરી ગરદનકે લિયે તત્તવાર આંખેં હો ગઈ.
હાલ સારો જલ્દયે દારયનકા ખુલ જાયગા,
બંદ જબ અય તાલિમે દીદાર આંખેં હો ગઈ.

કોફ્યાન—શહજાદી, 'વહે કૌનસા ગુલશમ થા ?' ઉસકા કયા
નામ થા ?

બયત.

સેન્ટોય—

મયેં જાનતીં નહીં કે ચહે ગમ કૌન દે ગયા,
ચહેબી ખમર નહીં હય કે ફિલ કૌન લે ગયા.

હમને તુજૂમીકો ખુલવાયા, કયા વહે અબી તક નહીં આયા ?

કિટકિટ—(સામને દેખકર) મખદુમ શીદી આતા હય,
તુજૂમીકી ખમર લાતા હય.

[મખદુમ શીદી આકર આદામ બગ લાતા જય.]

મખદુમ—સરકારે વાક્ષા તમાર ! આપને તુજૂમીકો કયૂં ખુલાયા
હય ? કયા કુછ રમલ કાલકી દેખ બાલકા મૌફઅ પેશ આયા હય ?

સેન્ટોય—હાં. તુજૂમી અજતક ન આયા, તુ અપને સાથ કયૂં
ન લાયા ?

મખદુમ—વહે અબી આતે હોંગે, મગર આપ જાનતી હયેં કે,
બંદ છુટપતસે રમલ તુજૂમ પર મર મિટા હય, મુદત તક ગુર-
પ્રશાદ બાવાક શાગિર્દ હો રહા હય. સારી નફીસે સુસેમાની ઘોકે પી ગયા
હય, મેરી દુઆ તઅવીજસે મુદાબી જ ગયા હય.

સેન્ટોય—અય મંગલ મૂરતી ! તુમી અપની સુધ બુધ ખોકે તુજૂમી બન્નેકો તૈયાર હુવા ? કયા તેરે સરપર સનીચર સવાર હુવા ?

મખદુમ—હુજૂર ! બંદા રસ્ત ગુફતાર હય, (કિતાબ ખતા કર) યહે દેખિયે, મેરા ફાલનામા તૈયાર હય. (કીતાબકો ઉલટકે કઈ તસવીરે દિખાતા હય) યહે દેખિયે; મિર્સિખકે હાથમે તલવાર, યહે લીજિયે; મુસ્તરી ઘોરેપર સવાર. યહે જોહરાકે હાથમે ચંગ, ચૈાર યહે મુલાહિજ કાજિયે જુહલકા આતશી રંગ !

સેન્ટોય—અઝા; ખતા તો સહી, મેરા દિલ કિસને ચુરાયા ?

મખદુમ—(ઘજરાકર) કયા ફરમાયા ? યહે દિલકા ચુરાના કયસા, કુછ મેરી સમઝમે ન આયા ! કોઈ જર જવાહિર દખાતા; કપરે લતે ચુરાતા; તો બંદા અમી ખતાતા, મગર યહે દિલકા ચુરાના કિસ કિતાબમે લિખ્યા હય; મુઝે યાદ નહીં આતા.

સેન્ટોય—નહીં આતા હય તો બક બકકે મગજ કયૂં ખાતા હય ?

ચંગશી—બલા તૂ કુછ ખવાબકી તઅખીરમી ખતાતા હય ?

મખદુમ—હાં; મગર ખવાબકી નોખત કયૂં કર આઇ ? (શહજાદીસે) બલા યહે તો ફરમાઇયે, કે રાત આપકો નીંદ આઇ થી ?

કોફયાન—(હંસકે) હાં ! યહે સુનિયે ઇસ બેવકૂફકા લેખા ! અરે ના ફહમ ! નીંદ નહીં આઇ તો ખવાબ કયૂં કર દેખા ?

[કિનકયાટ આકર આદાબ બખલાતા હય.]

કિનકયાટ—અય આફતાબે અખેં રિયાસત ! કયા ઇર્શાદ હય, કે જો ઇસ ગુલામકી યાદ હય ?

કિટકિટ—તુજૂમી સાહેબ ! સરકાર જીવિકારને રાત ચેક ખવાબ દેખા હય, જરા દેખિયે તો ઉસકી તઅખીર કયા હય ?

અબયાત.

કિનકયાટ—

(શહજાદીસે) જમાનેકા ઇન્કિલાબ દેખા, કે સદમયે પેચોતાબ દેખા ? અખાબ દેખા, સવાબ દેખા, હુજૂરને કયા હિસાબ દેખા ?

સેન્ટોય—

ફરેબગાહે જહાંમે હમને યહે જલ્દયે આબો તાબ દેખા, જો દિનકો દેખા; સરાબ દેખા, જો શયકો દેખા બહ ખવાબ દેખા.

કિનકયાટ—અગર તઠલીફકા ખિયાલ ન લાઇયે, તો અપને ખવાબકી જરા તફસીલ ફરમાઇયે.

કુતૂબ.

સેન્ટોય—

જો રાત મેરી બરે દર્દ સરસે આંખ લગી,
તો ચેક મહવશે જાદુ નજરસે આંખ લગી.
રમલસે, ફાલસે અપને, હમારે બશરેસે;
બતાધયેતો સહી; કિસ બશરસે આંખ લગી ?

યંગશી—પ્રુદા કરે ય્હે ફાલ રાસ આયે, જો દૂર હય બ્હો
પાસ આયે.

સેન્ટોય—કુછ આસ આય તો હવાસ આય.

કોફયાન—નસીબ નેક હય તો પાસા બદી ન કરેગા.

કિટકિટ—પાસેકો અગર શહજાદીકા પાસ હોગા તો પુરાહી
પરેગા. [કિન્કયાટ ફાલ દેખકર પ્રુશ હોતા હય.]

તાહતુલ લફજ.

કિન્કયાટ—

ફુદરતકે ફાયદેકા અજબ ઇન્તિજામ હય,
બાલાકા પસ્ત, પસ્તકા બાલા મુકામ હય.
જિસ આદમીકો ખુવાબમેં દેખા હુજૂરને,
બ્હો ચક ગરીબ તિફલ અલાદીન નામ હય.
મુસ્તમેં માહતાબ હય, સીરતમેં લા જવાબ,
હયે બદ્દ આપ અગર, તો બ્હો માહે તમામ હય.
તફીદીર ઉસકી ચમકેગી મિસલે ચિરાગે તૂર,
ચોરેહિ દીનમેં અબ બ્હો અમીરલ અનામ હય.

યંગશી—ગરીબ સહી, મગર ધરાનેકા તો આલી-જાહ હય ?

કિન્કયાટ—ન આલી-જાહ હય; ન કજ કુલાહ હય, મગર નસીબકા
બાદશાહ હય.

સેન્ટોય—મલા બ્હો પુરશીદ જમાલ કબી બેદારીમેંબી નજર
આયેગા ?

કિન્કયાટ—(કિતાબ દેખકર) કિતાબ યહી કહતી હય કે
જુર જલ્લા દિખાયેગા, બલકે આપસે ઉસે માહો મુસ્તરીકા ફિરાન
હો જાયગા.

સેન્ટોય—(પ્રુશ હોકર) શુક હય યા પરવરદિગાર ! તેરી બંદા
નિવાજીકી નિસાર.

મુસદ્દસ.

(કિન્કયાટસે) અય મુખિમરે સાદિકુ ! તેરે યહસાનકે કુરબાન !
કુરબાન તેરે કૌલકે, ઇસ આનકે કુરબાન,
ઇસ મુઝદયે આરામે દિલોગ્ગનકે કુરબાન.

[કિન્કયાટ સર ઝુકાતા હય.]

(યંગશીસે) ખુશાસ ! ઇન્હે લેગ્ગ, યેક કારચોળી શાલ ઇન્આમ દિલા.

કિન્કયાટ—ખુદા દૌલતો ઇફબાલ જિયાદા કરે, દામાને દૌલત
ગૌહરે મુરાદસે બરે. [યંગશીકે સાથ કિન્કયાટ આદાબ બગ્ગર જાતા હય.]
[બાહરસે ટીટોટમકી આવાજ આતી હય, સગ
સુનતી હય.]

અખયાત.

ટીટોટમ—

કયૂં બે મદ્દક ? તૂ નહીં પહચાનતા, મયેં કૌન હું ?
કયા મેરા કુતબા નહીં તૂ જાનતા, મયેં કૌન હું ?

દરબાન—

(અંદરસે) બે ઇજાજત કોઇ અંદર દખ્ખ પા સકતા નહીં,
આદમીકા સાયાબી જીનહાર જા સકતા નહીં.

કાફી—હુમરી.

સેન્દોય—

(કિટકિટસે) કૌન હય યહે બેહયા ? યહે શર કયા હુવા ?

કિધર કયા હુવા ? ખમર લા.—કૌન.

શાર કયસા મયા, કૌન—કિસ્સે લરા,

કૌન મરા પરા, આજ યહે કયા હુવા ?

મયેં વારી, જા પ્યારી, દેખ આરી,

યહે ભારી બેજારી હય કયારી ? આકે મુઝે બતા.—કૌન.

[કિટકિટ સર ઝુકાકર ખમર લાનેકો જાતી હય.]

કોફયાન—સરકારે જીવિકાર, આવાજસે યહી પાયા જાતા હય,
કે યહે વજરજાદા આયા હય. [કિટકિટ આકર અર્જ કરતી હય.]

પીલૂ—દાદરા.

કિટકિટ—

કોઇ દિગર નહીં, પિસર હયે વજરકે, બહો આકે.

દર્શનકે લિયે આયે, દેખિયે ખુત્રાકે—કોઇ.

બૂબક હયે ખરે, બાહર લર પરે,

મિગરે હયે ખરે, ઘોરેપર ચદે હવાકે—કોઇ.

ખયત.

સેન્ટોય—

(કિટકિટસે) યહે બે—ગયરત, રોની સરત, મંગલ મૂરત, ક્યૂંકર આયા?

કિટકિટ—

(હાથ જોરકર) અય શહજાદી, મયેને રજા દી, મેરે ખુલાયે અંદર આયા.

સેન્ટોય—

(ચિદકે) ક્યૂંરી ગંદી ખાંદી ! તેરી અયરી ખુદપસંદી ?

અખયાત.

કિટકિટ—ઉસ ગયેકો મયે ખુલા લાઈ ખનાનેકે લિયે,

દિલ ખહલનેકે લિયે, હસને હસાનેકે લિયે.

યંગશી—(સેન્ટોયસે) આને દો ખૂમકો દાનાઈ જતાનેકે લિયે,

યહે ખહાના ઠીક હય ગમ્મત મચાનેકે લિયે.

સેન્ટોય—મખદૂમ, જા; મેરા જુખ્યા પહનકર ઔર મેરા ખુર્કઅ
ઓઢકર જલ્દ આ, મેરે કર્શ પર મુંહ છિપાકે સેટ જા. જખ વડો સિરી
સાદાઈ ન માને તો ઉસે ખૂમ ખહાડાના; ખનાના, ફિર અપના મુંહ દિખાના.

મખદૂમ—આપ મુઝે મદંસે ઔરત ખનાતી હયે ? અગર ઔરત
સમઝકર મુઝ પર આશિક હો જાય, તો આપકી બહા મેરે માથે આય !

કોફ્યાન—તેરી કાલી સરત પર કૈન ચૂકતા હય ?

મખદૂમ—ખી ચોરી, ચટોરી ! જખ દિલ આ જતા હય તો કહી
ચૂકતા હય ?

કિટકિટ—જાતા હય યા ખાતે ખનાતા હય ?

મખદૂમ—જનાહી હોગા ?

સેન્ટોય—હાં, મેરા હુકમ ખમલાનાકી હોગા.

મખદૂમ—મુજતાર હો.

સેન્ટોય—જા, તૈયાર હો. [મખદૂમ સર ઝુકકર જતાઈ હય.]

યંગશી—શાહજાદી, શહરમે આરોં તરફ મુનાદી હય, કે અંદ
રાજમે વજીરજાદેસે આપકી શાદી હય.

સેન્ટોય—અગર અપને નાપસંદ નિકાહકા નામ શાદી હય, તો
યહે શાદી નહીં, બલકે નામુરાદી હય.

કોફ્યાન—મગર આપકે વાલિદે જખહને ધસ શાદીકી રજા દી હય.

સેન્ટોય—વાલિદને શાદીકા ધન્આમ નહીં દિયા, જોયા સજા દી હય.

ખયત.

દિલ ઉસકો દીજે, આપસે જિસ પર કે આય દિલ,
ઓરોકે દિલસે આદમી ક્યૂંકર લગાય દિલ ?

યંગશી—આપકા હુકમભી કયા આપકો મંજૂર નહીં ?

સેન્ટોય—જન દેનેકો કહેં વહો, તો મયે મંજૂર નહીં,
દિલ કહી દેનેકા લેકિન મુઝે મફદૂર નહીં.

કોશ્યાન—મગર વજૂરજાદા જમાલ ઐર જલાલમેં કમ નહીં.

સેન્ટોય—અગર ઇનમેં કમ હોના તો ગમ નહીં, મગર
અફસોસ યહે હય કે ઉસમેં ત્રિયાકુનો દાનાઈકા જરાભી દમ ખમ નહીં.
ઉસકી બેવકૂફી કયા તુમ નહીં જાનતી ?

કોશ્યાન—જનને હયે, મગર લખ ખોલના ખિત્તે અદખ માનતે હયે.

કિટકિટ—શાયદ અઅદ શાદીકે સુધર જાયગા, દાના કેહતાયગા.

અખયાત.

સેન્ટોય—જો ત્રિસકી ખાસીયત હય, વહો દૂર નહીં હો સકતી જીસે,
નીમ નહીં મીદા હો સકતા, લાખ કોઈ સીંચે ગુર ધીસે.
યુદર કમી ગુલામ ન હો; ઇન્દ્રાયન આમ નહીં હો સકતા,
પાની પીનેકા ફૂળ, જમશેદી જામ નહીં હો સકતા.

મખદૂમ—ફૂળરે વાત્રા ! બંદા, બંદી બનકે હાજિર હુવા.

સેન્ટોય—વાહવા ! તેરે બનાવટમેં તો ખરી ઐરાતકા રૂપ
જાહિર હુવા ! (કિટકિટસે) જા, અખ ઉસ બેવકૂફકો ખુલા લા.
(કિટકિટ જાતી હય) જુવાસો, પહલે ખૂખ સમજાવ ખુજાવ, મેરા
પીજા હુરાવ, અગર ન માને તો પૂરા ઉલ્લૂ બનાવ.

[કોશ્યાન ઐર યંગશીકે સિવા સખ જુવાસે સાથ
સેન્ટોયકે ચેક તરફ છિપતી હયે, બેવકૂફકી
તરફ દેખતા બાલતા ટીટોટમ, કિટકિટકે સાથ
આતા હય.]

ટીટોટમ—કયું જી ? યહે કયા ગજબ ! ઈતની દેર મુઝે બાહર
ખિદાનેકા સખમ ?

કિટકિટ—વાહ ! જનામ, વાહ ! જનાનખાનેમેં આના ઐર
કુજ પંરદે હિજબઃ ખિયાલભી ન લાના ?

ટીટોટમ—પરદા હિજબકા યહાં કયા ખિયાલ હય ? યહેતો મેરી
સુસરાલ હય.

કિટકિટ—અભીતો શાદી કરી; ન ખ્યાલ ક્રિયા :—

ટીટોટમ—અપની જોડ દેખને આયા, તો કુજ ગુનાહ ક્રિયા ?

કિટકિટ—ખર ! કયા હય, ફરમાઇયે ?

ટીટોટમ—વાહ ! તુમહેં કયા બતાઇયે ? મિયાં બીવીકી બાતે
ફસરાંકો સુનાઇયે ?

કિટકિટ—હાનર! ઈસ વડત ઉનકા મિલના મુહાલ હય, છકો મલાલ હય.

દીટોટમ—હાનર ઔર સરકારકો ઝારે મારો, અખસે મુઝે દુહા-ભાષ પુકારો.

કિટકિટ—ખયર! પુકારેગે ઔર ઝાંખી મારેગે, મગર અખ આપ સિધારિયે, ખાતેન ખધારિયે. વ્હો આરામમેં હયે, ઉનકી તમીઅત ખરાખ હય.

દીટોટમ—કયૂં? વ્હો કયા હિસામ હય? કુછ મેરા ઇજિતરાખ હય?

ખયત.

• નજદીક આયા જખકે જમાના વિસાલકા,

તો કૌનસા સખખ હુવા રંજો મલાતકા?

કિટકિટ—ખુદા જાને કિસે ખયાખમેં દેખા હય!

દીટોટમ—કિસે કયા? મુઝે દેખા હોગા. સિવા મેરે કિસી ઔરકો ખયાખમેં દેખતેકા ઉન્હેં હફ કયા હય?

કિટકિટ—ખયાખમેંબી કુછ આપકા ઇન્કાર? (ખુદસે) યા ખેન-ફૂંશી! તેરાહો સહારા.

દીટોટમ—અલખતા! મયે જિસે જલ્દયા દિખાતા હું, ઉસકે ખયાખ-મેંબી આતા હું.

કિટકિટ—તો મિહરખાની કરકે ખયાખમેં આના, ઈસ વડત અચ્છા નહીં જમાના.

દીટોટમ—આજ બંહુન ખેફરાર હું, તાલિખે દીદાર હું.

કિટકિટ—આપકે ખ્યારસે ઉન્હે સાફ ઇન્કાર હય.

દીટોટમ—મેરે ખ્યારસે ઇન્કાર? વ્હો દિલલગી કરતી હયે, યા શાદી?

કિટકિટ--દિલલગી.

દીટોટમ—અછ વ્હો નહીં કરતી તો ઉનકા ખાપં શાદી કરેંગા! કલહી ખંદા અકરકે દામાદી કરેંગા!

કિટકિટ—જખ દિલ ન રાજ હો તો કયા આપકી જમરદસ્તી હય?

દીટોટમ—જમરદસ્તી ઔર મગર-મસ્તી! કલહી શાદી કરતા હું, દેખોતો કયસી ઉસ્તાદી કરતા હું!

ખયત.

કિટકિટ—

(તીકરી ચઢાકે)અચ્છે મિઝબૂફી તરહ આંખેં નિકાસે આયે,

વાહજ વાહ! ખરે ચાહનેવાસે આયે.

[કોફ્યાન જાહિરમેં ટીટોટમકી તરફદાર હોકર કિટ-કિટકો સખત સુખન સુનાતી હય, ખાતિનમેં ખનાતી હય.]

કોફ્યાન—અય હય બહના! કયૂં લશી મરતી હો? કયા ગજબ કરતી હો?

ટીટોટમ—દેખો તો યહે શોખ દીદા! અજલ રસીદા! મેરે મુંહ આતી હય, નાહકે ટરંતી હય!

કોફ્યાન—અરી મુંહકટ! જા, પરે હટ! કયૂં સાહેબજાદેસે ઇતના ઉત્તજની હય? ઇન્હેં કયા સમજતી હય? [કોફ્યાનકે ધમકાનેસે ટીટોટમ અપની શેખી જિતાત હય.]

બહરે તવીલ.

ટીટોટમ—મયે ખમરદાર, તવજગાર, વફાદાર, પરસ્તાર, ઝમકંદાર, ચમકદાર, સમી કારમેં હુશિયાર, મેરા તૌર, મેરા દૌર નહીં ઔર કહીં ઔર. (કોફ્યાનકે આગે તીન બાર હાત બઝાતા હય, કોફ્યાન બારી બારી હાત મારતી હય) જરા હાત લાવ! અજી હાત લાવ! અહા હાત લાવ.

કોફ્યાન—અજી વાહ મિયાંગન, મિહરબાન, ફરદાન, જહે આન, જહે બાન, અજબ તાન, અજબ શાન, અજબ ગાંઠકે પૂરે, કહે કૌન અધૂરે? (કોફ્યાન, દહના હાત બઝાતી હય, ટીટોટમ હાત મારતા હય) જરા હાત લાવ! અજી હાત લાવ! અહા હાત લાવ!

કોફ્યાન—હુન્નૂર, યહે આપકી સુસરાલ હય, ઇસી બાઈસ ઇસ મસ્તાનકો આપસે હુંસી કઠોલ, મસ્ખરી મખોલકા ખિયાલ હય, વરના કયા મજલ હય!

ટીટોટમ—અગર યહે હાલ હય તો ફિર કયા મલાલ હય.

ખયત.

શકરસી કયૂં ન ઉનકી ગાઝિયાં હો,
જો રિસ્તેમેં હમારી સાલિયાં હો.

ખાલાખન, તુમ મેરી મિહરબાન, ફરદાન હો; જરા ઉન્હે જગા દો, મુઝસે મિલાદો. (અશરી દેતા હય) લો મેરી તરફસે યહે ઇન્આમ.

કોફ્યાન—(લેકર) બરી મિહરબાની.

ચંગશી—મુઝે કુછ ન દીજિયેગા?

ટીટોટમ—તુમ્હેં કયા ચાહિયે?

ચંગશી—અંગૂઠી.

ટીટોટમ—અંગૂઠી? ખયર, લો અંગૂઠી.

[નિકાલ દેતા હય, હીયૂ સવાલ કરતી હય.]

હીયુ—ઔર મુઝે ભૂલ જાધયેગા

દીટોટમ—કહ દો મેરી જાન, કયા હય અરમાન ?

હીયુ—સરકી ટોપી.

દીટોટમ—કયા મેરી આખર ઉતરવાતી હો ?

હીયુ—મહબ્બતમે લોગ સર દે દેતે હયે; આપસે ચેક ટોપી નહીં દી જાતી હય ?

દીટોટમ—અચ્છા; લો, ચહે ટોપી.

કિટકિટ—મુઝે કુછ ન ઇનાયત ફરમાધયેગા ?

દીટોટમ—કયું નહીં, મગર અખતો ન ટરેાધયેગા ?

• કિટકિટ—કબી નહી.

દીટોટમ—કયા લોગી ?

કિટકિટ—(ગલા ખતાકે) કંડી.

દીટોટમ—કંડી ? અચ્છા લો; કંડી. [કંડી ઉતાર દેતા હય.]

કિટકિટ—અંઘી. [સલામ કરતી હય.]

દીટોટમ—જાધયે, અખ ઉન્હે ઉઠાધયે.

કિટકિટ—હુઝર ! આશિક મઝમશકુમે દલાલી ન કરાધયે ! બહો સોધ હયે, આપ જાધયે, ખુદ જગાધયે.

દીટોટમ—હાં, તો ચહે ફરમાધયે. (મખદૂમકે પાસ જાકર બુક બુકકે અર્જ કરતા હય.) અખ મેરી કરારે જિન્દગાની ! મહબ્બતકી નિશાતી ! [મખદૂમ આવાજ બદલકે જવાબ દેતા હય.]

મખદૂમ—કયા હય મેરે યાર જાની ? સયજાની !

દીટોટમ—(ખુદસે) કયસી શીરી જગ્યાની ! (મખદૂમસે) જરા મુખરા દિખાવ, ન તરસાવ.

મખદૂમ—અજ મયે ખીમાર હં, મુઝે ન સતાવ !

દીટોટમ—આજ બંદેને છપર ખેલકે આનેકી હિમ્મત કી હય, તકલીફ દી હય, ખુદારા દિખાદો !

મખદૂમ—(આવાજ બદલ કર) અગર સચ્ચા ખ્યાર હો તો ખીમારીકા સદકા દો, એક બાર ગિર્દ ફિરો, મેરા તવાફ કરો.

દીટોટમ—એક બાર ગિર્દ ફિર ? અચ્છા, હાજિર હં.

અખયાત.

(ખુદસે) જો મેરી જોર કહે સો હય રવા મેરે લિયે,

જોરજીકા હુકમ હય, હુકમે ખુદા મેરે લિયે.

[ફિકે, બોલતા હુવા ગિર્દ ફિરતા હય.]

મુકદ્દમ ફિકે.

જલ્લ તૂ, જલાલ તૂ, આઈ જલા ટાલ તૂ,
દુખ દઈ નિકાલ તૂ, મેરી જોર સંભાલ તૂ.
(સેન્ડાયસે) કહો તો ઐર ફિર મરૂં, કહો તો બસ કરૂં.

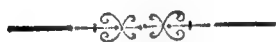
મખદૂમ—બસ, અમ ન ધૂમો, અમ તીન દક્ક પાંચ પરો.

ટીટોટમ—પાંચ પરૂં ? (સોચકે ખુલ્લે) ખયર ! આજ પાંચ પરબી પરતા હું; ફિર બચ્ચા શાદી અપને પાંચ પર ગિરાવુંગા. (મખદૂમસે) મેરી જાન, પાંચ પરૂં, લાત ખાવું, જો કહો સો બજા લાવું. (પાંચ પર ગીર કર) લો અબ દિખા દો.

મખદૂમ—કયા દિખાવું ? ખતા દો.

ટીટોટમ—ફૂલસે ગાલ, મુશ્કસે ખાલ, તારેસા ખાલ, અખરિ હિલાલ.

મખદૂમ—લો, દેખો જો જમાલ. [ઉઠકર મુંહ ખોલતા હય, ટીટોટમ ચાંકતા હય, સમ ખવાસે જાહીર હોકર તાલિયાં બજાકર હંસતી હય, ટીટોટમ મારને ચાહતા હય, સમ હરે પુકારકે શોરો ગુલ મચાતી હય.]

બાબ પહેલા—દિખાવ ચાયા.

અયશ મંજિલ.

[લિમ્બુંગ, ટીટોટમકી હાલત પર અફસોસ કરતા આતા હય.]

મુસદ્દસ.

લિમ્બુંગ—

અગર અફસોસ હય મુશ્કો તો હય અફસોસ લરકેકા, મગર માખાપકી ઘે બૂલ હય, કયા દોસ લરકેકા ? હુવે મા બાપ બેપરના, તો બચ્ચેકા ચક્કન બિગરા, રહા જબ બાગમાં ચાહિલ, તો બેશુબહા ચમન બિગરા. ન સીખા ધંદિમ મંજિલસકા, ન તો ધંદિમે અબજ સીખા, જો સીખાબી અગર બેટને તો લહવો લઅમ સીખા.

બયત.

[પસર ગર ચેક લાયક હો, તો અચ્છા હય હજારોંસે,
અગર ચેક માહે રોશન હો, તો ખહેતર સૌ સિતારોંસે.

[વિમ્બુગ અફસોસ કરતા હુવા જતા હય, દૂસરી
તરફસે કિન્કયાટકે સાથ ટીટોટમ ખાતે કરતે
હુને આતા હય.]

ટીટોટમ—નુજૂમી સાહેબ, મેરા કામ અબ આપકે હાત હય.

કિન્કયાટ—ફરમાઇયે તો, કયા ખાત હય ?

ટીટોટમ—વહી, મેરે સાથ શહજાદીકી શાદી.

કિન્કયાટ—ઉસકી તો શાહને રજા દી.

ટીટોટમ—હાં, મગર શહજાદીને દગા દી, આપકી ત્રિયાફત
બેટીને મિટા દી.

કિન્કયાટ—શાયદ આપકી બદ સુલ્હીસે આપકો રહે સજા હુઇ.

ટીટોટમ—(આંખેં નિકાવકે) બદ સુલ્હી ? કયા મુઝે નહીં
પહચાનતે ? મેરા દરજા નહીં જાનતે ?

કિન્કયાટ—ખૂબ પહચાનતા હું. આપ ખુદાકે નાચીજ બંદે
હવે, મયે જાનતા હું.

ટીટોટમ—નાચીજ હું, મગર દિખા દૂંગા; કયા ચીજ હું !

કિન્કયાટ—(બેપરવાઈસે) બિસમિદ્વાહ ! [કિન્કયાટ ગુસ્સેમે
ચલા જતા હય, ટીટોટમ ખદા હોતા હય.]

અબખાત.

ટીટોટમ—

બસ, મેરી દાનિશમંદીને ખાત ખરાખર પાઈ હય,

શાહ, પછર ઔર શહજાદી, તીનોકી શામત આઈ હય !

ઇસ કલજુગમેં મિલતા હય, ઉલ્લહી જિસકો મિલતા હય,

મુઝસા અફઝાતૂં શૌહર આલમમેં કિસકો મિલતા હય ?

અયસા ચિહરા, અયસી આંખેં, અયસી રંગત કિસકી હય ?

(સામને દેખકર) કયૂં યારો ! જતલાવોતો મેરીસી સૂરત કિસકી હય ?

[જયા ચાહતા હય, સામનેસે મખદૂમ શીદી કિતાબ

તિલસ્મે વૂફાન પડતા હુવા આતા હય, ઉસે દેખકર

રુક જતા હય ઔર ચેક તરફ ખરા રહતા હય.]

મખદૂમ—“ ઉલ્લહા કત્તેજ, જિસકો પાનીમે ઘોલકે પિલાય,
બહો આદમી અપને બસમે હો જાય.” [કિતાબ દેખતા હુવા સોચતા
હય, ટીટોટમ સુનકર હયરાન હોતા હય]

टीटोटम—जसमें हो जय। ओहो। यह अमल तो ठीक है।
(मफ्दूमसे) क्यूं जे लरके ? (मफ्दूम बैककर आदाज जमलाता है)
क्या पढ़ता है ?

मफ्दूम—जहां आभिल होनेकी तरकीबें गढ़ता है।

टीटोटम—यह कितान अमलकी है ?

मफ्दूम—७ हां, तिब्बतमें तुक्षान छसका नाम है। (पास गके
जताता है) “ हुज्जका अमल। ”

टीटोटम—किसीको कुछ क्या जिलाय, के आदमी जसमें हो जय ?

मफ्दूम—(सोचके) उल्लूका कलेज।

टीटोटम—उल्लू कहां मिलेगा ?

मफ्दूम—वाह हुज्जूर ! (टीटोटमको जताकर) आज कल उल्लूका
क्या कल पड़ा है ? आपकी नहीं सज्जता ; मगर मेरे तो सामने जरा है।

टीटोटम—(सामने देखकर) कहां है ? (मफ्दूम सामने
जताकर, नजर जयाकर टीटोटमकी तरफ इशारा करता है) मुझे तो
नजर नहीं आता है। अच्छा, आगे ?

मफ्दूम—(पढ़ता है) “ नौयंही शुभअमेरातकी आधी रातको
हाला जधिया, काली कुरती पहन, हाथ ; पांव और मुंहमें कालिज
लगाके मसानमें जय, वहांकी झाक लाय, पानमें जिलाय, जिसे
जिलाय, ओहो इरमां जरदार हो जय। मगर आते जने जजान न जाले,
किसीसे न जाले। ”

टीटोटम—(पुश होके) हां ! यह तुम्हारा जय है ! मुझे मरगुज
है। मैं आजमावूंगा, जे मेरे दिलमें जसा है उसको जसमें लावूंगा।

मफ्दूम—और मैं छन्नाम पावूंगा।

टीटोटम—जेशक मैं तुम्हें पुश करूंगा।

मफ्दूम—जदगी।

टीटोटम—जदगी। [मफ्दूम पढ़ता हुआ जता है।]

मफ्दूम—“ जौथा तुम्हारा जय जहां गहन हो, तज राती सुरतोको
हंसती सुरत जनानेके लिये। ” [जता है और छिपके देखता है,

टीटोटम पुश होता है।]

टीटोटम—नौयंही शुभअमेरातको शहजदीकी बात है, यह
सय जात है। मसानकी झाक लावुं, उस मगररको यटावुं, मिलाज
करनेका मज यथावुं ! (यलते यलते) हां ! वापस आते पड़त

કિસીસે બોલના મનઅ ક્રિયા હય. ખરેખર ન બોલંગા, ઇસમેં તુકસાનહી કયા હય ? [ટીટોટમ જાતા હય, મખ્દૂમ બાહર આકર અપની શેખી જિતાતા હય.]

મખ્દૂમ—(કિતાબ દેખકર) વાહરે તિલ્લરમે તુફાની ! વાહરે અરવાહે શયતાની ! ગોકે મયે ન આમિલ ન કામિલ હુવા, મગર અબીસે પાંચવેં સવારોમેં શામિલ હુવા.

ચાબોલા.

બસ અમ ભૂતોંકો રામ કરેં, જિનકો ગુલામ કરેં,
ધંદા ન કામ કરેં, ચયન ઔર આરામ કરેં.

ઈંચેજી તર્જ.

બન કે પુર ફન; લાવૂં સૌ મન; અનધન કંનચન હાહાહા !
લાં નયે મસકન, બરતન; બાસન; અચકન; ચપકન હાહાહા !
આનન દાનન બનૂં મહાજન, લાવૂં શૈરન ટદ્ ટાંગન;
ભર ભર દામન, ટકે છના છન, રાનીકા બાગ, ચૌપાટીકા ગુલશન,
ઠંઠી સરક ઔર કુલાબેકા ટવરન, ગિરાન રોલ, ઔર હોટલ લંદન,
પવનચક્રી તાજમહલકા ભોજન, મામામની ઔર માહીમકા દરસન.
ફિરૂંગા બન ઠન, લટકન મટકન, બન મન મોહન, લાવૂં સોહન,
હાટ બાટસે જોબન રોશન, અહા અહાહા ! ઓહો ઓહોહો !

[કિતાબ પડતા હય.]

“બાબ ચૌથા—મયાન તીસરા. સુરેયશોંકી હાજિરાત. (હયરત હોકર પડતા હય) જો ઇક્રીસ દિન ઇસ મંતરકો જગાય, સુરેલ હાય બાંધે ઉસકે આગે આય. (હયરતમેં) ઓહો ! (મંતર પડતા હય) સોના ચમારી; કમકયા દેવી, આરી, આરી; છૂ ! ” (સોચતા હય) મંતર છોટા હય, બર જગ્યાન કરલેના બગ્ત હય. [આર બાર મંતરકો પડકર ફિર કિતાબમેં દેખતા હય, કિટકિટ પીછેસે મખ્દૂમકો કિતાબ પડતા હુવા દેખકર રુક જાતી હય.]

(ખુદસે) અરે ! જિસકે લિયે મેરા જી ઉશ જ રહા હય, વ્હો સૌદાઈતો યહાં બેપરકી ઉશ રહા હય ! શહજાદીને ઇસ બૂબકકે બનાને ઔર છકાનેકા મસ્તિરા દિયા હય, જરાસોંકાબી મદદકે લિયે સંચ ક્રિયા હય. વ્હો બનાવટી ખત ઇસને પાયા યા નહીં, જરાસને પહુંચાયા યા નહીં ? મુઝે તો ઇસ સાદા લૌહપર ખ્યાર આતા હય, ઔર ઇસે; મુઝે દેખતેહી બુખાર આતા હય ! (સોચકર) કિટકિટ, આજ ફિર મના,

આજમા, અગર અપના માઇલ ન પાયા તો જરૂર ધસકા ગુરૂર તોર;
છકા ઔર ઠિકાને લા. [દિલલગી કરનેકો આહિરતા આહિરતા પીછે
આકર દોનો હાથોસે મખ્દૂમકી આંખે બંદ કરતી
હય, જિસે ચુરેલકા સચમુચ આ જના યકીન
કરકે મખ્દૂમ ધમરાતા; કાંપતા હય.]

મખ્દૂમ—અરે ! સચમુચ આ પહુંચી !

કિટકિટ—હાં, કૌન હું, પહ્યાના ?

મખ્દૂમ—તૂ ચુરેલ હય, મયંને જના.

કિટકિટ—(ખુદસે) રહે ગધે બસંત, આજ એક બરસસે
ખાલી ખાખતમેં પરે હયે, ખીલ્લીકે જ્વાબમેંલી છીછરે હયે ! (ચિડકર
ધકા દેતી હય, મખ્દૂમ મુંહકેભલ જમીનપર ગિરતા હય.) મર.
કિનારે ! [ડરકે મારે મખ્દૂમ પરા રહતા હય.]

મખ્દૂમ—મર ગયા ! નામ લેતેહી ચુરેલ તો ઢુટ પરી !

[જલનકે મારે કિટકિટ મખ્દૂમકો કોસતી હય,
મખ્દૂમ સચ માનતા હય.]

કિટકિટ—તેરા ક્લેજ ખાને !

મખ્દૂમ—(પરા પરા) ક્લેજ ખાને ?

કિટકિટ—(જલકર) હાં, તેરા મુદા ઉઠાને !

મખ્દૂમ—(ખુદસે) બાપરે ! (કિટકિટસે) ખી ચુરેલ, લિલ્લાહ !

જવ, મુઝે ન સતાવ.

કિટકિટ—કહાં ? અબતો મયં તેરે સરપર સવાર રહુંગી.

મખ્દૂમ—(ખુદસે) સરપર સવાર ! ઓ પરવરદિગાર !

[કિટકિટ મખ્દૂમકા કાન મલતી હય.]

કિટકિટ—અરે બેધ્યાન ! છોર ચુરેલકા શુમાન ! ઉઠ, મુઝે
પહ્યાન ! [મખ્દૂમ, ડરતા હુવા કિટકિટકો દેખકર ચાંકતા હય.]

મખ્દૂમ—અરે રહે કૌન ! (ઉઠકર ચૌરસે દેખતા હય)
તૂ કિટકિટ યા ઔર કોઇ ?

કિટકિટ—કિટકિટ, સઝતા નહીં ?

મખ્દૂમ—(શક કરકે) સઝતા હય, તૂ ચુરેલ હય, મગર કિટકિટ
બનકર આઇ હય ! (સોચકર) અહાં સચતો ! તૂ સચ્ચી ચુરેલ હોતી
તો હાથ બાંધે આતી ! આમિલોંકે પાસ ચુરેલ કાન મલને નહીં જતી !

કિટકિટ—મુવા, તૂ કિસ આમિલકા જના હય ? કહાંકા આમિલ
બના હય ? આજ એક બરસસે તુઝમેં યહી પાગલપનેકા અસર હય.

મખ્દૂમ—અબી એક ખરસકી ઔર કસર હય. ખરસકે અમદ જિનાતકા લશ્કર તાખ્મે હો જાયગા, કોઇ પાંચ દયાયગા; કોઇ જૂતિયાં ઉઠાયગા:—

કિટકિટ—ઔર કોઇ જૂતિયાં લગાયગા.

મખ્દૂમ—ખયર ! દેખા જાયગા, મગર તૂં યહાં કયૂં સતાને આઇ ?

કિટકિટ—મયેં યાદ દિલાને આઇ. અપના વઘ્મદા વધા કરો, શાદીકા ઇકરાર પૂરા કરો.

મખ્દૂમ—કિસને ઇકરાર કિયાથા ? તૂને મુઝે શરાબ પિલાકર કુબ્જા લિયાથા.

અયત.

કિટકિટ—જન દેને હયેં તુમ્હેં, મોતકો દમ દેતે હયેં,
જો કોઇ દે નહીં સકતા હય વ્હો દમ દેતે હયેં.

મખ્દૂમ—જનકો કયા શહદ લગાકર ચાંટે, યા ગદ્દમેં પાટે ?

કિટકિટ—અરે ઓ કાલે કલ્હે, જમાનેકે જૂટે ! મયેં તુઝપર ન મરતી તો ગધીબી તુઝે પ્યાર ન કરતી !

મખ્દૂમ—(હંસકર) શુક હય કે ગધી પ્યાર કરને આઇ ! મગર આપને નાહકે તકલીફ ઉઠાઈ !

કિટકિટ—મેરી જયસી કહાં મિલતી હયેં ?

મખ્દૂમ—તેરી જયસી છપ્પન હજાર (કીસા ખતા કર) કીસેમેં રખા હયેં !

કિટકિટ—એકબી તો દિખાવ ?

મખ્દૂમ—નજર તો ન લગાવ ?

કિટકિટ—સખ જૂટ ! ગણત !

[મખ્દૂમ જોયસે એક ખત નિકાલકર દૂરસે દિખાતા હય.]

મખ્દૂમ—દેખો રહે ખત.

કિટકિટ—કયા હય, જરા સુનાવ.

મખ્દૂમ—સુનો ઔર ફરક જવ. (પઢતા હય) “ભોલે મઅસૂમ. મિયાં મખ્દૂમ. લો અખ અમીર બનો. ગની હો, વહ્લાહ ! નસીબકે ગરે ધની હો. એક અમીરજાદી તુમસે શાદી કિયા ચાહતી હય, અપની બારી મિલકિયત તુમારે નામ લિખ દિયા ચાહતી હય. મંજૂર હો તો લખપતી બનજવ, મૂસલેં ઢોલ બજવ. ” (કિટકિટસે) સુના ! લખપતી !

કિટકિટ—બેવકૂફી ! આગે ?

મખ્દૂમ—હંહં ! જલી કયૂં મરતી હો ? (પઢતા હય) “દો

ચાર દિનમેં ઉસે દિખા દૂંગી, બચકે તુમસે મિલા:દૂંગી. જહાં લિખનું ચલે આના, મગર કિસીકો સાથ ન લાના. રાકિમ—તુમારા ખાદિમ”

કિટકિટ—(ધીરજ ખેંચી) તો કયા સચમુચ બચગે ?

મખદૂમ—લજમી પાવું ઐાર ન જાવું ?

કિટકિટ—મેરી ચાહકા ચહે બદલા હય ?

મખદૂમ—તુમારે ચાહકા પાની ગદલા હય.

[મખદૂમ જલ્દીસે ચલા જતા હય, કિટકિટ ઉસકી આંખપર અફસોસ કરતી હય.]

તહતુલ લફજ.

કિટકિટ—રહમ યાં ઇન્સાફ યા રસ્મે વફા કુછબી નહીં, રાહે ઉલજતમેં જફાવોંકે સિવા કુછબી નહીં. કયા બતાવેં હમ, કે હાસિલ દિલ લગાનેમેં હય કયા ? ઇખ્તિલા સખ કુછ હય, લેકિન ઇન્તેહા કુછબી નહીં ! દહેં દિલ કહકર જો પૂછા, કહિયે કયા ઇશાદ હય ? સર જુકાકર ચુપકેસે ચહે કહ દિયા, કુછબી નહીં ! [કોફ્યાન, યંગશી ઐાર કઈ ખવાસેં આકર કિટકિટસે હાલ પૂછતી હય.]

કોફ્યાન—કયું બહન, કયા હુવા ?

કિટકિટ—સચમુચ બેવફા હુવા ! મેરી સૂરતસે ખફા હુવા !

અચત.

દોસ્તીમેં અખ તમાશા બચરકા હોને લગા,

વહે જો અપના હો રહાથા, ગચરકા હોને લગા.

યંગશી—સચ, મદોંકી જાત બેવફા; બદ સિફત હય. (કહરકર) મગર કયા હુવા, વહે તો બતાવ, જરા હાલ તો સુનાવ ?

કિટકિટ—વહે બતાવટી રુકુઆ પા ચુકા, બહકાનેસે ઘોકેમેં આ ચુકા. અમીરજાદી બ્યાહનેકો તૈયાર હુવા, પયસેલીકા પ્યાર હુવા ! [કિટકિટ રોતી હય, કોફ્યાન મનાતી હય.]

કોફ્યાન—ન રો; ન ધખરાવ, મેરે કહે ચલો; સાથ આવ. શહ-જાદીકી હિદાયતકે મુતાબિકે તરફ તરફકે બેસ બદલકર, ઉસ છલિયાકો છલકર ફજલત કરે, સખકે સામને નસીહત કરે. [સખ જાતી હયે,

[દ્વિસરી તરફસે મખદૂમ ખરાબરાતા આતા હય.]

મખદૂમ—કમખખત ! ચુરેલકે બદલે ખુદ આ ગઈ, નાહકે બક બકકે સર આ ગઈ ! પાસ ન જોટા પયસા, ન પૂટી કોરી, ઐાર

ખ્યાલને દોરી ! ચાહે જોશકા ટટૂં બન જાવું, મગર લાવું તો અમીર-
જાદીહી લાવું, નહીં તો કપારાહી રહ જાવું. [હીયૂ નૌકર બનકર આતી
હય ચૌર મખદૂમકો બનાવટી ખત દેતી હય.]

હીયૂ—એ લો અપના ખત.

મખદૂમ—મિહરબાની. [હીયૂ ખત દેકર જાતી હય, મખદૂમ
ખત ફારકર પડતા હય.]

“ બાઈ મખદૂમ,—આજ બહો અમીરજાદી ચૌર દરવાજેસે અયશ
મંજિલમેં આયગી, તુમલી હયલા બને ચલે આવ; મુલાકાત હો જાયગી.
ન આવગે તો પચતાવગે, અયસી સોનેકી ચિરિયા ફિર ન પાવગે. ઇશારેકા
લક્ષજ ગુલ હય; સમઝ લેના, જવાબમેં કોઇ ફાફિયેકા લક્ષજ ખોલ
દેના. રાફિમ—વહી ખાદિમ.”

સોનેકી ચિરિયા જરૂર ફૂંસાવું, જરૂરે પર કતર; ઉસે પરકટી
બનાવું, ખુદ પરદાર બન જાવું, તો બેપરકટી હસાવું ! (સોચકર)
મગર હયલા બન્નેકો પૂછ કહાંસે લાવું ? ટીમટાંમ કહાં પાવું ?

[ફિટફિટ જવહરી બની, હાર; અંગૂઠી પહને, શાલ
ઝોદે આતી હય, મખદૂમકો બનાતી હય.]

ફિટફિટ—ઓહો મિયાં મખદૂમ ! અયસે મગમૂમ ?

મખદૂમ—(મુંઝ તાકકર) આપ મુઝે પહચાનતે હયે ? હમતો
આપકો નહીં જાનતે હયે.

ફિટફિટ—અજી આપ નહીં જાનતે; મગર આપકો મયે અચ્છી
તરફ પહચાનતા હું. મયે છગનલાલ જવહરીકા બાઈ મગનલાલ હું. શાહી
મહલસે આયા, શાહકો કુછ જવાહિર દિખાયા.

પીલુ—બરવા—ગત.

હમ ઝવેરી લરકે, હાંહારે હાં હમ ઝવેરી લરકે,—હમ.
બરે સુઘડકે ચલે મોતી-બજાર અકરકે.

મેરે ગાહર રતન હયે અદનકે, મેરે રતન સજન તન મનકે,
અમન હૈય લાઅલે યમનકે, ચલે મોતી-બજાર અકરકે.—હમ.

હર નર સજકર દમકે, બદન યમન બન ઝમકે,
હીરે પન્ને મૂંગે મોતી ચમકે, દરસનમેં જી પરસનમેં.

નીરાલે બર લાવું, મતલબ રગડ ઝગડકે, ચલે મોતી-બજાર અકરકે—હમ.

મખદૂમ—અચ્છા હવા મુલાકાત હુઈ. જનાબ, એક ચિરિયા
ફૂંસાના હય, મગર દામમેં ન ચારા હય ન દાના હય. કુછ મદદ દીજિયે,
મેહરબાની કીજિયે, કે અમીર બનકે જાવું, ચિરિયા ફૂંસાવું.

ਝਿਟਝਿਟ—ਫ਼ਰਮਾਓਏ, ਕਯਾ ਫ਼ਰਕਾਰ ਫ਼ਯ ?

ਮਝਦੁਮ—ਘਾਂਢਾ ਕੁਛ ਕੁਝ ਉਧਾਰਕਾ. ਤਤਯਮਗਾਰ ਫ਼ਯ.

ਝਿਟਝਿਟ—ਪਯਾਸ ਰੁਪਯ ਯਸ ਫ਼ਯ ? [ਨੋਟ ਫ਼ੇਰਾ ਫ਼ਯ.]

ਮਝਦੁਮ—ਮਿਫ਼ਰਆਨੀ. ਮਗਰ, (ਉਂਗਲੀ ਯਤਾ ਕਰ) ਉਂਗਲੀ ਘਾਤੀ ਫ਼ਯ.

ਝਿਟਝਿਟ—ਸਯ, ਯਹੇ ਘਾਤ ਅਮੀਰੀ ਸ਼ਾਨਸੇ ਨਿਰਾਤੀ ਫ਼ਯ. (ਅਂਗੂਠੀ ਫ਼ੇਰਾ ਫ਼ਯ) ਯਹੇ ਅਂਗੂਠੀ ਫ਼ੀਯਿਯੇ, ਮਗਰ ਯਿਯਿਯਾ ਝੁੰਸਾਕਰ ਵਾਪਸ ਫ਼ੀਯਿਯੇ,

ਮਝਦੁਮ—ਫ਼ੈਰਨ. (ਪਫ਼ਨ ਕਰ) ਘਾਂਢੀ. (ਯਤਾ ਯਤਾਕਰ) ਗਲਾਮੀ ਭਾਂਧ ਭਾਂਧ ਕਰਤਾ ਫ਼ਯ.

ਝਿਟਝਿਟ—ਫ਼ਾਰ ਫ਼ਰਕਾਰ ਫ਼ੋਗਾ ?

ਮਝਦੁਮ—ਫ਼ਾਂ. ਫ਼ਸਕੀ ਸਯਯਯਸੇ ਭਫ਼ੋ ਨਵ ਯਫ਼ਾਰ ਗਯੇਕਾ ਫ਼ਾਰ ਫ਼ੋਗਾ.

[ਝਿਟਝਿਟ ਫ਼ਾਰ ਫ਼ੇਰੀ ਫ਼ਯ, ਭਫ਼ੋ ਪਫ਼ਨਨੇ ਸ਼ਾਤਪਰ ਨਯਰ ਯਾਤੀ ਫ਼ਯ.]

ਝਿਟਝਿਟ—ਫ਼ੀਯਿਯੇ

ਮਝਦੁਮ—ਮਿਫ਼ਰਆਨੀ. ਮਗਰ ਪਾਂਝੀ ਝੁੰਸਾਨੇਕੋ ਐਕ ਸੁਨਫ਼ਰਾ ਯਾਤ ਯਾਫ਼ਿਯੇ, ਯਯਮੀ ਯੋਫ਼ਨੇ ਯੋਫ਼ਨੇਕੋ ਯਰੀਨਾ ਸ਼ਾਤ ਯਾਫ਼ਿਯੇ.

ਝਿਟਝਿਟ—ਸ਼ਾਤ ਕਯਾ ਮਾਤ ਫ਼ਯ ! (ਫ਼ੇਰੀ ਫ਼ਯ) ਫ਼ੇ ਯਯਯੇ, ਮਗਰ ਸਾਂਝਾਫ਼ੇਕੇ ਲਾਧਿਯੇ.

ਮਝਦੁਮ—ਘਾਂਢੀ. ਘੁੰਯ ਮਫ਼ਫ਼ ਕੀ. ਯਾਂਫ਼ ਰੋਯਯੇਂ ਆਪਕੋ ਐਕਕੇ ਯਾਰ ਫ਼ੁੰਗਾ, ਅਮੀਰਯਾਫ਼ੀ ਯਯਾਫ਼ੇਕੇ ਸਯ ਯੋਯ ਉਤਾਰ ਫ਼ੁੰਗਾ.

ਝਿਟਝਿਟ—ਸੁਯਯਯਕਾ ਨਫ਼ੀ, ਕਿਰੀਕਾ ਕਾਮ ਨਿਕਯੇ ਤੋ ਫ਼ਯੇਂ ਯੀਯਯੀਯੀ ਪਰਵਾ ਨਫ਼ੀ. ਘਾਂਢੀ.

ਮਝਦੁਮ—ਘਾਂਢੀ. [ਝਿਟਝਿਟ ਯਾਤੀ ਫ਼ਯ, ਮਝਦੁਮ ਘੁੰਯ ਫ਼ੋਕਰ ਸ਼ੋਯਯਿਫ਼ੀਕੀ ਤਰਫ਼ ਮਾਂਝਯੇ ਆਂਧਤਾ ਫ਼ਯ, ਝਿਟਝਿਟ ਫ਼ਿਪਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਫ਼ੇਯਾਤੀ ਫ਼ਯ.]

• • • ਯੁਲਾ—ਫ਼ੁਮਰੀ.

ਕਰ ਧਰਕੇ ਫ਼ਾਫ਼ ਯਾਫ਼, ਲਾਤਾ ਫ਼ਾਂ ਮਾਲ ਕਾਫ਼,
ਮੋਤੀ; ਘੁੰਯੇ, ਪਨੇ; ਫ਼ੀਰੇ,
ਯਾਕਰ ਯਯ ਘਾਂਢੇ ਯੀਰੇ.—ਕਰ ਧਰਕੇ.

ਫ਼ੁੰਯਨਕਾ ਯਾਤ ਫ਼ਾਲ, ਕਾਫ਼ੁੰਗਾ ਮਾਲ ਤਾਲ,
ਫ਼ਿਰਤੋ ਧੋਯਾਰੇ ਫ਼ਯੇਂ, ਵਾਰੇ ਫ਼ਯੇਂ, ਯਾਰੇ ਫ਼ਯੇਂ,
ਯਰਵਾਲੀਕਾ ਯਾਨੀ ਫ਼ੁੰਗਾ, ਫ਼ੋਲਤਯੇਂ ਲਾਸਾਨੀ ਫ਼ੁੰਗਾ—ਕਰ ਧਰਕੇ.

[ਮਝਦੁਮ ਯਾਕਰਕਰ ਯਾਤਾ ਫ਼ਯ, ਝਿਟਝਿਟ, ਫ਼ੀਯ;
ਫ਼ੋਫ਼ਯਾਨ; ਯਾਂਝੀਕੇ ਸਾਧ ਯਾਤੀ ਫ਼ਯੇਂ.]

કિટકિટ—(હીયુસે) કયું ? વ્હો ચિઠ્ઠી મખ્મૂમને પાઈ ?

હીયુ—શહજાદીને ખુદ લિખવાઈ ઔર મયે હાતોહાત દે આઈ.

કોફાન—(કિટકિટસે) અમ વ્હો દૌલત-પરસ્ત જરર આયગા, ઔર તુમ્હેં ગયર સમજકર રંગ લાયગા. અમ ગયર બનકર ઉસે રુસવા કરો, ગયરત દિવાકર અપના કરો.

કિટકિટ—ચલો, તરફીબ તો અચ્છી નિકાલી હય, આગે અદલાહ વાંલી હય. [એક નૌકર આકર ખબર દેતા હય.]

નૌકર—બી કિટકિટ, વ્હો ખૂમક અકરતા હુવા આયા હય, તુમસે મિલા ચાહતા હય.

કટાકટ—(નૌકરસે) બવ, દો કુર્સિયાં લાવ; ઉસે ખુલાવ ઔર બિઠાવ.

નૌકર—મહુત ખમ. [નૌકર જતા હય.]

કિટકિટ—(સખસે) ચલો બહના, અમ હમ જયે.

[સખ જતી હયે, નૌકર દો કુર્સિયાં લાકર રખતા હય ઔર અંદર આનેકો મખ્મૂમકો ચુપચાપ ધસારા કરતા હય. મખ્મૂમ આકર બયઠતા હય, નૌકરકો જાતે જાને યક બ યક જોરસે હંસી આતી હય, મખ્મૂમ ચૌકકર ઉસે દેખતા હય; નૌકર મુંઢ સીધા કરકે આદાબ બખકર જતા હય, મખ્મૂમ મંચળે પાંધતા હય.]

મખ્મૂમ—ચ્હે દોસ્ત કૌન હય, ઔર ચ્હે બેદ કયા હય, કુછ સમજમેં નહીં આતા ! કિસી અમીરજાદીકો મહત્તમેં ખુલાના ઔર મુલાકાત કરાના; કયા માજરા હય, કુછ કહા નહીં જાતા ! (મહત્ત દેખકર) ચ્હે વોહી અયશ મંજિલ હય, જહાં સોનેકો ચિરિયાકા આજ આશિયાના હોગા, યહીં મુઝે કમ્પા લગાના; જલ બિછાના હોગા. (જોખસે છોટા આપના નિકાલકર બાલમેં કંગી કરતા હય) સરરત ખુરી તો નહીં. આંખેં કટીલી હયે, બવેં નોકીલી હયે, યહી કાશી હયે. (હાર દેખકર) અહા ! મંગનીકા હાર કયા બહાર દે રહા હય ! મેરા સિંગાર ખુદ મેરાહી છ લે રહા હય.

[કિટકિટ બેસ બદલ કર મુંઢપર ખુર્કઅ ડાલે આતી હય, ઉસે દૂરસે દેખકર મખ્મૂમ શૌરન કંધી આપના જોખમેં રખ લેતા હય, ઔર અકરકે બયઠતા હય. કિટકિટ આતી હય ઔર સવાલ કરતી હય. મખ્મૂમ ધખરાકર ઉઠ ખસા હોતા હય,

ખવાસેં છિત્તર તમાશા દેખતી હવેં, ઔર
હસતી હવેં.]

કિટકિટ—યુવ !

મખ્દૂમ—યુવયુવ !

કિટકિટ—સવાલે સર ન ધર !

મખ્દૂમ—જવાબે લટર પટર !

કિટકિટ—મસ્તહાને કરોફર.

મખ્દૂમ—આજમાઈશે ધુમ ધરરર.

કિટકિટ—કસોટીએ ઢંગ !

[ધખરાકર ધધર ઉધર દેખકર મખ્દૂમ હાથ ફૂંચલાતા હય.]

મખ્દૂમ—બસ કાફિયા તંગ !

[કિટકિટ મખ્દૂમકો બચકનેકા ધશારા કરતી હય,
બહો બચકતા હય, બઅદ કિટકિટ બચકની હય.]

કિટકિટ—મેરી ચિટ્ટી પાછ ?

મખ્દૂમ—પાછ, ઔર તને બેગમેં જાન આછ.

કિટકિટ—હમ આપકે મશકૂર હવેં, મહબ્બતકે નશેમેં ચૂર હવેં.

મખ્દૂમ—મિહરબાની. (ખુદસે) બેશક કોઈ નવાબજાદી હય !

[કિટકિટ બેહોશીકા ઢંગ કરકે બનાતી હય.]

કિટકિટ—આહ ! [મખ્દૂમ ધખરાકર કિટકિટકો સંભાલતા હય.]

મખ્દૂમ—ચરે ! કયા હુવા ? વફાહ !

બચત.

કિટકિટ—કાટ અયસા હય તુમારે અખરચે ખમદારકા,

બન ગયા તારે નજર, ડોરા મુઝે તલવારકા !

મખ્દૂમ—(ખુદસે) હા ! શુક્ર હય; મેરી મિહનત ઠિકાને લગી,

ઇસકી તખીઅત મુઝપર આને લગી. (કિટકિટસે) આપ સાહેબે
ફૂરનો દોલત, મયેં ગરીબ બદ સૂરત !

અબયાત.

તુમારે આરિજસે પેશ બયે, યહે તાબ કબ આફતાબમેં હય ?

તુમારે રુખકે મુકાબિલ આયે, યહે આબરૂ કબ ગુલાબમેં હય ?

અબીસે હય રોઅબમેં ફૂરન ગાઝિબ, અબીતો મુખરા નકાબમેં હય,

અબીસે આંખે ઝપક રહી હવેં, અબીતો સૂરજ સહાબમેં હય !

કિટકિટ—અખ્ખાહ ! યહે શીરી જખાની ! યહે લત્તરાની !

બયત.

વાહરે ! ખુશ બયાન, કયા કહના !

હાથ લા અય જવાન, કયા કહના !

[હાથ પકરનેકે બહાનેસે અંગૂડી દેખકર ફરેમ કરતી હય]

(ખુદસે) અરે ! યહનો વહી અંગૂડી, જો રાત મુઝે ખવાયમે નજર આઈ! (મખદૂમસે) અય સરદારે ખૂબાં, ઇસે બેચોગે ? હમે દે દોગે ?

[મખદૂમ ધગરાકર હાથ છુરાકર બહાના કરતા હય.]

મખદૂમ—યહે અંગૂડી મેરી અમ્માંકી દી હુઈ હય.

[ફિટફિટ જાહિર હોતી હય.]

ફિટફિટ—(હંસકર ખુદસે) વાહ બેટા ! સય કહા.

કિટકિટ—દામ કરો, બેચ કાલો.

મખદૂમ—(હારકર) લીજિયે, શૌક કાજિયે. [અંગૂડી ઉતાર દેતા હય, કિટકિટ પહનકર ખુશ હોતી હય.]

કિટકિટ—બસ મયે તુમહીકો ખ્યાદૂંગી, ઓર તીન હજાર માહવાર તુમારે નામ લિખ હૂંગી.

મખદૂમ—માહવારસે કયા ઇલાકા ? અજ તુમારે સાથ ફાકા કરંગા, ફાકા ! મયે મહબ્બતકા ભૂકા હૂં, માલો જરપર થકતા હૂં.

કિટકિટ—બલા સાહિબ, આપ મુઝે સયમુય પ્યાર કરતે હયે ? મયેને તો સુના હય કે કોઈ કિટકિટ હય, આપ ઉસપર મરને હયે ?

મખદૂમ—મયે ઉસ ચુરેલપર મર ? તોખાહ ! કોઈ બેવકૂફ હૂં કે ઉસે પ્યાર કરેં !

કિટકિટ—બલા બહો મુઝસે જિયાદા ખૂબસૂરત હય ?

મખદૂમ—બહો કાલી બયાનીકી મૂરત હય, આર તુ તો મેરી જાન, પરી સૂરત હય.

કિટકિટ—ઉસકે પાસ કયા દૌલત નહીં ?

મખદૂમ—(ચિદકર) ફિર દૌલતકી ખાત ? વાહિયાત ! ખુરાશત ! જો મહબ્બતકા પદલા પકરને હયે, બહો દૌલતકે નામપર દો લત (જમીન પર દો લાત મારતા હય) જરને હયે. મગર અય માહે મુનીર,—[મખદૂમ યુર્કઅ પકરકર સવાલ કરતા હય.]

બયત.

હો ગર્જ શામ, દિખાદો રુખે જેખા મુઝકો,

રોયતે માહ પ હય ખોલના રોજા મુજકો.

[કિટકિટ સાલ લેનેકે લિયે ઢંગ કરકે કાંપતી હય.]

કિટકિટ—અરે ! જારા કયસા ચઢ આયા ! તન બદન કાંપને લગા.

મખદૂમ—જારા ?

કિટકિટ—હાં, સરદીસી મઅલૂમ હોતી હય.

મખદૂમ—શાલ ઓઢાઈ ?

કિટકિટ—કયૂં કર કહું !

મખદૂમ—કહના કયા હય ! [શાલ ઓઢાતા હય, કિટકિટ ગલેકે તરફ દેખકર હારકે લિયે ઢંગ કરતી હય.]

કિટકિટ—અહા જરા ગરમી આઈ. (હાર દેખકર) યહે હાર અજબ તરહદાર હય ! ગઢન ખુશગતાર હય. નમુના પાતી તો કારીગરકો દિખાતી, મયેંમી બનવાતી.

મખદૂમ—(આનાકાનીસે) કારીગરકો દિખાતે કિતની ઢેર લગેગી ?

કિટકિટ—અજી અભી જતે જતે મેરી ખુવાસ દિખા દેગી, ઐર ફિર આપકે ઘર પહુચા દેગી. [મખદૂમ હાર નિકાલકર દેતા હય.]

મખદૂમ—લીજિયે, દિખા દીજિયે.

કિટકિટ—મિહરબાની. (પહનકર) અય યાર જતી, દેખો તો; સરકપર મેરી ગારી ખરી હય ?

મખદૂમ—બહુત ખૂબ; જતા હું, અભી આતા હું.

[મખદૂમ જતા હય, કિટકિટ ખુફૂઆ ઉઠાકર ચિડતી હય.]

કિટકિટ—ખેઈમાન ! અમીરજાદીકો દોલતપર લુભાયા તો મુઝે ચુરેલ ઐર કાલી ભવાની બનાયા ! અચ્છા, અપની રુસવાઈ કરો; જાવ, અમીરજાદીકો દૂંદ આવ ! [જતી હય, મખદૂમ આતા હય.]

મખદૂમ—ગારીતો કોઇ નહોં મેરી જાન. (કિટકિટકો ન દેખ કર) અયેં ! કહાં ગઈ ! (દેખકર) નામ ન નિશાન ! ઇસ ગુલને નયા ગુલ ખિલાયા, સખજ બારો દિખાયા ! (ઇધર ઇધર દેખકર) વાહ ! યહે શગૂફા અજબજ ! ચિરાગ ગુલ, પગરી ગાયબ ! હાર, અંગુડી, શાત્ર, સમ દાદેકા માત્ર ! (દરવાજેકે પાસ જાકે પુકારતા હય) ઓ ગુલઅંદામ ? ઓ સૂરત હરામ ?

[કિટકિટ વાપિસ આકર અપની ચીજેં માગતી હયેં.]

કિટકિટ—અલયકિસ સલામ. કયૂં જનાબ, કામવાખી હુઈ ? લાઇયે, મેરી ચીજેં દિલવાઈયે.

મખદૂમ—અરે યાર ! મયેં તો છુટ ગયા !

કિટકિટ—કયસે ? જોહો ચિરિયા કહાં ગઈ ? કયા ઉર ગઈ ?

મખદૂમ—હસ ચિરિયેને જીલ દિયા ! મેરા ડળ્યા શુલ ક્રિયા !

ફિટફિટ—વાહ જનાળ ! મુઝે બનાતે હવે ? લાઘયે મેરા માત્ર,
નહીં તે શોર મચાવુંગા, ક્યદ કરાવુંગા. ચોર ! ચોર ! કાઈ આવ,
મુઝે બચાવ. [એક નૌકર આતા હય.]

નૌકર—કયું ? કયા શોર હય ?

ફિટફિટ—સાહેબ, રહે ચોર મુંહજેર હય ! મેરા માલ લુટા દિયા,
ધસકળાણમે ઉરા દિયા.

નૌકર—અલો શહજાદીકે પાસ.

[ફિટફિટ અસલી સૂરતમે આતી હય.]

ફિટફિટ—કયું મખદૂમ, કયા હુવા ?

મખદૂમ—ઓહો ફિટફિટ, ખૂબ આઈ. [ફિટફિટ બૌર હીયુકો
હંસી આતી હય, મખદૂમ ખાતકો પા જતા હય.]

અબ મયે સમજા ! મુઝે સખને મિલકે બનાયા હય, શાયદ
શહજાદીને બહકાયા હય. મુઝે છોરાવ !

ફિટફિટ—(ઇન્કારસે) અપની અમીરજાદીકે પાસ જાવ.

મખદૂમ—અણ દિલ-લગીસે બાજ આવ, મેરી આબર બચાવ !

ફિટફિટ—ફિર અમીરજાદી પર મરાગે ?

મખદૂમ—કબી નહી.

ફિટફિટ—ફસેમ ખાવ ઇમાનકી.

મખદૂમ—ઇમાનકી બૌર તુમારી જાનકી.

ફિટફિટ—વહલાહ !

મખદૂમ—મિહલાહ !

ફિટફિટ—અણ, વહે અમીરજાદી તો મયે થી, મયેને તુમહે
બનાયા !

મખદૂમ—(ચિડકર) નાપાક ! મુઝે બનાયા ?

[ચિડકર મારને દૌરતા હય, એક ચક્રર દૌરનેકે
બચ્ચદ સખ ખૂવાસે જાહિર હોકર ખિલખિલકે
હંસતી હવે, મખદૂમ મારે શર્મેકે મુંહ છિપાયે
ખરા રહતા હય.]

બાળ પહેલા—દિખાવ પાંચવાં.

મસાનકી રાહ—આધી રાત.

[એક જમઅદાર એક સિપાહીકે સાથ આતા હય,
શયગસ્તકી પોશાકમે' સામનેસે લિમ્બુ'ંગ આકર
સવાલ કરતા હય.]

લિમ્બુ'ંગ—કયું જમઅદાર ! ખચરિયત ?

જમઅદાર—હ, ગરીબ-પરવર સલામત.

[લિમ્બુ'ંગ સામને દેખકે યક બ યક ચૈકતા હય,
ઐર દોનોકો ચુપ રહનેકા ઇશારા કરતા હય,
તીનોં એક તરફ ખરે રહેને હય. દીટોટમ હાય;
પાંવ કાલા કિયે, કાલી કુરતી ઐર કાલા જાંધિયા
પહને, સેન્દોય પર જાહ કરનેકે ગરજસે મસાનકી
ખાક લેકર ન જોલનેકે અહલકે મુવાફિકે ચુપ
આતા હય, મગર લિમ્બુ'ંગકો દેખ ૨ પહચાન
કર ધખરાકે ખોલતા હય.]

દીટોટમ—(ખુદસે) અરે બાબા જાન ! પહચાના તો રુસવાઈ
હય, અબ શયતાનહી ખનખનમે' દાનાઈ હય.

[ઉછલકે તીનોંકો ડરાતા હય, તીનોં ધખરાતે' હય.]

જમઅદાર { અદલાહ !

સિપાહી { [લિમ્બુ'ંગ હિમ્મત કરકે સવાલ કરતા હય.]

લિમ્બુ'ંગ—અય શયતાન ! દુશમને ઇમાના ખશ રહ ! અગર
એક કદમ આગે બદા તો અપને મંતરસે જલા દૂંગા, ખાકમે' મિલા
દૂંગા ! સય ખતા, કહાંસે આતા હય, ઐર કહાં જતા હય ?
(મંતરકે ડરસે દીટોટમ ધખરાકર, હાય હિલાકર ડરાનેકા ટંગ કરતા
હય, લિમ્બુ'ંગ દીટોટમકે ચેહરે પર શક લાકર જમઅદારસે પૂછતા
હય.) જમઅદાર, જરા ધ્યાન લગાવ; ઇસકા મુંડ કિસ્સે મિલતા હય;
જરા ખતાવ ! [જમઅદાર દીટોટમકો ગૌરસે દેખકર આહિસ્તા
કહતા હય.]

જમઅદાર—સરકાર ! ઇસકે ચહેરેકા ઘાટ તો હૂ બ હૂ આપકે
ખેટે જયસા હય ! [લિમ્બુ'ંગ હયરાન હોકર દીટોટમકો દેખતા હય]

લિમ્બુંગ—મેરા બેટા તો છતા જગતા હય, શયતાન ક્યૂંકર હો સકતા હય ?

જમઅદાર—શપથ ઉતરી સૂરત બનકે આયા હય, સાંગ લાયા હય.

લિમ્બુંગ—(હિમ્મત કરકે) ઇસે પકરો, આજેમારો, અગર સમ્યા શયતાન હોગા તો હાથ લાગેલી આયમ હો જાયગા, હાથ ન આયગા.

જમઅદાર—જનાય ! જરા ઠહરિયો. બંદા ચેક મંતર પડતા હય, ઇસે કાબૂમે લાતા હય.

લિમ્બુંગ—તુમને મંતર કહાં પાયા ?

જમઅદાર—એક જુલાહેને સિખાયા. (ગત્રત સત્રત સુના સુનાયા મંતર પઢતા હય ઐર ટીટોટમકી તરફ ચૂંક મારતા હય) મિસમિલ્લાહ હર રહમાતુર રહીમ ! લાનતુલ્લા મિનસ શયતાનુર રહીમ ! ગારત હો નાપાક, શયતાનકે મુંહમે ખાક. ખલકુન્નાસ ! મલકુન્નાસ ! સત્પાનાસ ! (જદ્દકે ડરસે ટીટોટમ કાંપતા હય ઐર હાથ જોરતા હય) દેખિયે સરકાર ! કયસા બસમે લાયા ! કયસા આજિજ બનાયા ! (ફિર પઢતા હય) ખલકુન્નાસ ! મલકુન્નાસ ! સત્પાનાસ ! (ટીટોટમ હિમ્મત કરકે સીધા ખરા રહતા હય, જમઅદાર હપરાન હોતા હય) અરે ! ચહે તો જયૂં કા ત્યૂં ખરા હય !

લિમ્બુંગ—(સોચકે) એકે કામ કરો, ઇસે મારો. સુના હય કે શયતાનકો ચોટ નહીં આતી હય, અબી આજમાઇશ હુઈ જતી હય. [ટીટોટમ મારકે ડરસે ધમરાતા હય.]

ટીટોટમ—(ખુદસે) આપરે ! ચહે તો બેઢમ હુવા ! અમબી ન બોલા તો ગજબ હુવા ! (જમઅદાર હિમ્મતસે આગે બઢકર ચેક આબુક મારતા હય) ઉફ ! [ટીટોટમ બોલનેકે ડરસે દોનો હાથોંસે મુંહ ઢાંપતા હય, લિમ્બુંગકા શક મિટ જતા હય.]

લિમ્બુંગ—અસ, અમ કોઈ શક યા ગુમાન નહીં, ચહે હરગિજ શયતાન નહીં. (ટીટોટમસે) ક્યૂંબે તુ કૌન હય, જે ચહે સાંગ લાયા હય ? મેરે બેટકા રૂપ ભરકે ક્યૂં આયા હય ? (ઠહરકે જમઅદારકે હાથમેંસે આબુક લેકર મારતા હય.) અરે બોલતા ક્યૂં નહીં ? હરામ-ખાદે ! [ટીટોટમ ધમરાકે બોલ ઉઠતા હય.]

ટીટોટમ—અસ સુપ રહો ! અપને આપકો ગાલી ન દો !

[આવાજ સુન કર લિમ્બુંગ ચોંકતા હય.]

લિમ્બુંગ—કૈન ? બેટા ટીટોટમ ?

ટીટોટમ—મુવા તુમારા ટીટોટમ ! મેરે અમલકી સારી તાસીર મિલાઈ, સારી મિહનત ખાકમે' મિલાઈ !

લિમ્બુંગ—અરે એ કયા હાલ ? કયસા ખિયાલ ?

ટીટોટમ—મયેં જો ચુપચાપ મસાનકી ખાક લે જતા, ઉસ મગરર શહજતીકો ખિસાતા; તો ઉસે ખ્યાહ લાતા, મગર તુમને સારા ખેલ ખિગાર દિયા, એ કયા ક્રિયા ? હયેં તો હમારે ખાપ, મગર ખરે ખેવ ફૂદ હયેં આપ ! [ગુસ્સેમે' ચલા જતા હય, લિમ્બુંગ ખાત પાકે અફસોસ કરતા હય.]

લિમ્બુંગ—અસ, અખ સમજા. ઈસ અહમકે કિસી મફારને બહકાયા હય, ઉસીકે લાલચસે ઇસ વફત યહાં આયા હય ! યા મેરે વાલી ! એક બેટામી દિયા તો બિલકુલ અફસસે ખાલી !

[લિમ્બુંગ, ટીટોટમકો ન દેખકર ધખરાતા હય.]

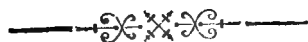
લિમ્બુંગ—કહાં ગયા ! (જમઅદારસે) દૌર જવ, પકર લાવ. [જમઅદાર મએ સિપાહીકે દૌરકે ટીટોટમકો પકર લાવા હય, ટીટોટમ, જમઅદારકે સાથ જોર કરકે ખાપપર આંખે' નિહાળતા હય.]

ટીટોટમ—છોશો, જાને દો !

લિમ્બુંગ—હરો ! [લિમ્બુંગ ગુસ્સેસે ટીટોટમપર ચામુક તાનતા હય, જો ધખરાતા હય.]

[લિમ્બુંગ, ટીટોટમકે પીછે જતા હય, જમઅદાર વ સિપાહી લિમ્બુંગકે પીછે રવાના હોતે હયેં.]

બાબ પહેલા તમામ હુવા.

બાબ દ્વિતીયા—દિખાવા પહોંચા.

જંગલમેં તિલસ્માતી ગાર.

[ઇખ્તિજાર, અલાદીનકો ગારકે પાસ લાકર ઉસે જલદુષ ચિરાગ લાનેકે લિયે અંદર જાનેકો લલચાતા હય, કસરાકે ઇશારેસે મનઅ કરતા હય, ઇખ્તિજાર દેખકર કસરાકકો ઇશારેસે ધમકાતા હય.]

ઇખ્તિજાર—ખેટા, મિહદીબાગકી દઅવતમેં જાનેકે બહાનેસે મયેં તુએ યહાં લાયા, મગર કલ રાત મયેંને ચેક કામિલસે ચહે હાલ પાયા, કે (ગારકા દર બતાકે) ચહે ચેક કરામતી ગાર હય, જિસમેં જવાહિરાતકા અખ્તાર હય. ઇસમેં ચેક અખયબ દિયા હય, જો તૂરે કરામતકા ભરા હય. અગર બહો દિયા લાયગા, હમ સખકા નસીબ રોશન હો જાયગા. ઇસ લિયે ઇસ ગારમેં ઉતર જા, દિયા ઉડા લા.

અખયાત.

અલાદીન—મેરા દિલતો ખોદસે અફગાર હય,
જાર હય, ખેજાર હય, નાચાર હય.

ઇખ્તિજાર—તેરી દહશત પર ખુદાકી માર હયા
ડર ના! ચહે જંગલ અબી ગુલજાર હય.

અલાદીન—મુઝકો તનહા જાનેમેં ઇનકાર હય,
આપબી ચલિયે, અગર ઇસાર હય.

ઇખ્તિજાર—મેરી નિગરાતી યહાં દરકાર હય,
ઇસ લિયે જાના વહાં દુશવાર હય.

અલાદીન—તો મયેં અકેલા કયૂંકર જાવું? મુઝે જાને દીજિયે
કે અપને ઘર જાવું.

ઇખ્તિજાર—તેરા બાપ હાથીકે મુંહમેં ઘુસ જાતા થા, તેરા
દાદા શેરકો અંદરકી તરફ નચાતા થા, તૂ મેરે ઘરાનેમેં અચબ લગાતા
હય? દિલેરીસે જી ચુરાતા હય?

અલાદીન—હાય! કાશ મેરા પિદર જીતા હોતા!

ઇખ્તિજાર—તો બહોબી તેરી નાફરમાનીસે ઇસી તરફ રોતા! નાદાન!
ના ફરમાન! અગર જિયાદા હટ કરેગા, (હાથ પકરકે ખંજર તાનતા હય) તો યહી મરેગા!

અલાદીન—(નાચાર હોકર) હાય ! મેરા ઇસ જગદ કોન હય;
જો મુઝે બચાય ! વાય ! ખુદા કિસીકોબી અયસા નાચાર ન બનાય !

ઈખ્તિજાર—હિમમત કર, ન ડર. (છલ્લા ઉતાર દેતા હય.)
લે, ચહે છલ્લા તેરા નિગહબાન હોગા; ઇસકી બરકતસે દેવ, શયતાન,
તેરા મુતીએ ફરમાન હોગા.

અલાદીન—(નાચાર હોકર) અચ્છા, ખુદા હાદિએ નાસિર હય,

ઈખ્તિજાર—ન ધબરા, બંદા યહી હાજિર હય.

[ઇખ્તિજાર મંત્ર પઢતા હય.]

પદ,

ઓ હાદી ! કરતૂ અતા, મુઝ પર દયા.

મેરા રહબર દમબર હોખ, યાવર હોકર દીપક દે બે ખતા.

ઓ હાદી ! આસા મેરી બર લા.

[મંત્રકે જોરસે ગારકા દર ખુદા બતા હય,

અલાદીન ગારકો ઝાંકકર ડરતા ધબરાતા હય.]

ફસ—કુ'મરી.

અલાદીન—હાય ! અંધેરી ગાર !

ફરક ધરક મેરે દિલમે' આઈ, ફૂંગા મયે' ફિજાર !—હાય !

બલું ન અયસી જહાનમમે' મયે', આફતકા હય બલા,

બહરે ખુદા મુઝે છોરો અમ્મૂં રહમ કરો સરકારા—હાય !

કસરાક—(ખુદસે) હાય ! હાય ! મરા બેચારા ! યા ઇલાહી !

કયા તદખીર અમલમે' લાવું, કે ઇસ અઅસૂમકો બચાવું.

[ઇખ્તિજાર મૈકુઅ દેખકર અલાદીનકો ગારમે' ફેંક

દેતા હય, બહો ચિદલાતા હય, ઇખ્તિજાર પહારકી

ફસરી તરફ બતા હય, કસરાક ઉસકે પીછે રવાના

હોતા હય, ગારકે બદલે શુલજાર નજર આતા હય.]

આબ દૂસરા—દિખાવ—દૂસરા.

ગારકા અંદરૂના હિરસા

[અલાદીન, ગારકા અંદરૂની હિરસા દેખકે હયરાન
હોતા હય.]

તહતુલ લેફા.

અલાદીન—એ જાન વહશત અસર, એ મુકામ હયરતકા !
 દિખા રહા હય તમાશા તમામ હયરતકા !
 દિખામ દેતા હય કયા ! કુછ કહા નહીં જાતા,
 દિખાવ દેખ લિયા લા કલામ હયરતકા !
 તિલરમગાહે તહેયુર એ ગાર હય શાયદ:—
 ધરી મુકામસે નિકલા હય નામ હયરતકા !
 [ચારોં તરફ દેખનેસે ચિરાગ નજર આતા હય,
 અલાદીન ઉસે દેખકર ખુશ હોતા હય.]

કૃત્ય.

હુઈ મસરૈત જિયાદ હાસિલ, હુઈ હય બેકસકિ દાદ હાસિલ,
 દિયેસે હોગા મફાદ હાસિલ, ચિરાગ રોશન, મુરાદ હાસિલ.
 ખુઝાવું બાર ધસકો ભેકે જાવું, ચચાકો દૂં, સુખેરઈ પાવું,
 ચિરાગ દમરીકા મિલ ગયા તો, હસે હુઈ જાનદાદ હાસિલ.

[ચિરાગ ઉઠાકર ખુઝાનેસે બાદલ કરકતે બિજલી
 ચમકતી હય, અલાદીનકો ચિરાગકી કરામતકા
 યકીન હોતા હય.]

ખયત.

હય યહી બેશક કરામતકા ચિરાગ !
 કરતે હવેં જિસકી સિદ્દત રોશન દિમાગ !

[ચિરાગ ખુઝાકે કમરમે' ખોંસ લેતા હય, અંધેરા છા
 જાતા હય, અલાદીન તારીકીસે ડરતા ધખસાતા હય.]

અખયાત.

છા ગયા હામ ! અંધેરા એ સરાસર કયૂંકર !
 અયસી તારીકીમે' મવેં નિકલુંગા બાહર કયૂં કર !
 શાયદ ધસ શમઅમે' હય કેહ કસમત બારી,
 જલ્લી કરતા હય બહો ધસકે લિયે મિહનત બારી !

[બાહરસે દખ્ખિનજર પુકારતા હય]

અખયાત.

દખ્ખિનજર—કયૂં પિસર ? કયા હાલ હય ? પાયા ચિરાગ ?

અલાદીન—જ; ખરી મુશકિલસે હાય અપ્પા ચિરાગ.
 મગર અખ એ દિયા તો ન દિયા જાનગા.

ધંજિનજીર—(ચાંકકે) કયું ? (ધમકીસે) ન દિયા જાયગા, તો તેરી હસ્તીકા ચિરાગ ચુલ્લ ક્રિયા જાયગા !

અલાદીન—જખતક હયાતકા તેલ હય; મેરા ચિરાગે હસ્તી કૌન ખુઝા સકતા હય ?

ધંજિનજીર—(હયરતમે) અરે ! તેરી ઇતની હિમ્મત વહાં કિસને બદાદી ?

અલાદીન—ઓ મકાર ! રહે હિમ્મત તુને ખુદ સિખાદી, ઔર તેરે દિયેને દિલાદી. ઇસ શમઅકી જખાન મુઝે અમ રાહે રેખાન બતાતી હય.

ધંજિનજીર—નાદાન ! શમઅકી જખાન કાદી જતી હય !

અલાદીન—તો કયા હુવા ? જખાન કટનેસે ઔરબી રોશની આતી હય.

ધંજિનજીર—(ચિદકે) અયસા અધેર કરેગા, તો ઇસી કૂણકે મુંહકા નવાલા હોગા !

અલાદીન—નસીબ ઉજાગા હોગા, તો મેરા જોલ બાગા હોગા, ફશમનકા મુંહ કાલા હોગા !

ધંજિનજીર—નાખકાર ! ના હમવાર ! અગર રહે તકરાર હય, તો ઇસી ગારમે દિનાર હો, ગોરમે પહુંચ ગયા હય, અમ અદમકે જાનેકો તૈયાર હો ! (કસરાક પર ચિદતા હય.) કસરાક ! નાપાક ! તુને ઇશારોસે ઉસે બહકાયા, મેરા બના બનાયા બિલ મિગારા ! નમક હરામ ! તુબી દિનાર હો, અજલકા શિકાર હો !

[કસરાકકો ગારકે અંદર ઢકેલકે ધંજિનજીર ચલા જતા હય, કિસીકે ગીરને; ચિદલાનેકી આવાજ સુનકર અલાદીન ધબરાતા હય.]

અલાદીન—અદલાહ !

કસરાક—તોગાહ !

અલાદીન—કોન બશર ?

કસરાક—મયે, ન કર.

અલાદીન—કહાં ?

[અલાદીન કસરાકકો દૂંદતા હય.]

કસરાક—યહાં.

[કસરાક અલાદીનકો દૂંદતા હય.]

અલાદીન—કિધર ?

કસરાક—ઇધર. [દોનો સામને હોતે હયે, અલાદીન ધબરાતા હય.]

અલાદીન—કોન ! શયતાન ?

કસરાક—કસરાક, મેહરબાન !

અલાદીન—કસરાક ! તૂ બોલતા હય ? કયા તૂ ગૂંગા ન થા ?

કસરાક—નહીં. ન મયે ગૂંગા થા, ન વ્હો ચંડાલ તુમારા ચચા થા.

અખયાત.

મુરખ્ખી હયે દુનિયાકે સારે ચચા,

મુરખ્ખા થે લેકિન તુમારે ચચા.

જિસે માનતે થે ચચા જાનકે,

વ્હો હજરત તો અખ્ખા થે શયતાનકે.

અલાદીન—મયેને પહલેહી જાન જિયા, કે વ્હો કોઇ જઅજિયા થા, ચચા નહીં; મગર પક્કા ચાજિયા થા. દિયા મંગાનેકા ચ્હે સખ જાત્ર થા.

કસરાક—ઔર દિયા લેકર હમેં તમ્હેં યહીં દયા દેનેકા ખિયાત્ર થા. જખ તુમને દયા ન દિયા, આખિર મુઝેબી તુમારે સાથ જિંદા દરગેર કિયા.

અલાદીન—અફસોસ ! કયા ખાખર થી કે ચ્હે હમ ઝાંસા થા, જાલમેં હમેં ફાંસા થા !

કસરાક—હરે હરે ! તુમબી તરે, મુઝેબી લે મરે ! ન યહાં ખાના હય, ન પીના હય, હયા ખા ખાકે કખતક જીના હય ?

અલાદીન—તો કયા ઇંસ કયદસે નિકલનેકા કોઇ ચારા નહીં ?

કસરાક—એ મરે અખ છુટકારા નહીં !

અલાદીન—હયફ ! સદ હયફ ! [અફસોસસે હાથ મઝનસે છલ્લા રમરા જાતા હય, અંદરની દિખાવ પરરતા-
નકી સુરતમેં બદલ જાતા હય, છલ્લેકા ફરમાખરદાર જિન આતા હય, અલાદીન અંદરકા દિખાવ દેખકર હયરાન હોતા હય.]

મુસદસ.

અહા ! કયા રંગ હયે લઅતો ગુહરકે !

કહાં ચ્હે નૂર હયે શમ્સો કુમરકે ?

જરા ઠહરી, કે ફોરન પાંચ સરકે;

નજરબી જમ નહીં સકતી ઠહરકે.

કુછ ધનમેંસે મયે લે જાવું તો બિહતર !

ચચાકો ચ્હેબિ દિખલાવું તો બિહતર !

[ਪਰਸਤਾਨਕੇ ਜਵਾਹਿਰਾਤਕੇ ਤੋਰਕੇ ਸਮਾਜਮੇਂ ਆਂਧ ਲੇਤਾ
ਹੁਯ, ਪਰਿਯੋਂ ਨਾਯਤੀ ਗਾਤੀ ਭਯੋਂ, ਅਲਾਹੀਨ ਔਰ
ਕਸਰਾਕੇ ਐਕੇ ਤਰਫ਼ ਛੋਕਰੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਤੇ ਭਯੋਂ.]

ਜਿਨ-ਭਾਈ—ਲਾਵਨੀ.

ਪਰਿਯੋਂ—ੳਮ ਭੁਮ ਭੁਮ ਭੁਮ ਰਸ ਭਰੀ ਤਾਨ ਗਤ ਭਰਿਯੇ,
ਸਭਆਧ ਤਰਯਸੇ ਜਮੇ ਦਿਲ ਪੁਰ ਕਰਿਯੇ.

ਕਯਾ ਕਰਮ ਕਿਆ ਹੁਯ ਆਜ ਪੁਨਾਨੇ ਧਿਆਨ ਜਰਾ ਧਰਿਯੇ—ੳਮਭੁਮ.

[ਜਿਨ, ਅਲਾਹੀਨਸੇ ਢੁਕਮ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਹੁਯ.]

ਭਵਲੋਕਾ ਜਿਨ—ਕਯੂਂ ਫੁਲ੍ਹਰ ਕਿਸ ਲਿਯੇ ਭਵਲਾ ਧਿਸਾ ! ਕਯਾ
ਖਸ਼ੀਏ ਹੁਯ ?

ਕਸਰਾਕ—(ਡਰਕੇ) ਯੇਦਾਏ ਹੁਯ ! ਕਰਿਯਾਏ ਹੁਯ !

ਭਵਲੋਕਾ ਜਿਨ—ਕਯਾ ਮੁਰਾਏ ਹੁਯ ?

ਅਲਾਹੀਨ—ਤੂ ਕੋਊ ਯਲਾ ਹੁਯ, ਯਾ ਕਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁਯ ?

ਭਵਲੋਕਾ ਜਿਨ—ਤੁਮਾਰੇ ਲਾਧਕੇ ਭਵਲੋਕਾ ਗੁਲਾਮ ਫੁੰ, ਉਸਕੇ ਮਾਲਿਕਕਾ
ਯਾਦਯੇ ਯੇਦਾਮ ਫੁੰ.

ਅਲਾਹੀਨ—(ਲਾਧ ਉਠਾਕੇ ਪੁਸ਼ ਛੋਕਰ) ਸੁਕੇ ਪੁਨਾ !

ਅਯਯਾਤ.

(ਜਿਨਸੇ) ਤੂ ਮੁਝਪਰ ਅਗਰ ਮਿਠਰਯਾਂ ਹੁਯ ਕਮਾਲ,
ਤੋ ਯਹਰੇ ਪੁਨਾ ਮੁਝਕੋ ਯਾਂਸੇ ਨਿੰਕਾਲ !
ਜੇ ਦਰਯੋ ਮਝਲਾ ਹੁਯ ਪੇਡੀਨਕਾ,
ਯਹਾਂ ਧਰ ਹੁਯ ਦਰਯੋ ਅਲਾਹੀਨਕਾ :—
ਉਸੀ ਧਰਮੇਂ ਪਹੁੰਯਾ ਏ ਮੁਝਕੋ ਸ਼ਿਤਾਯ,
ਯਹਾਂ ਡਰਸੇ ਹੁਯ ਲਾਜ ਮੇਰਾ ਯਰਾਯ !

ਭਵਲੋਕਾ ਜਿਨ—ਯਲਿਯੇ, ਅਭੀ ਰਸੀਏ ਕਰੰ.

ਕਸਰਾਕ—[ਧਯਰਾਕੇ] ਔਰ ਮਯੋਂ ਕਯਾ ਯਹੀਂ ਮਝੰ ?

ਅਲਾਹੀਨ—ਭਸੇਭੀ ਸਾਧ ਲੋ.

ਭਵਲੋਕਾ ਜਿਨ—ਅਯਯਾ, ਏਨੋ ਸਾਧ ਯਲੋ.

[ਭਵਲੋਕਾ ਜਿਨ, ਪੇਡੀਨ; ਪੇਡੀਨ; ਪੁਕਾਰਤਾ ਹੁਵਾ
ਏਨੋਕੋ ਸਾਧ ਲੋਕਰ ਹੁਵਾ ਲੋ ਜਾਤਾ ਹੁਯ.]

બાળ દૂસરા—દિખાવ ત્રીસરા.

અલાદીનકા મકાન.

[અપને બેટેકે દિરાકમેં કુંમર આતી હય ઔર ગમ-
ખાતી હય]

મુસદ્દમ.

કુંમર—ચચાકે સાથ નિકલા સપરકો લખ્તે—જિગર મેરા,
પ્રુદાવંદા ! અભીતક ક્યૂં નહીં આયા પિસર મેરા !
જહાં તારીક હય જગસે ગયા નૂરે નજર મેરા,
અંધેરી ગોર હય; બે નૂરે દીદા; મુઝકો ધર મેરા !
ભુલા દી યાદ મેરી કિસ તરફ; જાકર કિધર ભૂલા !
મિલા આરામ અયસા કૈનસા ખાહર; કે ધર ભૂલા !

[કસરાકકે સાથ અલાદીન આતા હય ઔર દોરકર
માકો ગલે લગાતા હય.]

અલાદીન—અમ્માંજન ! આદાબ.

કુંમર—જીતે રહો. બેટા, ઈતની દેર કહાં લગાઈ ?

અખયાત.

અલાદીન—આજ કિસમતને દિખાઈ મુઝે જયસી ખાતે,
ન સુની હોગી કબી આપને વયસી ખાતે.
દોસ્ત જાના થા જિસે હમને, બ્હો દુશમન નિકલા,
રહતુમા જિસકો ખતાયાથા; બ્હો રહજન નિકલા.

કુંમર—અરે બ્હો કૈન નિગોરા થા, જો દુશમન નિકલા !
કયા ચચા ખનકે જો આયા થા સો પુરફન નિકલા !

અલાદીન—બ્હો ન અપના સગા થા ન ચચા થા, મતલબકા
ફરેખ રચા થા.

કુંમર—શુક હય કે પ્રુદાને ખચાયા, સલામત ધર આયા.

અલાદીન—ઉસને મુઝે (દિયા ખતાકે.) ઈસ દિયેકે લિયે થેક
અંધેરી ગારમેં ઉતારા, જિંદા દર ગોર કરકે પ્રુદા જાને કહાં સિધારા.

કુંમર—(હાથ ઉઠાકે કોસતી હય) પ્રુદા કરે બ્હો ઉજર જાય !
ઉસપર પુટકી પર જાય ! મગર બ્હો કબ—મુંહા જો ગાયખ હુવા, તો
થુ (કસરાકકો ખતકે) કાલા કલ્દા, ગૂંગા ક્યૂં ન સુવા ? (કુંમર

કસરાકો ગૂંગા જનકે ગાલિયાં દેતી હય, કસરાક જીહી જીમે હંસકર સિર હિલાતા હય, અલાદીન મુંહ પર ઉંગલી રખકે ચુપ રહનેકો ઇશારા કરતા હય, કંમર ઇશારેકો ન સમજકર પૂછતી હય) ચુપ કયૂં રહું? કયા ઇસ માટી મીલેકી હયલ હું?

કસરાક—(જલકે અલગ) અરી વાહરી મહાકાલી ! મેરેહી મુંહ પર મુઝે ગાલી ? [અલાદીન દાંતસે જમાન દખાકે ચુપ રહનેકો ઇશારા કરતા હય, કંમર નહીં સમજતી હય.]

કંમર—જમાનકો કયા કરું? આગ લગાવું?

કસરાક—(જલકે અલગ) અરી ઓ ચર્ખી ! આગ અપને મુંહમે લગા, મેરા જી ન જલા ! [અલાદીન જીહીજીમે કુદતા હય, કંમર ન સમજકે ચિદતી હય.]

કંમર—(અલાદીનસે) કુદતા કયૂં હય ? (કસરાકકો ખતાકે) ઇસ જહનમી લકરેકો ભટ્ટીમે ઝોંકું? કયા કરું?

કસરાક—(જલકે અલગ) કરેગી કયા ? જલકે ભરભૂંજેકે ભારમે ફૂદ પર, નહીં તો કબ્રસ્તાનમે ગર ! [અલાદીન, કંમર પર આંખે નિકાલતા હય, કંમર ચિદતી હય.]

કંમર—આંખે ન નિકાલ; જરા ગિરેખાનમે મુંહ ડાલ ! ચહે કાલા કલ્લા, કોયલેકો પૂટાલી શયતાનકો જના હય ! ઉસી કલ્વાખીરકો સગા હય.

કસરાક—(ચિદકે અલગ) ઉસકો ખાપ હય, ઐર તેરા ચચા હય ! [અલાદીન આંખે આકે અફસોસસે હાથ પર હાથ મારતા હય.]

કંમર—મુવેકી સૂરત તો દેખા હજી કાલી ભવાનીસે મિલતી હય !

કસરાક—(ચિદકે અલગ) ઐર તેરી સૂરત તો પરસ્તાનકી પરીસે મિલતી હય ! [અલાદીન ચિદકે હોંટ ચખાતા હય.]

કંમર—ઇસ મુવે ચંડાલકો ઘરસે નિકાલ, ઇસકે ખાપ દાદેકે નામ પર ખાસી ઝાડે ઐર ફૂંકેકો પાની ડાલ ! નહીં તો ચહે મરનજોગા મલજીન કોઈ આફત લાયગા, તુઝે મુસીખતમે ફૂંસાયગા !

કસરાક—(ન તાળ લકર) મલજીન, શયતાન, ખખીસ, ખખાસ, દો, દો, ઐર ગાલિયાં દો; સૌ પચાસ !

કંમર—(ધખરાકર) અરે ! ચહે હજીશી તો ખોલતા હય ! ચહે કયા માજરા હય !

અલાદીન—અમ્મા ! તુમતો સમજતી હો ન ખૂઝતી હો, નાહકે બકે જતી હો, કમસે બેચારેકો ગાલિયાં સુનાતી હો ! એ ગૂંગા થા ન બહરા થા, ચેક સખમસે પહલે ગૂંગા બના થા. એ પદા લિખ્યા હય; ખાનદાની હય, મેરા ખયરજવાહ ઐર ચારે જની હય.

કુમર—બાઈ ! મુઆફ કરના, સીના સાફ કરના.

કસરાક—મુઆફ કિસ કિયે ? જો ચાહિયે કહ લીજિયે, ઐર ગાલિયાં દીજિયે.

મુખમમસ.

અલાદીન—હોતા ન અગર સીધા ના-સાજ નસીબ અપના, કુછ દૂર ન થા મરના, થા મર્ગ ફરીબ અપના. જલ્લાદ બના, જિસકો જના થા તખીબ અપના, ઉસ દસ્તે પુર આફતમે થા કૌન હખીબ અપના ? થા દોસ્ત અગર કોઈ તો થા એ ગરીબ અપના.

કુમર—ઉસ ફરેખીકો અગર મયે પાતી, તો ખૂબ ચચા બનાતી !

અલાદીન—અમ્માજનન ! ભૂક લગી હય, કુછ ખિલાવ.

કસરાક—હાં, કુછ ફોરમા પુલાવ લાવ, ગાલિયોંકા બદલા સુકાવ.

કુમર—(અફસોસ કરકે) કયા કહું ! ઘરમેં તો ન ખાના હય ન દાના હય, ન કહીં પૂટી ફોરીકા ઠિકાના હય !

અલાદીન—(હયરતસે) કુછ નહીં ? બલા મયે તો દેખું.

[બાવરચી ખાનેમેં ખાનેકો તલાશમેં જતા હય.]

કસરાક—ચલો, મયેબી તલાશી લું.

[કસરાકબી જતા હય, કુમર અફસોસ કરતી હય.]

કુમર—હાય ! કયા કરું ! કયા લાવું, ખાલી હાત કહાં જવું ! (દિયા દેખકર) એ દિયા માંજકર બેચ લાવું, ચના; ચમેતી જો પાવું લાકર ખિલાવું. [દિયા માંજતી હય, માંજનેસે દિયા ધીસા જતા હય,

ચિરાગકા જિન જાહિર હોતા હય, કુમર ઉસે દેખકર ચીલ્લાકે બેહોશ હો જતી હય, અલાદીન મઝે કસરાક આતા હય, ચિરાગકા જિન અલાદીનસે સવાલ કરતા હય, કસરાક કરતા હય.]

મુસમન.

ચિરાગકા જિન—કયું ખુલાયા મુઝકો; કયા ફરમાન હય ?

અલાદીન—કયું ખુલાયા ? કિસને ? કયા ખુલ્તાન હય ?

કસરાક—કૌન હય તૂ ? ભૂત યા શયતાન હય ?
ચિરાગકા જિન—મેરે આગે ભૂતકી કયા જનન હય !
કસરાક—(અલાદીનસે) ભૂતકા રહે કોઇ ખાવા-જનન હય,
ચિરાગકા જિન—(ચિદકે) ના સમજી નાદાનાં કયૂં હયરાન હય ?
અલાદીન—કયા ગરજ, કયા કામ, કયા અરમાન હય ?
ચિરાગકા જિન—જો તેરી મુશ્કિલ હો, સખ આસાન હય.

અખયાત.

અલાદીન—(યાદ કરકે) કયા તુ જિન હય ઉસ અંધેરી ગારકા ?
ચિરાગકા જિન—મયેં નહીં જિન ઉસ મુકામે તારકા.
મયેં મુવકિલ (દિયા ખતાકર) ઇસ દિયેકા હૂં મુદામ,
માલિક ઇસકા જો હો, ઉસકા હૂં ગુલામ.
કીજિયે ઇશાદ, કયા કયા આહયે ?

અલાદીન—સખસે પહલે હમકો ખાના આહિયે.

કસરાક—શીરની, ફલિયા, મુતંજન, નાન પાવ,
શીરની, ફાલદા, બિરયાની, પુલાવ.

ચિરાગકા જિન—જાકે લાતા હૂં અબી સખ નામદાર !

કસરાક—મૂલ મત જના કહીં ચટની અચાર.

[ગરજકે ચિરાગકા જિન ગાયખ હો જતા હય,
અલાદીન ચિરાગકી કરામતકા ધ્યાન કરકે ખુશ
હોતા હય.]

અખયાત.

અલાદીન—કયા ખૂમ દિયા હય રહે, અજળ રાજ હય ઇસમેં,
એજળ હય ! એજળ હય ! એજળ હય ઇસમેં !
[ઇખ્તિજારકો યાદ કરતા હય.]

હમશીને ઇસી વારતે રહે ઢંગ દિયા થા,
પર દાદે ઇલાહીને દિયા મુઝકો દિયા થા.

[માકે પાસ જાકે ઉસે પુકારતા હય.]

અમ્મા ! ઉઠો, અબી ખાના આયગા.

કમર—(પરી પરી) ખેટા ! કૌન ? બ્હો દેવ લાયગા ?

અલાદીન—દેવ નહીં, બ્હો જિન થા, અબી આયગા.

કસરાક—ઉઠો; ન ધખરાવ, અખ પુલાવ બિરયાની ફાવ.

[કુંભર ઉઠતી હય, કસરાક ચિલ્લાકે માદરકે
ડરાતા હય, બ્હો ડરતી હય, અલાદીન કસરાકકે
ધમકાતા હય.]

અલાદીન—કસરાક !

કુંભર—(ચિદકર કસરાકસે) તેરે મુઢમેં પરે ખાક !

[ખાનેકી મેજક સાથ ચિરાગકા જિન આતા
હય, સખ ચાંકને હયે.]

ચિરાગકા જિન—અય સાહેબે ચિરાગ ! હુકમકે મુજિખ ખવાનકે
સાથ ફૈરન આયા હું, સાથે; શાહે જિનકે બાગકા રહે ખાસ મેવા
લાયા હું. [મેજ રખકર ચિરાગકા જિન ખરા હય, જિન્નાતી
મેવા દેખ દેખકે અલાદીન તઅજગુખ કર રહા હય.]

અલાદીન—અય જિન ! શાહે જિન્નાતકા મુઝપર અયન યહસાન
હય, ઐર તેરા યહસાનબી બે પાયાન હય. જવ, જખ ફિર યાદ
કરે તો ચલે આવ. (ચિરાગકા જિન જતા હય, કુંભરસે) અમ્મા,
આવ, પહલે ખાના ખા લે, ફિર જિન્નાતી મેવેકા મળ લે.

[સખ ખાતે હયે, કસરાક મેવેકો છિપાતા ઉરાતા
હય, બાહરસે મુનાદીકી આવાજ આતી હય, કુંભર
વ અલાદીનકા ખિયાલ ઉસ તરફ જતા હય, કસ-
રાક નિગલતા હય, બાહરસે ટંઢોરિયેકી આવાજ
આતી હય.]

ટંઢોરિયા—ખલક ખુદાકી, મુલક ખાફાનકા, હુકમ હાકિમકા.
આજ દો પહરકો મઅમૂલી રાહોંસે જનાની સવારી હમ્મામ જનયગી,
ધસ લિયે કોઈ નામહરમ ઉસ વફત શહજાદી પર નજર ન ઉઠાય,
અગર ઉઠાયગા તો સખ પાયગા.

અખયાત.

અલાદીન—મા ! રહે કયા શોર હય ? બાજેકિ સદા આતી હય,
આજ આવાજ મુનાદીકી રહે કયા આતી હય ?

કુંભર—અય બેટા ! શહજાદી અપની આજ નહાને જતી હય,
ઉસ રસ્તેમેં પરદા રહનેકી આવાજ રહે આતી હય.

અલાદીન—ચલો મા, જરા તમાશા દેખે, જુલૂસકા જલસા દેખે.

[માકા હાથ પરકકે ખીંચ લે જતાહય, કસરાક ખુશ
હોતા હય.]

કસરાક—હા ! અખત ખેદાર હુવા, જિન મદદગાર હુવા, ઐર અપના ખેરાબી ઇસી પતવારસે પાર હુવા. (મેવા દેખકે) મગર યહે જિન્નાતી મેવા કયા હય; યહેબી જરા અપના ચાહિયે, સખ ચટ કર ગયા તો ઇસે કયૂં ખાકી રખના ચાહિયે ? (સામને દેખકર સોચતા હય.) શાયદ ખુદી આ જાનયગી, ઇસ લિયે કુછ ઢંગ મચાવું, મેવા હપ કર જાવું.

[ઢંગસે માર પરનેકી અદા દિખાતે હુવે રોતા હય.]

કુમર—અરે બાઈ ! કયા હય ? કયૂં શોર મચાતા હય ?

કસરાક—અરે માર ડાલા અમ્મા ! માર ડાન્ના ! મજી જિનને માર મારકે મેરા કયૂમર નિકાન્ના !

કુમર—જિનને મારા ? કયા ચારા ! (કસરાક ફિર ઢંગ કરતા હય, કુમર હપરાન હોતી હય) ફિર વહી હરકત ? વહી વહશત ?

[કસરાક ખુટખુટ સામને દેખકર ઘમરાતા હય.]

કસરાક—બહો લો, બહો આતા હયા ખુદા જાને કયા ફહર મચાતા હય !

[કુમર, જિનકા નામ સુનકે ડરતી કાંપતી હય.]

કુમર—જિન આતા હય ? મેરાતો જી નિકલા જાતા હય !

કસરાક—અમ્મા, ન ડરો, યેક કામ કરો. મુદ્દા બનકે મુંહ ફેરકે યેક કોનેમેં છિપ જાવ, બાહર ન આવ. આંખે બંદ રખજો, ઇસ તરફ જિનહાર ન દેખો. (કુમર ડરકર, મુંહ ફેર કર કોનેમેં છિપ જાતી હય, કસરાક ઉસે ડરાતા હય) આયા, શયતાન આયા ! (કુમર ચીખ મારકે સિમટ જાતી હય, કસરાક આવાજ બદલકર બોલતા હય) કયૂં ? અબીતક બહો શાહી ફૂલ કિસીને નહીં ખાયા ? (અપની આવાજસે) કૌન ખાય ? માલિક બાહર ગયા હય, અબી નહીં આયા. (આવાજ બદલકર) ઉસ ફૂલકો દેર તક રખ છોરના જિન્નોંકે મજાહબમેં ગુનાહ હય; ઇસ લિયે તૂ ખા જા, અબી ઉરા જા. (અપની આવાજસે) મયેં ? અરે ના ખાયા ! મયેં બે હુકમ કબી ન ખાવુંગા, અયસી બે અદબી ન કરુંગા. (આવાજ બદલકર) ન ખાયા તો માર ખાયગા ! (અપની આવાજસે) અરે ! કયા જબરદસ્તી ખિલાયગા ? મુઝે ચોર બનાયગા ? (આવાજ બદલકર) માંડે લખર ? હૂં થપર ? (હાથ પર હાથ મારતા હય) ખાતા હય યા નહીં ? (અપની આવાજસે) ખાતા હૂં ખાયા ! ખાતા હૂં. (ખાતે ખાતે) માલિકકી ચોરી ! યા અદલાહ ! તૂ ગવાહી બાવા જિન સાહેબ, (આવાજ બદલકર) કયા હય ? (અપની આવાજસે) ખુદાકે વાસ્તે મુઝે અચાના. તુમને મારા તો મારા, માલિકસે મુઝે માર ન ખિલાના ! (ખાતે ખાતે ખુદસે)

આહા ! કયસા મજેદાર મેવા હય । (આવાજ બદલકર) ખાયા ? અબ મયે જતા હું. (અપની આવાજસે) જાણે, બંદગી. (આવાજ બદલકર) બંદગી. (જોરસે ચલકે જિનકે જાનેકા શોર સુનાતા હય, ઝોર આહિસ્તા ચલકર અપની જગહ પર જતા હય) અરર ! મેરી કહાં શામત આઈ કે મયે યહાં આયા, ખાનેકે લિયે મારા ખાયા ! (કંમરકે ફરીબ જતા હય) અમ્માજી ! તુમતો છિપકે બચ ગઈ ઝોર મેરે તમામ બદનમેં માર પચ ગઈ.

કંમર—અરે ખુદા ! મેરે ઘરમેં જિન શયતાન ? યહે કયા બલાયે જન !

કસરાક—(અન્જન બનકર) કયા બતાવું ? ખુદાકો મરજી. કહાં જિન ઝોર કહાં દરજી ! (અલાદીન આતા હય) અરે સાહેબ ! આપ કહાં થે ?

અલાદીન—(ખુશીમે) અરે ચાર ! મેરી ન પૂછ, મયે ઇસા વકૂત ચૌથે આસમાન પર થા.

કસરાક—ચૌથે આસમાન પર ? હાં ! જભી મેરી ચિલ્લપોં આપકો સુનાઇ ન દી. અપતો ચૌથે આસમાન પર થે, ઝોર મયે જહનમમેં પરા થા, જિન આકર મેરી છાતીપર ચઢા થા.

[કંમરકો કાંપતી હુવી દેખકર અલાદીન હયરાન હોતા હય, માકે પાસ જતા હય.]

અલાદીન—મા ! કયૂં ? કયા હય ?

કંમર—બેટા ! મયે ઘબરાકે મર ગઈ ! જિનકો દેખતેહી કર ગઈ ! બ્હો મુવા આયા, (કસરાકકો બતાકર) ઇસે માર મારકે બ્હો સબ જિન્નાતી મેવા ખિલાયા.

અલાદીન—મુઝે કયૂં ન ખુલાયા ?

કસરાક—આપકો કહાં પાતા ? આપતો ચૌથે આસમાન પર થે, વહાં મયે કયૂંકર જતા ?

અલાદીન—અરે બેવકૂફ ! મયે દરવાજે પર ખરા સવારી દેખ રહાથા, વહાં કયૂં ન આયા ?

કસરાક—મયે જૂલ ગયા. (પેટ બતાકર) યહે દેખો, મેવા ઝોર માર ખાતે ખાતે પેટભી પૂલ ગયા. [પેટ પર હાથ મારતા હય, અલાદીન ખાતકો પોકર ચિદતા હય.]

અલાદીન—અરે ફરેબી ! અબ મેરે ખિયાલમેં આયા, કે તુને ફૂલ ખાનેકે લિયે ઢંગ મચાયા ! [અલાદીન મારને જતા હય, કસરાકકે

દોશનેસે કુમર ગિરતી હય, કુમરકી ઠોકરસે કસરાક
ગિરતા હય, કસરાકકી ઠોકરસે અલાદીન ઠોકર
ખાકર ગિરતા હય, કસરાક બાગતા હય, કુમર
ઔર અલાદીન ઉસકે પીછે જાતે હય.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ ચૌથા.

હુમ્મામ-ખાના.

[હુમ્મામ-ખાનેકે દરવાજે પર કોફ્યાન પહરા દેતી
હય, દીટાટમ અંદર જાનેકે લિયે જિદ કરતા હય.]

અખયાત.

દીટાટમ—હુમ્મામમેં તુ જાને દે ચહસાન હય તેરા,
મેરી રજામેં ફાયદા હર આન હય તેરા.

કોફ્યાન—સુઝકો ન ફાયદેસે ચરજ હય, ન આપસે,
મતલબ હય શાહજાદીસે, યા ઉનકે આપસે.

દીટાટમ—અગર મયેં તુઝે ધનઆમ હૂં ?

કોફ્યાન—તો ખસી આન જાકર પયગામ હૂં. જાવું? સલામ હૂં ?

દીટાટમ—સલામ ? અરે વાહ ! ખીવીકો શૌહરકા સલામ ?

મયેં ઉનકા ખાવિન્દ હૂં યા હજમ ?

કોફ્યાન—ખયર ! તો ફિર તશરીફ લે જામયે, સલામ.

[ફિરકે ખરી રહતી હય.]

દીટાટમ—(ગુસ્સેસે) ન જાને દેગી ?

કોફ્યાન—(ચિદકે પુકારકર) નહીં !

[શોર સુનકે સેન્ટોય, સખ ખત્રાસોંકે સાથ આતી હયે]

સેન્ટોય—ચહે કયા શોર ગુલ ?

કોફ્યાન—(દીટાટમકો ખતાકે) ચહે દેખિયે અકુલે કુલ !

સેન્ટોય—જનાખ ! તશરીફ લે જામયે, એવકુદિયાં ન જતામયે.

દીટાટમ—ખી સાહેબા ! જરા ખિયાલ કરો, ઉસ દિન મયેંને

ખરી જિલ્લત ઉઝાપ હય !

સેન્ટોય—જલ્દીલને કહીં ધજજત પાઈ હય ?

ટીટોટમ—મયે જલીલ ! ઔર દરજ્જા લરકા જી આખર હોગા ?

સેન્ટાય—જ હાં. ઉસી દરજ્જે જિગરકા ચાક રહુ હોગા.

ટીટોટમ—(હસદસે ચિદકે) ખામોશ ! નહીં તો પચતાયગી !

[ટીટોટમકી બેતમીજી પર ગુસ્સે હોકર કોફ્યાન તલવાર ખીંચતી હય.]

કોફ્યાન—જવ યહાંસે, વરના શામત આયગી !

[અલાદીન વ કસરાક સેન્ટાયકો દેખનેકે ધરાદેસે હમ્મામકે પાસ આતે હયે ઔર ટીટોટમકો જિદ કરતે હુવે દેખકર ઉસકો રોકતે હયે.]

અખયાત.

અલાદીન—કયૂં અપની બેવકૂફી જિતાતે હો નામદાર !

તુમસાબિ નાસજા કોઈ હોગા ન જીનહાર !

[કસરાક, ટીટોટમકો પકરકે દૂર ઊર આતા હય, અલાદીન, સેન્ટાયકી નિગાહેચાર હોતી હયે, અલાદીન, સેન્ટાયસે ઉલફત જતાતા હય.]

અલાદીન—“ગુલ પેંકે હય ઔરોંકી તરફ ઔર સમરબી, અય ખાના બરઅંદાજ ચમન, કુછતો ધધરબી !”

તહતુલ લફજ

સેન્ટાય—જવાબમે ચોરિ છિપે આકે ઉરાના દિલકા,

જાહિરા શકલ દિખાનેસે ચુરાના દિલકા !

ખૂબ આતા હય લગાવટસે હુમાના દિલકા,

અચ્છે ઉસ્તાદસે સીખા હય પેંસાના દિલકા.

અલાદીન—હમ હંસી ખેલ સમઝતેથે લગાના દિલકા,

જાને જાં, જાનકા જાના હય, રહે આના દિલકા.

અબતો દુસ્વાર હય પહલૂમેં બચાના દિલકા,

નાવકે નાજ, બનાતા હય નિશાના દિલકા.

સેન્ટાય—બહો ચોર કૌન મહજબીન ?

અલાદીન—બહો ચોર મયે અલાદીન.

[કિનકયાટકા બતાયા હુવા નામ સુનકર સેન્ટાય ચૌંકતી હય.]

સેન્ટાય—અલાદીન ? મેરા દિલનશીન ?

અલાદીન—(હાથ ફેલાકે) વહી કમતરીન.

[સામનેસે ટીટોટમકો કંઈ સાથીયોંકે સાથ આતા
હુવા દેખકર અલાદીન દિયા ધીસતા હય.]

બયત.

અય જિન ચિરાગકે મુઝે સદમાતસે બચા,
ઇન મૂજીયોંકે પંજયે આકાતસે બચા.

[ચિરાગકા જિન નમૂદકોકર પુકારતા હય, ટીટોટમ
મઝે સાથીયોંકે આતેહી ડરકર ધબરાતે હયે,
જિનકો દેખકર જૂવાસે ધબરાતી હયે, સેન્ટોય ગણ
ખાતી હય ચૌર અલાદીન ઉસે સંભાલતા હય.]

બાબ દુસરા—દિખાવ પાંચવા.

અલાદીનકા મકાન.

[કુમર, ઘરમે અલાદીનકે ન હોનેસે ધબરાતી વ ફિક
કરતી હય.]

અબયાત.

કુમર—કુજર બયરે ! કયા રહે ઇસરા નિકલા !
રહે લરકા તો તરાર ફરાર નિકલા !
કહાયા કે બાહર ન જના. ન જના,
મગર ફિરબી ઘરસે, બદ અતવાર નિકલા !
મિલા હય જે સાથી વહે કાલા કલૂટા,
સો વહેબી દગાબાજ ચૌયાર નિકલા !
(ચિડકે) વહે મૂજી અબ આયા, તો રહને ન પાયા,
બસ આજ મેરે ઘરસે મુરદાર નિકલા !

[અલાદીન, સેન્ટોયકે મુક્કમે બેકાર માકો પુકારતા
આતા હય, કુમર ઉસે દેખકે દમ દેતી હય.]

અલાદીન—માં !

કુમર—અલાદીન ! આજ બાહર જતેકી મનાહી થી, ફિરબી તૂ
ન માના ? કયા જુરર થા આજ બાહર જના ?

અલાદીન—મેરી શામત થી, કમબખ્તીકી અલામત થી; કે
આપકા કહા ન માના, જનાહી બિહતર જના.

અયત.

વહાં જના યા ગોયા ચેક ખુતકા રામ હો જના,
નસીમાંમેં લિખાયા બંદ્યે બેદામ હો જના.

કુમર—(ઘબરાકે) કયા કહા, કયા ? કુછ ખદકાન તો નહીં
હો ગયા ?

અલાદીન—કયા કહું ! સપરકો બાજાર ગયા; સૌદાય ધરકું
મોલ લાયા, ચેક મુસ્તરી શમાઇલકે હાતોં અપના દિલ બેચ આયા.

કુમર—અરે ! સાદ બતા, કયા પેશ આયા ? કિસ ખુતને તુએ
રામ બનાયા ?

કહ્યાન—કુમરી,

અલાદીન—

સિતારે હમારે, હમારે સિતારે હુયે યાર, ફિસ્મત ચમકી.—સિતારે,
ખ્યારા મહબૂબ; બલાકા સિતમ નાજ,

હુવે હયેં નજારે, નજારે, નજારે હુયે યાર.—ફિસ્મત.

પાયા દીદાર, નાગાહોંમેં દો ચાર,

ધશારે, કનાયે, કનાયે, ધશારે હુયે યાર.—ફિસ્મત.

અબર ખમદાર, બલાકે જહાકાર,

ખુદાકે બનાયે, ખુદાકે સંવારે હુયે યાર.—ફિસ્મત.

કુમર—હાય ! હાય ! તું કયા ગજબ ક્રિયા ! તૂને કહાં જાકે
ઔર કિસ તરફ સૂરતકો દેખ લિયા ?

અલાદીન—કયા કરું ! શૈકે દીદારસે નાચાર હુવા, તો તાલિખે
દીદાર હુવા. જબ રાહકે નજારેસે જી ન બરા, તો હમ્મામકી તરફ
પહુંચા, આખિર કરમ્મયે ધલાહી દેખા. માદર, ઉસ શાહજાદીસે અગર
મેરી શાદી ન હોગી, તો ધસ જાને પુર મિહનસે અબ મેરે મકાને
તનકી આબાદી ન હોગી !

અખ્યાત.

કુમર—(હયરાન હોકર) બૂત, જિનને તુએ બનાયા હય,

યાકે તુઝ પર પરીકા સાયા હય ?

ધ્યાન શાદીકા શાહજાદીસે ?

રંજ ઉકાયેગા અયસી શાદીસે.

અલાદીન—દેખતી ઉલજત અગર મકૂદર બે મકૂદરકો,
ધરકે, શીરી હોતા કયૂં દરકાહસે મજદૂરકો ?

કુમર—જુગનુ કબી દબા નહીં સકતા । ચરાચક્રો,
કાચાજકે ફૂલસે નહીં જીનત હય બાચકો
ઈનસાનકો મુકાબિલા હમસરસે ચાહિયે,
ખ્યાહ ઘેર બચર કરનાબરા બરસે ચાહિયે.

તલતુલ લફજ.

અલાદીન—હમ તો દીન ઇમાન અપને ઉસ સનમ પર ખો ચુકે,
બહો કમારા હો ન હો, લેકિન હમ ઉસકે હો ચુકે.
જાનસે દિલ બાજારે ઉલ્લસતમેં ઉઠા લાયે હવેં હમ,
આગે અબ તકદીર અપની, ફીમત ઇસકી જો ચુકે.
હો ગયે હમ ઉસકે તાલિબ ખાનગે હમ્મામમેં,
દિલ લગા કર, હાય અપની આબરસે ધો ચુકે.

કુમર—અગર શાહ સુન લેગા તો તુઝે જીતા ન છોરેગા.

અલાદીન—ઘેર અચ્છા; કે ઇસ અજાબસે છુરા દેગા.

કુમર—હય આજ કૈન ઉસકે મુકાબિલા આદશાહ ?

અલાદીન—બહો આદશાહે ચીં હય, તો મવેં દિલકા આદશાહ.

[કસરાક આતા હય કુમર ઉરસે પૂછતી હય.]

કુમર—ભાઈ, ઇધર આવ. (કસરાક નજદીક આતા હય) ઇમા-
નસે કહના । બરોસે મુકાબિલા કરના કયસી નાદાની હય ?

[કસરાક બેખબરીસે જવાબ દેતા હય.]

કસરાક—કમજોર આદમીકે વાસ્તે માર ખાનેકી નિશાની હય.

કુમર—(ખુશ હોકર) હય ન ? ખુદા તુમહેં જીતા રખે. અયસા
શખ્સ જો કહા ન માને ઉસકો કયા સજા સજાવાર હય ?

કસરાક—ઉસકો ઉલ્ટા લટકાકર પાંચ જૂતી, ઘેર પાંચ ઝાંર
દરકાર હય.

કુમર—ફિરબી ન માના તો ?

કસરાક—તો ફિર ઉસકે પાગલપનેકા અસર મિટાના, ગરમ
સીખસે દિમાગપર દાગ લગાના, જલાના ચાહિયે.

કુમર—તિસપરબી ન ઠીક હુવા તો ?

કસરાક—તો બહો નીરા ગધા હય, બલકે ઉલ્લકા બચ્ચા હય.

અલાદીન—(ચિડકર) ચુપ । કિસે ગાલિયાં સુનાતા હય ? કુછ
સમજતા બૂઝતા હય, યા ચૂંઢી બકે જાતા હય ?

કસરાક—(ચીંકકર) અરરર ! એ આપકા જિંક, યા ? તોખા !
મવેં કયા કયા બકે ગયા ।

અલાદીન—અમ્મા ! અમ થેક કામ કરો, મેરે કહનેપર ધ્યાન ધરો. બહો જવાહિર જો હમ ગારસે લાયે હયે; ઉન્હે યેક થાત્રમે સમવ, શાહકો મેરી તરફસે નજ દે આવ. કિસી હિકમતસે મૌકુમ દેખકર શાહ-જાદીકી મંગની કરો, શાદીકા પયગામ દો.

કસરાક—(હંસકર) હુમર ! બેઅદબી મુઆફ હો. આપ આશિક હો ગયે હયે, ઇસ વાસ્તે આપકો દીવાનપનકા ખિયાલ હય, નહીં તો, રાજકે ઘર કયા હીરે મોતીકા કાલ દય ?

અલાદીન—ચહે જવાહિરાત આબો તાબમે અયસે લાસાની હયે; જિનકા બયાન નહીં, ઇન્સાની ખગ્ગનોંમે અયસી ચીજોકા નામો નિશાન નહીં. ચહે અગર શાહ તક પહુચ જાયેંગે, તો શાયદ હમ અપની મુરાદ પાવેંગે.

કુમર—ઔર અગર મુરાદ ન મિલી તો જવાહિરબી હાથસે ગેવાવેંગે, મોચીકે મોચી રહ જાયેંગે, બલકે શાયદ જુતિયાંબી ખાવેંગે !

અલાદીન—અમ્મા, જન ! જન, નડરો, ન ધમરાવ.

કુમર—બેટા, મેરા તો કલેજ કાંપતા હય, મયેતો ન જાવુંગી.

કસરાક—અમ્મા, આપ આછયે, મયે કુછ તદખીર બતાતા હું, ન ધખરાછયે. [કસરાક કુમરકા હાથ પકરકર ચલતા હય, કુમર આનાકાનીસે કસરાકકે સાથ જતી હય, અલાદીન, સેન્ટોયકે ફિરાકમે અફસોસ કરતા હય.]

પહાડી—કુમરો.

અલાદીન—

જિસપર બલહાર હું; જિસકા ખીમાર હું,
હૂરો પરીસે બની ખૂબ, ચહે મુઝે પુદાયા મિલાદે તુ—જિસપર.
મુઝે મિલે અગર બહ પરી, અદાકી બરી,
તો હો રહબરી, કરમ ગુસતરી, સનમ બેહતરી.
જાયે જાયે અલમકી સિતમગરીયાં !
આયે આયે નસીબોંકી, દિલબરિયાં, માહર બનેયાર,
અય વાલી પુશહાલી, દિખા દે તુ—જિસપર.

[અલાદીન રંજ કરતા હુવા જતા હય.]

બાબ સરા—દેખાવ છકા.

અયશ મંજિલ.

[સેન્ટોય, હીયુ; કિટકિટ કિટકિટકે સાથ ખાતે
કરતી આતી હયે]

સેન્ટોય—તુલકા ! કયસા તુલકા ?

હીયુ—(મુસ્કરાતી હુઈ) નયા તુલકા.

અયત.

કોઈયાન—આપકે નામદારકા નામા.

[હીયુ, ટીટોટમકા ખત દેતી હય, સેન્ટોય લેતી હય.]

હીયુ—લીજિયે ગુલ, ઉગરકા નામા.

[સેન્ટોયઅલાદીનકા ખત સમઝકે ખુશ હોતી હય.]

સેન્ટોય | નામા ! અલાદીન સનમકા ?

હીયુ—(મરખરીમે) જી નહી, ટીટોટમકા.

અયત.

સેન્ટોય—(ચિડકે) ઉસ મુવે નાખકારકા નામા !

(ખત ફેંક કર) નૌજ ! ચ્હે નાગવારકા નામા !

[કિટકિટ ખત ઉઠાતી હય.]

હીયુ—હુગ્નર; અયસા સિતમ ન કીજિયે,

કોઈયાન—ધસે જરા સુન તો લીજિયે.

સેન્ટોય—(ભોં ચડકે) મયે તો હાથભી ન લગાવું !

કિટકિટ—મયે પડકે સુનાવું ?

સેન્ટોય—પડનેસે કયા હોગા ?

કિટકિટ—દો ધરો મજા હોગા.

[ખોલકે પડતી હય.]

કિટકિટ—“ મેરી જાની, નિલમ પરીકી નાની,”

સેન્ટોય—મુવેકો લિખનાભી ન આયા, મુઝે નાની ખનાયા !

કિટકિટ—જનાખા, નાની નહીં, સાની હોગા.

કિટકિટ—(લક્ષ્મ દેખકર) હાં, હાં, સાની, સાની.

સેન્ટોય—આગે ?

કિટકિટ—“મેરી અમ્માજાની,” [સખ હસતી હય.]

કિટકિટ—લો, આપકો અમ્માજાની ખનાતા હય ! કુછ પ્રિયાલમે

આતા હય ?

[સખ હસતી હયે, સેન્ટોય ચિડતી હય.]

સેન્ટોય—મુવેને પહોંચે નીલમ પરીકી સાતી બનાયા, અબ અમ્માનની બનાયા.

ફ્રિટફ્રિટ—(સખકો) અજી જરા આગેતો સુન લીજિયે, બીચમેં દાખલ ન દીજિયે. (પડતી હય) મેરી અમ્માનની કહતી હય, કે બેટા, તુ રંગ રૂપમેં સખસે જિયાદા હય, મગર યહે બંદા ટીટોટમ તુમહારા દિલ દાદા હય. (સખ હસતી હય) તુમ અપને દિલમેં યૂં સમજતી હોગી, કે મયેં કિસી ઐર મઅશક પર ફિદા હું, મગર તુમારે ફિદા હોનેકો સારે મઅશકોંકા બાવા મયેં બચકા હું. મયેં દાના હું, દાનાવોંકા તો કયા, દીવાનોંકાબી નાના હું. ચીલકી નજર બોટી પર હય, કબેકી નજર રોટીપર હય, ઐર મેરી નજર તુમારી ચોટીપર હય. મયેં તુમારે સિવા કિસીપર નહીં મરા હું. તુમ જન્નતકી પરી હો, તો મયેં પરસ્તાનકા પરા હું. બ્યાહના હો તો બ્યાહો, નહીં તો સાદ જવાબ દો. ” (સખ હસતી હય) રાફિમ—ટૂટા દમ, ટીટોટમ.

સેન્ટોય—ઇસ ગધેને મેરા નાકોં દમ કિયા હય. અબ જો કોઇ ઇસે છકાયગા, યહાંકા આના છુસાયગા, બ્હો ઇન્આમ પાયગા.

કિટકિટ—હુકમ હો તો હમ આજ ફિર નસીબ આજમાયે, જલમમેં ફૂંસાકર ઉલ્લૂ બનાયે.

સેન્ટોય—બહુત ખૂબ, આજમાવ, પૂરા ઉલ્લૂ બનાવ. મયેં ખૂશ હૂંગી તો જરૂર ઇન્આમ હૂંગી.

[સેન્ટોય જતી હય, સખ આપસમેં મસ્કિરા કરતી હય.]

કોફ્યાન—ચલો બહના, નસીબ આજમાવ, જલમ બિઝાવ, ઉલ્લૂ ફૂંસાવ, ઇન્આમ પાવ.

કિટકિટ—મયેં એક માઇ બનકે દામમેં લાતી હું.

ફ્રિટફ્રિટ—મયેં છેલ છખીલી બનકર ફૂંસાતી. હું.

કોફ્યાન—મયેંબી કોઇ જલમ બિઝાતી હું.

કિટકિટ—(પુંકારકે) ટીટોટમકા મુંદ કાલા !

સખ—ઐર સેન્ટોયકા બોલ બાલા !

[સખ જતી હય, દુસરી તરફસે, ટીટોટમ, હપરાન પરીશાન છાતી પીટતા આતા હય.]

ટીટોટમ—હાય શાદી ! હાય શદજાદી ! હાય દામાદી !

અમ્મા.

મઅશક બેવફાને દોરાકે માર કાલા,
નામા જો હમને બેજ, ઉસકા અમાર કાલા.

જિસ દિનસે હમને દિલમેં ઉસ ખુતકા પ્યાર ઝલા,
 ઉસને જલા જલાકર હમકો ખધાર ઝલા,
 (મુઠ ખતાકે) ય્હે ચાંદસા હમારા ચિહરા ઉતાર ઝલા !
 [મકસે અંગન બની હુષ કોફ્યાન આતી હય.]

કોફ્યાન—આદાબ જનાબ.

ટીટોટમ—આદાબ. કયૂં બી કિધર ચલી ?

કોફ્યાન—અપને ઘર ચલી.

ટીટોટમ—કયૂં ?

કોફ્યાન—શહજાદીને રજા દી.

ટીટોટમ—સખખ ?

કોફ્યાન—ગજબ ! મ ને તુમારી તરફદારી કી, અપની જુમારી કી !

ટીટોટમ—કયા ?

કોફ્યાન—મયેંને કહા, કયૂં બેચારે ટીટોટમકો સતાતી હો ? નાહકે ખાસેકો તરસાતી હો ?

ટીટોટમ—સચ ફરમાતી હો ?

કોફ્યાન—(ટીટોટમકો સર ખતાકે) ઝુટ કહું તો આપકો સર બખબ જૂતિયોંકે !

ટીટોટમ—મયેં માનતા હું, નાહકે ફસમ ન ખાવ, આગે ફર-માવ ફિર ?

કોફ્યાન—ફિર કયા ! જરાસા આપકો નામ લિયા, બસ ઇસી પર મુઝે ખરીખરી નિકાલ દિયા !

ટીટોટમ—(જબાન ચટખાકે) અફસોસ ! બી, જરા પાની પિલાવ.

કોફ્યાન—અબી લાઇ.

[કોફ્યાન જતી હય, ટીટોટમ ચિડતા હય.]

ટીટોટમ—અરે મુઝસે ય્હે લાગ ? નામ લેતે આગ ? મયેં દોર દોરકે મર રહા હું, લહકા પાની કર રહા હું ! મયેં ઇન્સાન હું યા રબરકો ગોલા હું ? આદમી હું યા કામકો ઘોરા હું ? મયેં અંધા હું ? કાના હું ? લક્ષા હું ? લંગરા હું ? (તમાશાઇયોંકો) કોઇ ખતાયે, મયેં કુછ ઉલ્લકા બચ્યા હું ? [કોફ્યાન પાનીકા ગિલાસ બેાર મેવેકી રકાબી લિયે દૂરે આતી હય, ટીટોટમ, ગુસ્સેમેં, કોફ્યાનકો દેખે બગવર હાથ ઝટકતા હય, રકાબી ગિર જતી હય, મેવે ફયલ જાતે હયે.]

ટીટોટમ—અરરર ! તોબા ! બસી બેવકુશી હૂં છ !

કોફ્યાન—પરવા નહી, ચહેનો હમેશા હોતી આઈ હય.

[બુકકે મેવે ચુની હય, ટીટોટમ જોશમે ખુદસે બકે જાતા હય.]

ટીટોટમ—મયે દૂલ્હા બનતા, તો મેરે ચાંદસે ચિહરેસે નૂર ઇત્તા; સર પર સિહરા હોતા, સિહરે પર કલગા પર તુર્રા હોતા. અયશકે અટાસે હોતે, લરકે બાસે હોતે. ચેક લરતા, ચેક બિગરતા, ચેક રોતા, ચેક ઘોતા. ચેક ચૂંચૂં કરતા, ચેક ઉંઉ કરતા. ફિર શહજાદી સાહેબાસે સમજ લેતા. જરા ચેં પેં કરતી તો ચેક લાત દેતા !

[અંજન મેલાત ચલાતા હય કોફ્યાન મેવા ઉઠાતી હય, ઉસે લાત લગતી હય, કોફ્યાન લુડક જાની હય, ચિડની હય.]

કોફ્યાન—(ચિડકર) અજી ચહે કયા કરતે હો ? હવાસે કયું લરતે હો ?

ટીટોટમ—ખાલા, મુઆફ કરના, બૂત હૂઈ.

[અંદરસે કિટકિટકી આવાજ આતી હય.]

કિટકિટ—હક ! હક ! હક ! દમસે દમકા નાતા, સાંઈ ! દમસે દમકા નાતા !

ટીટોટમ—ચહે કોન ?

કોફ્યાન—ચહે એક માઈ, મહલમેં આતી જાની હય, તફદીરકા લિખખા કહ સુનાતી હય. જો ચાહો સવાલ કરો, મુરાદસે દામન બરો. મયે જાતી હૂં, જરા દહરકે આતી હૂં. (જાતી જાતી) અબ કિટકિટ ઇસે ઠીક બનાયગી, રાહપર લાયગી.

[કિટકિટ જોગન બનકર ટીટોટમકો બનાનકે લિયે આતી હય, ફફીરોંસા ઢંગ મચાતી હય.]

કિટકિટ—યા હૂ ! યા હક ! દમસે દમકા નાતા, સાંઈ, દમસે દમકા નાતા.

ટીટોટમ—માઈ, આદેસ.

કિટકિટ—આદેસ, માઈ આદેસ.

ટીટોટમ—માઈ, આપકા દેસ ?

કિટકિટ—કયા દેસ ? કહાંકા બેસ ?

ટીટોટમ—મકાન ? અસ્થાન ?

કિટકિટ—વિરાન, ખીયાબાન.

અયત.

મહલ બના યા સરા બની,
આખિર દુનિયા ફનાફની.

ટીટોટમ—નામ ?

કિટકિટ—રંગીલે શાહકી બાલકી, ઢંગીલી માઈ.

ટીટોટમ—માઈ મેરી તફદીરકા હાલ બતાના ?

[કિટકિટ, ટીટોટમકી પેશાની દેખકર હાલ કહતી હય.]

કિટકિટ—અચ્ચા, તુમારી તફદીરમે જૂતી પયગ્ગર, મજજત પદ્મે પાર, ખુદાકી માર હય, મગર અખીરમે દારકર સરકી બલા બિલકુલ સફમ સફા, દફમ દફા હો જયગી. તુમ દાના ઔર રયાના, (ખુદસે) બેવકૂફીકા બાના (ટીટોટમસે) કહલાવેગે.

ટીટોટમ—ઔર અખબી કયા કુછ કમ હૂં ? જો આજ લુકમાન જતા હોતા તો મેરે પાંચ ઘોકે પીતા હોતા.

[કિટકિટ, ટીટોટમકે હાથકી લકીરે દેખતી હય.]

કિટકિટ—ચેક દિન તુમ હિમ્મત કરકે મહલમે ગયે, સખતે મિલકર હાથ પાંચસે તુમારી ખાતિરદારી કી, પુલાવ; માલીદા ખિલાયા, અચ્છી તરફ જમીનપર લિટાયા, ખૂચ સુલાયા, સય હય ?

[ટીટોટમ મુંહ ફારકે તમાશાઈયોંકો દેખકર કિટકિટસે કહતા હય.]

ટીટોટમ—સય માઈ.

કિટકિટ—એક દિન તુમ હિમ્મામ પર ગયે, ઔર વહાંસે; આંખોંમે પાની બહાતે ઘર આયે, સય હય ?

ટીટોટમ—(મુંહ ફારકે) ચહેબી સય ! કયા કદના !

[કિટકિટ હાથ ઊર દેતી હય.]

કિટકિટ—અજ તુમ પર એક ઔર મરતી હય, પહલીસે જિયાદા ખ્યાર કરતી હય.

ટીટોટમ—ઠહો મુઝે આસાનીસે મિલ જયગી ?

કિટકિટ—હરકી દયાસે યહી ચલી આયગી.

ટીટોટમ—મિહરબાની કીજિયે, ઉસ્સે મિલા દીજિયે ! મયે ઉસ્સે મિલંગા, મગરર સેન્ટોયસે અપના કીના લંગા !

કિટકિટ—મલા બાબા ભલા. કદમ દરવેશાં રદ બલા. (હાથ ઉઠાકે દુઆ કરતી હય) યા ગફર ઉર રહોમ ! (ટીટોટમકો બતાકે) બાયે ઉલ્લ, દહને કરીમ, અલ કિટકિટ. વલ કિટકિટ, બૂલાદે ઇસકી સખ સિટપિટ.

ખેટા, હાથ ઉઠા માંગ દુઆ. જો કદ્દારો ખોલના, તાલી બજો તમ આંખે
ખોલના. આંખે બંધ કરો, ઔર ખોલો. (ટીટોટમ આંખે બંધ કરકે
હાથ ઉઠાતા હય, કિટકિટ દુઆ પડતી હય.) ઉલ્લુકા પઠઠા !

[ટીટોટમ આંખે ખોલકર ચિડતા હય.]

ટીટોટમ—કયા ? મયે ઉલ્લુકા પઠઠા ?

કિટકિટ—દુઆમે જો અપને આપકો હફીર બનાતા હય, જહો
ફૈરન મુરાદ પાતા હય.

ટીટોટમ—ખરર ! અચ્છા (આંખે બંધ કરકે હાથ ઉઠાતા હય)
મયે ઉલ્લુકા પઠા.

કિટકિટ—ખેવકૂશીકા લઠા.

ટીટોટમ " "

કિટકિટ—પિયાજકા ગઠા.

ટીટોટમ " "

કિટકિટ—ભલે આદમીકા જના.

ટીટોટમ " "

કિટકિટ—ગધા બના.

ટીટોટમ " "

કિટકિટ—યા હાફિજો નાસિર !

ટીટોટમ " "

કિટકિટ—કર દે મેરા મુદ્દઆ હાજિર.

ટીટોટમ " "

[કિટકિટ ઇશારા કરતી હય, ફિટફિટ અચ્છી પોશાક
પહેને આતી હય, કિટકિટ તાલી બજતી હય,
ટીટોટમ આંખે ખોલતા હય, ફિટફિટ નિગાહો
શોકસે, મુસ્કરાતી દૂધ દોનો હાથ ફેલાયે ખરી
હોતી હય.]

ફિટફિટ—આવ મેરે દિલદાર.

ટીટોટમ—આયા મયે, ગુલ-ફજર. [ટીટોટમ ઉસકી તરફ
લપકતા હય, કિટકિટ ડાંટકર રોકતી હય.]

કિટકિટ—ઠહર જાવ, ખખરદાર ! (ટીટોટમ ડરકે જ્યુકા ત્યુ ખરા
રહતા હય, કિટકિટ આંખે બંધ કરનેકો કહેતી હય) નજરબંદ !
(ટીટોટમ સીધા હોકર આંખે બંધ કરતા હય, કિટકિટ દુઆ પડતી હય)
મા મુજહર ઉલ્લખખખ ! ચિરાગ ગુલ, પગરી ગાયબ.

[કિટકિટકે ઇશારેસે ફિટફિટ ચલી જતી હય, કિટકિટ તાલી બજતી હય, ટીટોટમ આંખે ખોલતા હય, ઐર ફિટફિટકો ન દેખકર હયરાન હોતા હય.]

ટીટોટમ—અરી ચલદી ! ઇતની જલદી !

કિટકિટ—જવ, થોરો દેરમે વાપસ આવ. ઇસી જગહ ઠહો પરી મિલ જાયગી, અબી આયગી. (ટીટોટમકી અંગૂઠી ખતાકર) યહે અંગૂઠી ઉસે પિન્હાદેના, (ઇલાયચી જેબસે દેતી હય) ઐર યહે મંતરકી ડૂંકી હર્ધ ઇલાયચી ખિલા દેના. મગર ભારી ભરકમ ખનકે આના, હલકે ન હોજના !

ટીટોટમ—અચ્છા, જતા હું, ખૂબ ભારી ભરકમ હોકર આતા હું.

કિટકિટ—જવ, દેર ન લગાવ. (ટીટોટમ જતા હય, કિટકિટકે ઇશારેસે છીપી હુધ ફિટફિટ બાહર આતી હય) દેખા ! કયસા ચકમા દિયા ?

ફિટફિટ—અરે વાહરે મેરી રંગીલી માઇ !

કિટકિટ—ફિટફિટ, કામ હુશિયારીસે કરના, હિમ્મત રખના. મયેને અપના કામ બજાયા, અખ તેરા જિમ્મા હય.

ફિટફિટ—દેખો તો સહી, મયે ઠીક બનાતી હું, ખૂબ છલ્લે છુરાતી હું.

કિટકિટ—શાયદ ઠહો આ જાયગા, અખ હમ યહાંસે નિકલ જાયે.

[દોનોં જતી હયે, ટીટોટમ દોનો કીસોંમે પથ્થર રખે હુવે, સોચતા આતા હય.]

ટીટોટમ—દિલઅફગાર બના, તલબગાર બના, બેફર સેન્ટાયકે ખારમેં જો ન બના થા, નાચાર બના ! હયવાન બનું, હનુમાન બનું, મગર બેશકરકો છકાવું, નીચા દિખાવું ! માઇ કહ ગઈકે ભારી ભરકમ ખનકે અજના, ઠહોબી બન ગયા. (પથ્થર જેબસે નિકાલકે) દોનો કીસોંમે પથ્થર રખ લિયે, જિયાદા ભારી હો ગયે. અફલતો ખૂબ લરાઇ હય ! અયસી કિસી ઐરકોબી આઇ હય ? કિસીને તાર નિકાલા, કિસીને રેઝચલાઇ, મગર, અયસી દાનાઇ કિસે આઈ ? (સામને દેખકર. અરે ! વહી પરી, અદા ભરી, લટકતી મટકતી ચલી આતી હય ! અહા ! કયા છબ છાતી હય !

[ટીટોટમ અંજન બનકર એક તરફ ખરા રહતા હય, ફિટફિટ અંજન બનકર ટીટોટમકી યાદ કરતી હુવી એક કુરસી લિયે હુવે આતી હય, ટીટોટમ કાન લગાકર સુનતા હય.]

ફ્રિટફ્રિટ—(ખુદસે) યા ઇલાહી ! વજીરજીદે ટીટોટમસે જલ્દ મિલાદે, ઉસકા મહતાબસા મુખરા દિખા દે. જળસે માઇને ઉસ મહ-વશકી સૂરત દિખાઇ હય, દિલ એકરાર હય, ખાના પીના નાગવાર હય !

ટીટોટમ—(ખુદસે) ઓહો ! મેરા ઇતના પ્યાર ? વાહરે મેરે ફુરનકી બહાર !

ફ્રિટફ્રિટ—માઈસે સુના હય, કે આજ ંહો નવ બહાર આયગા, જમાત દિખાયગા મગર,—

અચત.

ખુદા જાને ંહો યાર આયે ન આયે,
મેરે દિલકા ફરાર આયે ન આયે.

ટીટોટમ—(ખુદસે) આહા ! ચ્હે એકરારી ! વાહરી સૂરત હમારી.

ફ્રિટફ્રિટ—(ઢંગસે) આહ ! જી ધખરા ગયા !

[ટીટોટમ દોરકે સામને આતા હય.]

ટીટોટમ—ન ધખરાઇયે, મયે આ ગયા.

ફ્રિટફ્રિટ—(ખુશ હોકર) ઓહો મેરે ગુલશામ ! આપકા મુખારક નામ ?

ટીટોટમ—ટૂટા દમ, બારી બરકમ, મિસ્ટર ટીટોટમ ઇસ્કોર.

ફ્રિટફ્રિટ—ચ્હે ઇસ્કોર ? કયા કુછ ખિતાબ હય ?

ટીટોટમ—અંગ્રેજમે' નામકે સાથ એક અલકાબ હય.

ફ્રિટફ્રિટ—(સમઝકે) હં હં ! એસકવાયર ! એસકવાયર !

ટીટોટમ—હાં એસકવાયર ઐર ઇસ્કોર, દોનો એકહી હયે. ઉંગલીસે અંગૂઠી નિકાલકે પિન્હાતા ઐર ઇલાયચી દેતા હય.) લીજીયે. ઇલાયચી ખાઇયે, જરા જી બહલાઇયે. [ફ્રિટફ્રિટ ઇલાયચી ખાતી હય, અસમે' હોનેકા ઢંગ મચાતી હય.]

ફ્રિટફ્રિટ—મેરે ટેંટુટમ ! મેરે સનમ ! [કમરમે' હાથે ગલતી હય, ટીટોટમ ઘોકેમે' આતા હય.]

ટીટોટમ—(ખુદસે) સચમુચ ઇલાયચીને જલ્દ ક્રિયા ! ફતહ ! ફતહ !

ફ્રિટફ્રિટ—જાનેમન ! આપકા સેન્ટોય પર પ્યાર હય, યા મુઝ પર દિલ નિસાર હય ?

ટીટોટમ—સેન્ટોયકો મારો ઝાર ! અખતો તૂ દિલદાર હય.

ફ્રિટફ્રિટ—મેહેરબાની. (પેશાની દેખકર) પ્યારે ! આપકા સિતારા બહુત ખુલંદ હય !

ટીટોટમ—(અઠરકે) બાપસે ફુલંદ હય.

ફ્રિટ્ઝિટ—અલગતા. બહા આપ કિસ વકત પયદા હુવેથે ?

ટીટોટમ—જમ સુખ હોનેકો દો મિનટ બાકી થે.

ફ્રિટ્ઝિટ—કિસીને ઉસ વકત ફાલ ખોલા થા !

ટીટોટમ—બાવાજી, કહતેથે કે ચેક ઉલ્લૂ ખોલા થા.

ફ્રિટ્ઝિટ—ઠહો તો અખમી ખોલ રહા હય.

[કાન પર હાથ રખકર સામને બતાવતી હય.]

ટીટોટમ—કહાં હય ? કિધર હય ? [ટીટોટમ સામને દેખતા હય, ફ્રિટ્ઝિટ ટીટોટમકી તરફ ઇશારા કરતી હય.]

ફ્રિટ્ઝિટ—ચંદે, ચંદાં હય, ઇધર હય. ઇસી નેક ફાલકે સખખસે આપને ઇનની દાનાઇ પાઇ હય.

ટીટોટમ—અરે દાનાઈ તો હમારે કીસેમે સમાઈ હય.

ફ્રિટ્ઝિટ—અજી દાનાઇકી જગહ તો (સર દિખાકે) સર હય, કિસેમે કયા પથ્થર હય ?

ટીટોટમ—(અકરકે ખુશ હોકર) હાં, હાં, પથ્થર ! (દિખાતા હય) ચહે મેરી દાનાઇકા જવહર !

[પથ્થર દેખકર ફ્રિટ્ઝિટ હયરાન હોતી હય.]

ફ્રિટ્ઝિટ—પથ્થર ! પથ્થર કયૂં લાયે ? [ફ્રેંક દેતી હય.]

ટીટોટમ—ભારી ભરકમ બનકે આયે, દો મન થે, અડાઇ મન હો ગયે !

ફ્રિટ્ઝિટ—અહા ! માનતી હું ઇસ દાનાઇકો વાહ તુમારી અકલ ! કહિયે સાહેબ, અકલ બરી યા બંયસ ?

ટીટોટમ—અકલસે બરી બંયસ, આર બંયસસે બરી દૂધવાલી !

ફ્રિટ્ઝિટ—વાહ જનાબે આલી !

ટીટોટમ—જનેમન, જરા ગલે લગાલો.

ફ્રિટ્ઝિટ—પહલે કુછ નોશ ફરમાલો.

ટીટોટમ—ચઅની ?

ફ્રિટ્ઝિટ—ચઅની, આયે તો કયા બે ખાયે જવજે ? ખોલો, મલીદા ખાયજે યા કુન્દીપાક ?

ટીટોટમ—કુન્દીપાક ?

ફ્રિટ્ઝિટ—હાં, (દોનો હાથોસે મારનેકા ઇશારા કરતી હય.) કુન્દીપાક, હોશ ઠિકાને લાનેકી નઈ ખુરાક.

ટીટોટમ—તબતો ખિલાઇયે, હોશ ઠિકાને લાઇયે.

ફ્રિટફ્રિટ—(પુકારતી હય) હીયુ? ઇધર આવ. (હીયુ રમાલ સીતી હુધ આતી હય, રમાલ ભૂલમેં કુરસીપર રખતી હય) આપકે લિયે (ટીટોટમકો બતાકે) મલીલા પકાવ, કુન્દીપાક બનાવ.

હીયુ—જયસા હુકમ. [હીયુ જતી હય.]

ફ્રિટફ્રિટ—શાદીકે બચ્ચદ આપ કયા કયા જલસે દિખાઇયેગા?

ટીટોટમ—જો આપ ફરમાઇયેગા.

ફ્રિટફ્રિટ—આતશખાજી?

ટીટોટમ—તાજી તાજી,

ફ્રિટફ્રિટ—ધુમધરાકે?

ટીટોટમ—અચ્છે પરાકે.

ફ્રિટફ્રિટ—રાગરંગ?

ટીટોટમ—બેદિરંગ.

ફ્રિટફ્રિટ—નાટક ફાટક?

ટીટોટમ—નાટક હમ આપ બનાવેંગે, હમ ગુલશામ બનકે આવેંગે, સખ્જ પરીકે તખ્તપર ચૂં બયઠ જાવેંગે. (અકરકે બયઠતા હય, બયઠતેહી રમાલકી સુધ ચુમનેસે તત્તમત્રાકે ઉછતતા હય) ઉફ! હાય! ચ્હે કયા? [ફ્રિટફ્રિટ રમાલ ઉઠાકર ટીટોટમકો બતાતી હય.]

ફ્રિટફ્રિટ—અરર! હીયુ સુધ રમાલ રખકર ભૂલ ગઇ હોગી!

[હીયુ છિપકે આતી હય ઐર પરાકેકા થેક ગુછી ટીટોટમકે દામનસે બાંધકે સુલગાકે બાગતી હય, પરાકે છૂટનેસે ટીટોટમ ધબરાકર ઇધર ઉધર ઉછતતા હય.]

ટીટોટમ—યા અલ્લાહ! ચ્હે તોપખાના કહાંસે છૂટા!

ફ્રિટફ્રિટ—ખુદ જાને ચ્હે પરાકા કહાંસે પૂટા!

[ગુછીકી ડોરી નિકાલકે ફ્રિટફ્રિટ ચોરીસે પૂંક દેતીહય.]

ટીટોટમ—તરતર ફરફર, ગરગર સરગરસે મેરા જી નિકલ ગયા!

ફ્રિટફ્રિટ—પ્યારે ન ગમરાવ, મેરે પહલૂમેં આવ.

[કિટકિટ સિપાહીકા બેસ બનાયે કમરમેં તલવાર, હાથમેં તુફંગ લિયે આતી હય, ઐર ફ્રિટફ્રિટકે પહલૂમેં ટીટોટમકો દેખકર ધમકાતી હય, ફ્રિટફ્રિટ બાગ જતી હય, ટીટોટમ ધબરાતા હય.]

કિટકિટ—અખે તૂ કોન મરદૂદ?

ટીટોટમ—(ઠાંપકર) યા મચ્છખૂદ!

કિટકિટ—મેરી મચ્છશકા તેરે પાસ ?

ટીટાટમ—(ખુદ્સે) ઇસકી મચ્છશકા ! સત્યાનાસ !

અયત.

દિલ આશનાય દર્દ હય, હમ આશના નહીં,

દિલકા હય ટેહ કુસર ? હમારી ખતા નહીં.

કિટકિટ—અચ્છ, તૂ પાર બના હય તો બન ગાજી, આજમા તલવાર બાજી !

ટીટાટમ—તલવાર સાનપર ચડને ગઇ હય.

[તલવાર મ્યાન કરકે તુફંગ નિકાલતા હય.]

કિટકિટ—તો ફિર તુફંગબાજી.

ટીટાટમ—તુફંગ ઘરમેં હય.

[કિટકિટ પયતરે બદલકે તુફંગ તાનતા હય.]

કિટકિટ—ખાતે ન બડા, સામને આ, ચલ !

ટીટાટમ—આજ નહીં, કલ.

કિટકિટ—(દમસે) આજ, અબી !

[તુફંગ તાકતા હય, ટીટાટમ ધખરાતા હય.]

ટીટાટમ—અરે જા બાબા, જા, ન સતા !

કિટકિટ—તેરી જાન લેકર જાવુંગા !

ટીટાટમ—તૂ જા, જાન તેરે ઘર ભેજ દૂંગા.

[કિટકિટ ખાલી તુફંગ સર કરતી હય.]

કિટકિટ—મર જા.

[ટીટાટમ તુફંગકા આવાજસે ડરકર ગિરતા હય.]

ટીટાટમ—હાય ! મર ગયા !

કિટકિટ—મર ગયા તો બોલતા હય કયસે ?

ટીટાટમ—ભૂત બનકે.

કિટકિટ—(ખુદ્સે) અબ કુછ ખાત બનાવું, યહાંસે નિકલ જાવું. (ટંગસે) ભૂતબાવા, મુઆફ કરો, મર્યે ન માફંગા !

[કિટકિટકો ડરતા દેખકર ટીટાટમ દમસે કહતા હય.]

ટીટાટમ—યહાંસે ચલે જાવ, હમ દયાવ, નહીં તો ચદ બચાવુંગા, ખાજાવુંગા.

કિટકિટ—જાતા હું બાવા, જાતા હું.

[કિટકિટ ડરતા હુવા જાતા હય, ટીટાટમ ધખરાતા હય.]

ટીટાટમ—પા ખુદા ! ખુરા ફૂંસા ! તૂ બચા !

[ਕੋਫ਼ਿਆਨ ਐਕ ਅਰਯਨਕੇ ਲਿਘਾਸਮੇਂ ਦੀਵਾਨਾਵਾਰ
ਆਤੀ ਐਰ ਟੀਟਮਕੋ ਸਤਾਤੀ ਫ਼ਯ]

ਕੋਫ਼ਿਆਨ—ਮੇਰਾ ਸ਼ੈਫ਼ਰ ਕਛਾਂ ਗਯਾ ?

ਟੀਟਮ—ਕੈਨ, ਂਹੋ ਸਿਪਾਈ ?

ਕੋਫ਼ਿਆਨ—ਛਾਂ.

ਟੀਟਮ—ਂਹੋ ਆਯਾ, ਅਪਨੇ ਘਰ ਗਯਾ.

ਕੋਫ਼ਿਆਨ—ਮਯੋ ਆਫ਼ਰ ਅਰੀ ਥੀ, ਕਿਧਰ ਗਯਾ ? (ਉਛਲਕੇ ਟੀਟਮਕੋ
ਛਾਥ ਪਕਰਕੇ ਪੁੱਛਤੀ ਫ਼ਯ, ਟੀਟਮ ਯਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਫ਼ਿਰਤਾ ਫ਼ਯ) ਮੇਰਾ ਸ਼ੈਫ਼ਰ ਛਾ !

ਟੀਟਮ—ਯਾ ਘੁਫ਼ਾ ! ਯਲਾਪਰ ਯਲਾ !

[ਕਿਟਕਿਟ ਫ਼ਿਰ ਸਿਪਾਈਕੀ ਪੋਸ਼ਾਕਮੇਂ ਆਤੀ ਫ਼ਯ ਐਰ
ਕੋਫ਼ਿਆਨਕੋ ਫ਼ਮ ਫ਼ੇਤੀ ਫ਼ਯ.]

ਕਿਟਕਿਟ—ਘਾਰੀ, ਧਰ ਯਲੋ; ਖ਼ਸ ਉਢਲੂਕੋ ਆਰ ਮਾਰੋ.

[ਕੋਫ਼ਿਆਨ, ਕਿਟਕਿਟ ਕੇ ਪਾਸ ਫ਼ੈਰਕਰ ਜਾਤੀ ਫ਼ਯ, ਟੀਟਮਕੋ
ਗਾਲੀ ਸੁਨਾਨੀ ਫ਼ਯ.]

ਕੋਫ਼ਿਆਨ—ਫ਼ਟ ਸੁਵੇ ਨਾਯਕਾਰ ! ਤੁਯਪਰ ਘੁਫ਼ਾਕੀ ਆਰ !

[ਫ਼ੋਨੇਂ ਟੀਟਮਪਰ ਆਂਘੇਂ ਨਿਕਾਲੇ ਜਾਤੇ ਫ਼ਯੋਂ, ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ
ਆਤੀ ਫ਼ਯ, ਟੀਟਮ ਉਸੇ ਪੁੱਛਤਾ ਫ਼ਯ.]

ਟੀਟਮ—ਘਾਰੀ; ਫ਼ਿਲਫ਼ਾਰ, ਂਹੋ ਸਿਪਾਈ ਕੈਨ ਮੁਰਫ਼ਾਰ ?

ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ—ਂਹੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਪਾਈ ਫ਼ਯ, ਅਯੀ ਅਮਲਫ਼ਾਰੋਂਕੇ ਸਾਥ
ਵਾਪਸ ਆਯਗਾ, ਗਰਯਰ ਮਯਾਯਗਾ !

ਟੀਟਮ—ਜਯਨੋ ਸਲਾਮ, ਯੇਲ ਤਮਾਮ.

[ਜਯਾ ਯਾਫ਼ਤੀ ਫ਼ਯ. ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ ਰੋਕਤੀ ਫ਼ਯ.]

ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ—ਆਫ਼ਰ ਪਫ਼ਰਾ ਫ਼ਯ; ਪਕਰੇ ਜਵਗੇ !

ਟੀਟਮ—ਫ਼ਿਰ ? [ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ ਰਮਾਲ ਫ਼ੇਤੀ ਫ਼ਯ.]

ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ—ਘਾਟਾ ਆਂਘੀ, ਘੋਯੀ ਯਨੋ, ਕਪਰੇ ਗਿਨੋ, ਘੋਯੀਕੀ
ਤਰਫ਼ ਯਾਤ ਕਰੋ. [ਟੀਟਮ ਖ਼ਯਰਾਕਰ ਘਾਟਾ ਆਂਘਤਾ ਫ਼ਯ, ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ
ਅਂਫ਼ਰਸੇ ਥੋਰੇ ਕਪਰੇ ਲਾਤੀ ਫ਼ਯ, ਟੀਟਮਕੋ ਫ਼ੇਤੀ ਫ਼ਯ,
ਟੀਟਮ ਐਕ ਤਰਫ਼ ਯਯਕ ਕਰ ਕਪਰੇ ਗਿਨਤਾ ਫ਼ਯ,
ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ ਜੋ ਪੁੱਛਤੀ ਫ਼ਯ, ਉਸਕਾ ਯੁਪਯਾਪ ਜਵਾਯ
ਫ਼ੇਤਾ ਫ਼ਯ.]

ਟੀਟਮ—ਐਕ, ਫ਼ੋ, ਤੀਨ.

ਫ਼ਿਟਫ਼ਿਟ—ਕਯੂੰ ਮਿਯਾਂ ਘੋਯੀ, ਆਪ ਘੋਯੀ ? ਛਾਂ ਯਾ ਫ਼ਯਯਮ ?

ਟੀਟਮ—ਘੋਯੀ, ਨੇਕ ਨਾਮ.

ફ્રિટફ્રિટ—ક્યૂં મિયાં ધોળી? કુન્દી કરના આતા હય?

ટીટોટમ—અંદા અચ્છી ધરત્રી બનાતા હય.

[અંદરસે સેન્ટોયડી આમદડી આવાજ આતી હય.]

નફીબ—શહબ્દીડી સવારી પર નિગાહ રહે.

ફ્રિટફ્રિટ—અરરર! શહબ્દી આતી હય!

ટીટોટમ—કમબખતી! અમ?

ફ્રિટફ્રિટ—ગજબ!

ટીટોટમ—મુઝે બચાવ, કહીં છિપાવ!

ફ્રિટફ્રિટ—એક કામ કરો, હિમ્મત ધરો. એક ગયેડી ખાલ, હય ઉસે આડકર ગધા બનો.

ટીટોટમ—ધોળી બના, અમ ગધા બનૂં?

[ફ્રિટફ્રિટ સામને દેખકર ઢંગ કરતી હય.]

ફ્રિટફ્રિટ—અરરર! શહબ્દી આછ! જલ્દ કપરે ગીનો, બચદ બવ! [ડરકર ટીટોટમ બરી આવાજસે કપરે ગિનતા હય, સેન્ટોય મચ્છે સમ કનીજોડે આતી હય, સખ આપસમેં હંસતી હય.]

સેન્ટોય—ક્યૂં ફ્રિટફ્રિટ? કયા હો રહ્યા હય?

ફ્રિટફ્રિટ—હ, ધોળીકો કપરે દેતી હૂં.

સેન્ટોય—ધોળી હૂશિયાર હય, યા હજબમ?

ફ્રિટફ્રિટ—પક્કા હૂશિયાર, લા કત્તામ.

સેન્ટોય—ઇસને મુંહ ક્યૂં છિપાયા હય?

[ફ્રિટફ્રિટ ધાટા ખોલ દેતી હય, ટીટોટમ મુંહ ફારકે સમકો દેખતા હય, સખ હંસતી હય, ચિડાતી હય, ગુલ મચાતી હય.]

બાબ હૂસરા—દિખાવ સાતવાં.

ચાંગચિંગદાઉકા હરબાર.

[ચાંગચિંગદાઉ, લિખ્તુંગ; ટીટોટમ; હરબારીયોંકે સાથ તખ્તપર બયકા હય, રમિશગર નાચતી ગાતી હય.]

માંડ—કહેરવા.

રામિશગર—

ઓ પ્યારે રાગજી, કુરખાન તોપે દુનિયા—ઓ.
હરદમ હોં રંગેરઝિયાં, શાદીકી પૂજે કઝિયાં,
અમન અમન અમન અમન પ્યારે રાગજી—ઓ કુરખાન.
ખાગે જહાંદારીમે શજર પૂજે; ખાગે જહાંદારીમે, સમર પૂજે,
ધરમ તોરી ગઝિયાં, અલમ સારે ટલિયાં,
રનમે સદા, બનમે સદા, ધનમે સદા,
સોહે અનધન, કનચન, તનમન રોશન,
ધનધન કરે જન, સારે રાગજી—ઓ કુરખાન.

[ચાંગચિંગદાઉ હાજરીને દરબારસે અપના ગમ કહતા હય.]
ચાંગચિંગદાઉ—અય વજીરે બા તદબીર વ અરકાને સરીર !:—

મુસદ્દસાત.

હય ખુશીકા કોઈ મૌકુમ ન મહલ શાદીકા,
ચુઝકો શિકવા હય ફલકકી સિતમ-ઇન્નદીકા !
હાલ અખતરહિ હુવા જતા હય શહજદીકા,
યહી ખાઇસ હય મેરે અયશકિ ખરખાદીકા !
ચારા મિલતા નહીં કુછ ઇસ્કુકિ ખીમારીકા,
હાલ ખુલતા નહીં કુછ ઉસકિ ગિરફતારીકા !

લિમ્ખુગ—બા સકે ખોજ કિસીસે, તો ખતા દે કોઈ.
બે પતા હો તો કહાં ઉસકા પતા દે કોઈ !
કહિં દેખા હો કિસીને તો દિખા દે કોઈ,
સુન સુના કરબિ બે આયે, તો સુના દે કોઈ.
હો બે ગુમ નામ જહાંમે, બહો કહાં મિલતા હય ?
બે નિશાંકા કહીં દૂદેસે નિશાં મિલના હય ?

ખયત.

ચાંગચિંગદાઉ—ફિર મેરી બેઝીકી સિદ્દતકિ દવા કૌનસી હય ?
કુછ તો ખતલાવ, કે તદબીરે શિરા કૌનસી હય ?

મુસદ્દસ.

લિમ્ખુગ—ઇસ્કુ બહો દદ હય, ચારા નહીં જિસકા જિનહાર,
હયે તપે હિઝસે દિકુ સારે અતિખ્યા, અત્તાર.
વરસે દિલખરમે નિકલતા હય ફકુત દિલકા ખુખાર,
હોતી હયે ઇસકે સિવા સારી દવાયે બેકાર.

દેખતે નખજ ગર - આશિકકિ મરીહા આયે,
કયા અજગ હય કે ઉસે દેખકે લર્જે આયે ।

ચાંગચિંગદાઉ—જો શાહગદીકા મતલૂબો મંદૂર હય, ઉસકા
પતા લગાના નિહાયત બુરર હય.

લિમ્બુંગ—બેહતર હય કે ઉસકે રંગ, રૂપ, ખતો ખાલકી
હકીકત સરકારી જલસોંકે સુનાઇ જાય, જો કોઈ ઉસ સૂરતકા આદમી
ખોજ લાય, બહો ધન્યામ પાય.

ચાંગચિંગદાઉ—એ સલાહ ખૂબ હય, મુઝે મરજૂબ હય.

[એક ચોખદાર આકર અર્જ કરતા હય.]

ચોખદાર—શહનશાહ ! વાલા જાહ ! એક બુદિયા દરે દોલત
પર આઈ હય, કુછ નજ લાઈ હય.

ચાંગચિંગદાઉ—(ચોખદારસે) જા, ઉસે લા (ચોખદાર બુકકર
જાતા હય, ચાંગચિંગદાઉ લિમ્બુંગસે પૂછતા હય) બુદિયા કોન હય ?

લિમ્બુંગ—શાયદ કોઇ દાદકે લિયે આઇ હોગી, ફરિયાદ લાઇ
હોગી. [ચોખદારકે સાથ કુમર વ કસરાક જરૂર ન પોશાકમેં સજે હવે કંઇ
સાધીયોંકે સાથ જવાહીરાતકી યાત્ર લિયે હવે આતે હય.]

ચાંગચિંગદાઉ—અય જરૂર ! ન કર, અપના મુદ્દઆ ખયાન કર.

કુમર—મેરા બેટા; યઅને આપકા ગુલામ,—

[તુલાતી હય, કસરાક ટેકા દેતા હય.]

કસરાક—યઅને અલાદીન નામ,

કુમર—કિસી દયારસે,—

કસરાક—દયારસે નહીં, અંધેરી ગારસે.

લિમ્બુંગ—(કસરાકસે) ખીચમેં ન ખોસો, જરા ઠહરો.

કસરાક—હ અમ્માસે ખરાબરે ખોલા નહીં જાતા હય, ધસ
વાસને ખંદા ટેકા લગાતા હય.

કુમર—એ જવાહીરાત લાખા હય, જો હુન્નૂરકે લિયે સૌગાત
મિજવાયા હય. [જવાહીરાતકી યાત્ર પેશ કરતી હય, સખ દેખકે
દંગ હો જાતે હય.]

ચાંગચિંગદાઉ—(હયરતમે) એ જવાહીરાત નિહાયત બેખહા
હય. હમારે ખજાનેકે જવાહીરોંસે હજાર હિસે સિવા હય. (કુમરસે)
ખરી ખી ! તુમારા બેટા કોન હય ? કહાં રહતા હય ?

કુમર—ઠેઠા દરજ્જાપારેમે' રહતા હય, જમાના ઉસે અલાદીન કહતા હય.

ચાંગચિંગફાઉ—(વજ્જરસે) ચેક દરજ્જાકે હાત અયસે જવાહિરાત! ચ્હે કયા ભેદ! ચ્હે કયા ખાત! (કુમરસે) જઈશી! ચ્હે જવાહિરાત કહાંસે આયે? સાફ સાફ ખયાન કર.

કુમર—(ડરકર) હુજૂર! ઇસ અધમુઘકો ન ડરાધયે, ઇસ ખયાનકે લિયે અલાદીનકો ખુલાધયે.

ચાંગચિંગફાઉ—(ચોખદારસે) જલ્દ સવાર દારાવ; અલાદીનકો ફારન ખુલાવ. (ચોખદાર ઝુક કર જતા હય, શાહ માદરો કસરાકકો રોકતા હય) જખતક અલાદીન આય, દોનોં યહીં દહર જવ.

[દહરનેકે હુકમસે કુમર કાંપતી હય.]

ચાંગચિંગફાઉ—શીદી! તુમારા નામ?

કસરાક—કસરાક, આલી મુકામ.

ચાંગચિંગફાઉ—કસરાક! તુમ કયા નાકરી ખગતે હો?

કસરાક—હુજૂર! ખીતા હું; ખાતા હું, તાલ ખગતતા હું; ગાતા હું.

ચાંગચિંગફાઉ—અચ્છા; કુછ ગાવ, એકાધ ચીજ સુનાવ.

[કસરાક હાત ઐર સર હિલાકર ગુનગુનાતા હય, ટોટોટમ ખાપસે પૂછતા હય]

ટોટોટમ—કયું ખાવા જન! ઇસકા મુંહ કયું કાલા હય?

લિમ્ખુંગ—ચ્હે હુખશકા રહનેવાલા હય. [સેન્ટોય ખવાસોંકે સાથ આતી ઐર આદાબ ખગ્ન લાતી હય.]

સેન્ટોય—અખખાખન! આદાબ.

ચાંગચિંગફાઉ—જનને પિદર! આવ; ખયઠ જવ; હુખશીકા ગાના સુનો, છ બહલાવ. [સેન્ટોય ખયઠતી હય, ખવાસે ખરી રહતી હય, સેન્ટોય, કુમર વ કસરાકકે લિયે પૂછતી હય.]

સેન્ટોય—ખાવા જન! ચ્હે જઈશી ઐર શીદી કૌન હયે?

કસરાક—(કુમરકો ખતાકર) ઇનકો અપની સાસ સમજિયે, ઐર મુઝકો અપના દાસ સમજિયે.

લિમ્ખુંગ—(ગુસ્સે) ના-મઅકૂલ! ચેક દરજ્જન શાહજાદીકી સાસ હોગી? અયસી ખાતે ફિર કી, તો તેરી સત્યાનાસ હોગી!

ચાંગચિંગફાઉ—(વજ્જરસે) ના-તજરખાકાર હય, ગરીબ હય, નાચાર હય. (કસરાકસે) મિયાં શીદી! કુછ ગાવ, જરા છ બહલાવ.

[કસરાક ગાતા ઐર નાચતા હય.]

સરપરદા—દાદરા.

કસરાકે—કલા કલા રંગ હય આલા, હો ! કલા કલા રંગ હય આલા,
કાલા શીદી સગસે ખાલા.

ગોરીમે, ગોરીમે, કયા મગ્ન, કયા લગા, કયા ગિલા ? હો—કાલા.
આંખ કાલી; બદન કાલા, બાલ કાલે બરન કાલા,
અચરી હાશન જમાલ, દિલબર વહી બે મિસાલ,
ગોરીમે ગોરીમે કયા ધરા, કયા ધરા, કયા ખરા ? હો—કાલા.

[અલાદીન, ચોગદાર ચાર કઈ સાથીયોંકે સાથ
કરોફરસે આતા હય, આદાબ બગ્ન લાતા હય.
સેન્ટોય, અલાદીનકી શકલકો ખવાબમે દેખી હુઈ
શકલસે મિલતી દેખકર ચાંકતી હય.]

સેન્ટોય—અલાહ ! ચહે વહી નફશા !

[ચરા ખાતી હય, સગ હપરાન હોતે હય.]

ચાંગચિંગફાઉ—ચહે કયા માજરા !

[ચાંગચિંગફાઉ સુહલાતા હય, ખવાસે પંખા કરતી
હય, અલાદીન અપના ઇસ્ક જતાતા હય.]

અલાદીન—(પુછસે) હા ! કાશ ઇસ વફત કોઈ મુઝે પાસ
બને દેતા ! સરે દિલદારકો અપને હાથોં પર ઉઠાને દેતા !

[સેન્ટોય હોશમે આતી હય ચૌર ફિર અલાદીનકી
તરફ તાકકે આદિસ્તા પૂછતી હય.]

સેન્ટોય—ચહે કૌન ? અલાદીન ?

અલાદીન—(ઝુકકર) હાં ! વહી કમતરીન.

કુતબ.

રંગે હપરત દેખના, યા રંગે હસરત દેખના,
બસ ઇન્હી દો હાલતોમે મેરી ફિસમત દેખના.
દૌલતે વહશત દિખાઈ ઇસ્કકી સરકારને,
ચહેબિ થા તફદીરમે તેરી બ દૌલત દેખના !

ચાંગચિંગફાઉ—બેટી ! કયા ચહે વહી અલાદીન હય, જે
હમ્મામમે આયા થા, દીટોટમે પુઝે બચાયા થા ?

સેન્ટોય—હાં, પિદર ! ચહે વહી હય, જિસને ખવાબમે જલ્વા
દિખાયા થા.

ચાંગચિંગકાઉ—(ખુશ હોકર) અલાદીન ! સચ ખતાવ, યહે જવાહિરાત તુમને કહાં પાયે ?

અલાદીન—અચ શાહે વાલા જાહ ! યહે ખાગના મયેને જિનાત કે મવકિલસે પાયા હય, જે તકદીરસે મેરે અસમેં આયા હય.

ચાંગચિંગકાઉ—ઇસ ખાતકા સુખૂત તુમ દિખા સકતે હો ? અચસે હજાર દાને આર મંગવા સકતે હો ?

અલાદીન—મેશક ખંદા લા સકતા હય, અગર દિલ દિકાને હો જાય તો આપકે ખાગનેકો મંજે ફાર ખના સકતા હય !

ચાંગચિંગકાઉ—દિલ દિકાને નહીં; તો ફિર કિધર હય ? કહાં હય ?

અલાદીન—(દોખતું હોકર સેન્ટોયકો ખતાકર) ઇસ દિનારાકે હામે ગેસૂમેં નિદાં હય.

કુત્તમ.

નાચાર હયે કે દિલકો નાચાર કર ચુકે હયે,
મજબૂર હયે કે ઇન્કો મુજબતાર કર ચુકે હયે.
દરિયાય આશનાઈમેં ડૂબકર મરે હયે,
મેરા હમ અપની હસ્તીકા પાર કર ચુકે હયે.

સેન્ટોય—(હાથ ઉઠાકર ખુદાસે) શુક યા પરવરદિગાર !

ચાંગચિંગકાઉ—અલાદીન, કહાં તુમ, કહાં શાહજાદી ! તુમારી કયા કાયનાત હય ?

અલાદીન—મેશક છોટા મુંહ; ખસી ખાત હય, મગર ઇસ્કુકે આગે ન રુત્યા હય, ન જાત હય.

ખયત.

ધ્યાન ઇસ્કુમેં જે હોતા નશેખો ફરાજકા, "

મહમૂદશાહ ખંદા ન હોતા અયાજકા.

ચાંગચિંગકાઉ—અરે નાદાન ! તૂ ગરીબ, ધર ન દર, જરા ખિયાલ કર !

કુત્તમ.

અલાદીન—હમ ન ધર રખતે હયે ઉત્તરતમેં ન દર રખતે હયે,
રખતે હયે ખાક ખ સર, ચાક જિગર રખતે હયે.
આશિયાંહી નહીં, કયા ખર્ક ગિરાયેગા ફલક ?
ખાના ખરબાદ વહે હોતે હયે, જે ધર રખતે હય.

ચાંગચિંગકાઉ—ચશ્નર, ખુશ તદખીર ! ચ્હે જવાન દાનાઇ
ઔર દિલેરીકા મુખતાર હય, શાહખાદીબી ઇસકી તલખગાર હય, ઇસ
વાસ્તે ઇસકી મુરાદ ખર લાના સખતાર હય.

દીટાટમ—(શાહસે) શાહ ગેતી પનાહ ! તો કયા મયે બેનસીખ
ચશ્નર જાવુંગા ? કયા બે શાદી કિયે મર જાવુંગા ?

ચાંગચિંગકાઉ—દીટાટમ, મયે અબી તુમારી ખુશહિશકા
અંજામ લાતા હું, સખકો રાહું મુદઆ દિખાતા હું. દરખારિયો !
તુમ્હેસે કોઇ ઇન દોનોસે યેક સવાલ કરો, ઇનકી દાનાઈકા ઇમ્તિહાન
ફિલફાલ કરો.

૧ દરખારી—(ઉઠકે સોચકર) સાહેબજાહે દીટાટમ ! ચ્હે ખતાબ કે
ચિરિયા પકરનેકા આસાન તરીકા કયા હય ?

દીટાટમ—જિસ પેરપર કોઇ ચિરિયા ખયડી હો, ઉસ પર દબે
પાંવ કોઇ આદમી ચ્દ જાય, ઔર મોમ, ગલા ગલાકે ચિરિયા પર
ટપકાય, જખ તમામ પર તર હોકે ચિમટ જાય, આદમી બેધરક
ચિરિયા પકર લાય. [સખ હુંસતે હયે, દીટાટમ સખકા મુંહ દેખતા હય]

૨ દરખારી—ઔર કોઈ ફસરા ઇલાજ ?

દીટાટમ—મચ્છીકી તરફ આંકરીસે ચિરિયાકો ફૂંસાના.

[સખ હુંસતે હયે.]

૨ દરખારી—ઔર આંકરીસે મર જાય તો ?

દીટાટમ—દયા દાર પીલાકે ઉસે જિલાના. [સખ હુંસતે હયે.]

ચાંગચિંગકાઉ—કયું અલાદીન ? દીટાટમકા કહના ખજ હય ?

(ઠહરકે) તુમારી દાનિસ્તમેં જાનવર કયૂંકર ફૂંસતા હય ?

અલાદીન—જાનવર તો કયા, ઇન્સાનકે ફૂંસાનેકા ચારાબી ઇસ
ફુનિયામેં (ખુદકી તરફ ખાનેકા ઇશારા કરકે) દાના હય, બહો દાના
જહાં જાનવર પાતે હયે, ખુદ બે ખુદ દોરકે જલમેં આ જાતે હયે.

ચંદ—આફરીન ! ઇસ રાય સવાળ પર આફરીન !

ચાંગચિંગકાઉ—ઇસ જવાબ પર આફરીન !

દીટાટમ—હુંહ ! ચ્હે કૌનસી ખરી દાનાઇ હય, કે નાહકે વાહવા
મચાઈ હય ? [એક જખ્યાદાર દો આસામીયોંકો લાતા હય.]

જખ્યાદાર—શાહે આફીજહાં ! ઇન દોનોમેં બાહુમ તકરાર
હય, જિસકા ફયસલા દરકાર હય.

ચાંગચિંગકાઉ—કયા ઝગરા હય ?

૧ આસામી—હુંગર ? (દસરે આસામીકો ખતાકર) ઇસને મેરે હાથ કુંવાં ખેચા હય, મગર ઉસકા પાની નહીં લેને દેતા હય.

૨ આસામી—હુંગર ! મયેને કુંવાં ખેચા હય, કુંવેંકા પાની નહીં ખેચા હય.

ચાંગચિંગકાઉ—(ટીટોટમસે) ટીટોટમ, ઇસ મુકદમેમેં તુમહેં કયા સૂઝતા હય ?

ટીટોટમ—(ધમડસે) મુઝે ખરી દૂર તક સૂઝતા હય. સારે શહરકો હુકમ દિજાયે; કે હરેક આદમી અપના અપના હાંડા બરલે, ઇસ ખરીદારકા કુંવાં ખાલી કરદે. બસ ઝગરા સાફ હય. (અકરકે સખસે) કયૂં ? કયસા મન્સાફ હય ?

ચાંગચિંગકાઉ—અલાદીન, ઇસ મુઆમિલેમેં તુમારી રાય કયા હય ?

અલાદીન—ખુદાવંદ ! ચહે ખેચતેવાલા કોઇ ખરા ફરેખી મુઆલમ હોતા હય. ને કુંવાં ખેચતા હય, બહો પાનીસે ઉસી વકત હાથ ધોતા હય.

૨ આસામી—(સખસે) અગર કિસીને અપના મકાન ખેચ ડાલા, તો કયા ચહે સમજના ચાહિયે; કે ઉસને અપના સર સામાનબી ખેચ ડાલા ?

અલાદીન—મકાન; સામાનકી ઔર ખાત હય, મગર કુંવેં ઔર પાનીકા ચોલી દામનકા સાત હય. (સોચકર) કયા તુમ ઇસે પાની લેને ન દોગે ?

૨ આસામી—નહીં જનાખ ! પાની ખુદ બંદા લેગા, યા કિસી ઔરકે હાથ ખેચેગા.

અલાદીન—અચ્છા. (શાહસે) શાહનશાહ જહાં પનાહ ! ઇસ શખ્સકો ફરમાયા જાય; કે એક ઘટેકે અંદર અપના પાની (૧ આસામીકો ખતાકર) ઇસકે કુંવેંસે નિકાલ લે, ઔર ઇસકા કુંવાં ખાલી કર દે.

૨ આસામી—(ધખરાકર) એક ઘટેમેં કુંવાં ખે પાનીકા કયૂંકર હો સકતા હય ?

અલાદીન—જ્યસે ખે સામાનકા ઘર હો સકતા હય.

૨ આસામી—ચહે કામ દુશવાર હય !

ચાંગચિંગકાઉ—ખેઈમાન, તૂ ગુન્હગાર હય. (ચોખદારસે) લે જાવ, ઇસ મુજીકો દસ કોરે લગાવ, હુકમ બજા લાવ. (૧ આસામીસે) બાઈ ! તુમ ખેદિકર જાવ, ન ધખરાવ. [ચોખદાર ૨-આસામીકો લેખતા હય, ૧-આસામી દુઆ દેતા હય.]

૧ આસામી—શાહનશાહ જીજહા! સલામ તા કયામત.

[૧ આસામી ઝુક ઝુકકર જતા હય.]

ચાંગચિંગકાકિ—દરબારીઓ! (અલાદીનકો ખતાકર) મસ જવા-
નકી દાનાઇ તુમને આજમાઇ. જો શખ્સ અયસા દાના ઐર અફઝમંદ
હો, વ્હો બલા કિસે ન પસંદ હો? શાહજાદીકોબી રાજી પાતા હું, ઇસ
કિયે મસ જગહ દોનોકે હાથ મિલાતા હું.

[ચાંગચિંગકાકિ દોનાકાં હાથ મિલાકર દુઆ દેતા હય.]

ખયત,

મુખારક હો તુમ્હેં હંગામે શાદી,

પિયો બાહમ હમેશા જનમે શાદી.

[અલ્લહે મલકિલ મુખારકબાદી દેતે હય, ટીટોટમ;

અલાદીન પર આંખેં નિકાલકર ચિટ્ટતા હય, કસરાક
નાચતા હય]

ધનાસરી—કુમરી.

સખ—

બાગે શાદીકા હર યુન્યા ૨ હરા બરા.

પૂસે કલી કલી, અચ્છી; ખાસી; બલી, રાહે ગલી ગલી—બાગે.

ધન ધન સુખ પરી આઈ, છાઈ હય બધાઈ, ગલી ગલી.

દરબારીઓ—

આબાદ અયવાને શાદી, દિત્ર શાદ, ખાના આબાદી,

દાયમ, કાયમ હરદમ બાહમ સાયા ખારીકા.—બાગે.

દુસરા બાગ નમામ હુવા.

બાળ ત્રીસરા—દિખાવ પહેલા.

અલાદીનકે મહાનકા અંદરની હિંમત.

[અલાદીન ઐર કસરાક ખાતે કરતે આતે હયે.]

અલાદીન—કસરાક ! અજ તુજ શાદી કરકે ખાના આખાદ કરો, યેકસે દો હો, દિલ શાદ કરો.

કસરાક—કયા ખૂબ ! મેરે પાંચ આપ કાદમેં ડાલતે હયે ? ચહે કિસ દિનકા ખયર નિકાલને હયે ?

અલાદીન—ખ્યાહ કુછ ખયર નહીં !

કસરાક—કોઇ જગ્યાંદરાજ મિત્ર ગઈ તો ફિર જાનકી ખયર નહીં.

અલાદીન—ઐર જે ભલી ભટ્ટી મિત્ર જાય ?

કસરાક—તો ખુશીસે આય, મગર પયસે ટકે જુર સાથ લાય.

અલાદીન—ભલા મેરી સખ કનીજમેં મેંસે તુમહેં કૌન પસંદ હય ?

કસરાક—ઉન સખમેંસે કૌન દોસ્તમંદ હય ?

અલાદીન—મયેંને સુના હય કે ઇન સખમેંસે કિસી યેકને અપને મરહૂમ ચચાકી વિરાસત પાઈ હય, ખીસ હજાર ખારહ આનેકી દોસ્ત વિસેમેં આઈ હય.

કસરાક—(હયરતમેં) ખીસ હજાર ! ઐ પરવરદિગાર ! અયસી ઐરત હથે ચદ જાય ન ? તો ફિર હાથસે નહીં જાનેકી, કસમ ખારહ આનેકી. મગર કયા ઉસ ઐરત પર ચહે અજ આશકાર નહીં ?

અલાદીન—નહીં. અભીતક વહેા અપને ચચાકી વફાત ઐર ઇસ તરકેકી ખાતસે ખયરદાર નહીં. ચચા કહીં દૂર દેસ થા; મર ગયા, યહી અકેલી વારિસ થી, ઇસીકે નામ વરીયત કર ગયા.

કસરાક—ચહેબી અચ્છી ખાત હય ! જે-લાગ ફૂંસા લેનેકી ધાત હય.

અલાદીન—મયેં જાકે પતા લગાતા હું, ઉસ કનીજકા નામ તુમહેં ખાતા હું. [અલાદીન જાતા હય, કસરાક ખીસ હજારવાલીકી ફિક કરતા હય.]

કસરાક—કનીજ તો ખેશક આલી સિફાત હયે, મગર ખુદા જાને વહેા ખીસ હજાર ઐર ખારહ આને કિસકે હાત હયે ! જખતક મિયાં અલાદીન ઉસકા નામ લાયે, જેહતર ચહે હય કે કસરાક, તૂબી કુછ ઉસકા ખોજ લગા, ખારી ખારી સખસે અપના ઇસ્કે જતા. (સામને દેખકે) હા ! કોફ્યાન આતી હય, અજબ કયા કે યહી હો. યહી હુઈ તો

અબ કહાં જાતી હયા [કસરાક કિનારે હટ જાતા હય, કોફયાન અફ-
સોસ કરતી આતી હય]

કોફયાન—યા ઇલાહી ! અયસે જાત્રિમ ચચાસે તૂ જયા. અફ-
સોસ હય કે મેરા દામ ઉસકી આંખોમેં ન જચ્યા !

[કસરાક સિર્ફ ચચાકા લફજ પકર પાતા હય ઐાર
ઉસીસે કાન લગાતા હય.

કસરાક—(ખુદસે) ચચાકા મજફૂર હય, ખસ યહી હય બહે
ખીસ હજાર બારહ આનેવાલી; યહી જુરૂર હય. (જાહિર હોકર) ઓહો!
કોફયાન જાન ! ઇસ તુમારી આન ખાનકે ફરખાન !

કોફયાન—(હયરતમે) અહો ! શીદી સાહેબ ! ચહે જખાન !
કહે ખયાન !

અખયાત.

કસરાક—(આંખે દેખકર) આજ આંખોમેં ગજબ સુખા દિયે આઈહિ !
આજ તુમ કિસપે છુરી તેજ કિયે આઈ હો ?

કોફયાન—સુખ રહો ! સુનસે અગર કોઈ તો રુસવાઈ હો,
આજ કયા ખાખત હય ? દીવાને હો ? સૌદાઈ હો ?

કસરાક—(ટુકડુકી લગાકર) જાનો દિવ દોનોં હયેં ખીમાર ઇનહીં દોનોંકે,
દોનોં બેકસ હયેં, મિરફતાર ઇનહીં દોનોંકે.]

કોફયાન—કયા હમી થે તુમહેં ખાનોંમેં ઉરાનોંકે લિયે ?

કસરાક—કયા હમી થે તુમહેં ગેસૂમેં ફૂસાનેકે લિયે ?

કોફયાન—કયા તુમહેં ઐાર ન થા કોઈ ખાનાનેકો મિલા ?

કસરાક—કયા તુમહેં ઐાર ન થા કોઈ નિશાનેકો મિલા ?

[દોઝાતૂ હોકર દામન પકરતા હય.]

કોફયાન—(હાથ ઝટકકર) અજી હોરો, જાને દો.

કસરાક—તુમારી મહબ્બત નહીં જાનેકી, ફસમ બારહ આનેકી !

કોફયાન—ઇતને દિનો ઇસ્કે ન ચર્યાયા, આજ વહી મસલ, કે
“ ખીંચ પકર મુઝે જોર આયા. ! ”

કસરાક—અજી ઇતને દિનોં છિપાયા, મગર આજ દિલકા દાગ
ઉમર આયા. અચ્છા; ચહે તો ખતાવ, તુમારે ચચા કયસે હયેં ?

કોફયાન—(હયરતમે) મેરે ચચા ?

કસરાક—હાં, તુમારા ચચા.

[આંખોંકી તરફ ટુકડુકી લગાકે ઇસ્કે જતાતા હય.]

મુસદ્દસ.

અય સનમ ! તેરા પરસ્તાર હું, અલ્લાહ કુંસમ !
 અય મસીહા તેરા ખીમાર હું, અલ્લાહ કુંસમ !
 સાગરે ધરકુંકા સરશાર હું, અલ્લાહ કુંસમ !
 કયા કહું ઐાર, દિલ-અફગાર હું, અલ્લાહ કુંસમ !
 કાફિયા તાંગ હય, નાચાર હું, અલ્લાહ કુંસમ !

[હાથ પકર કર આજિજ કરતા હય.]

કોફિયાન—હાથ છોરો ! (સામને દેખકર) કોઇ આતા હય,
 મેરા જી ઘખરાના હય ! (ગૌરસે દેખકર) દેખો, કિટકિટ આ રહી હય.

કસરાક—(દેખકર ખુસે) હાં; સચ તો, વહી ડાયન આ રહી હય.
 (કોફિયાનસે) ખયર ! જાવ, મગર જલ્દ વાપસ આવ. ખૂબ જાન
 લેના કે તુમપર મેરી જાન જી રહી હય. (કોફિયાન જતી
 હય, કિટકિટકો દેખકર) જોડો લો, આહી મર્દ. અજાબ કયા કે
 ખીસ હજાર બારહ આનેવાલી યહી હો. જરા ઇસેલી આજમાવું, પતા
 લગાવું. (કિટકિટ આતી હય, કસરાક આદાબ બજા લાતા હય) ખી
 કિટકિટ, બંદગી. (સર તા પા દેખકર) અહા ! સુખહાન અલ્લાહ !
 કયા જિસ્મે આજદાર હય ! ગોયા સરાપા શુક્રજાર હય !

કિટકિટ—(હયરાન હોકર) શીદી સાહેબ ! વહ ! આજતો ખરે
 તર્કાર ફરાર, અરે શીરી શુક્રતાર !

કસરાક—અય જાને જહાં ! માહે તાખાં ! જહાં ખીસ હજાર રૂપયે;—
 અરે તોખાહ ! જહાં ખીસ હજાર નખરે હાં, વહાંકી મયે શુક્રામ હું.

[હાથ પકરકર યક બ યક ખોસા લેતા ય.]

કિટકિટ—(ઝઝકકે) નૌજ દરગોર ! કયસે ખોખલાયે હો ? કયા
 ભંગ ખાયે હો ? (કસરાક શરમાકર હાથસે મુંહ દોપતા હય) જવાબ
 દો, મુંહ કયું છિપાયે હો ?

અખયાત.

કસરાક—યક ખોસા લિયા ઐાર ખાવાર ખરા હું,
 કિસ મુંહસે તેરે સામને અય ચાર ખરા હું.
 (મુંહ ખોલકે) જીતા હું, મગર જાનસે બેજાર ખરા હું,
 મોત આય તો મર જાનેકો તૈયાર ખરા હું.

કિટકિટ—મરતે હો તો મરો ! મેરી ખલાસે !

કસરાક—જરા ઠહરો, થેક સવાલ હય; ઉસકા જવાબ દિયે જાવ.

કિટકિટ—કયા સવાલ, ફરમાવ.

કસરાક—તુમારે ચચા કયસે હય ?

કિટકિટ—મેરે ચચા જન ? (ઠંઠી સાંસ બરકે) હા ! કયા ખતાવું
યાર ! મેરે ચચા તે ગુજર ગયે ! મગર ખુદા જનને આપની દાલતકા
વારિસ કિસે કર ગયે ! [નીચી નજર કરકે, અફસોસ કરતી હય, કસરાક
ખુશીસે ઉછલતા હય.]

કસરાક—(ખુદસે) અહા ! યહી હય ! શાયદ યહી હય !

[કિટકિટસે હાથ જોરકર ફરકે જતાતા હય.]

ખયત.

અય શાહે ફરન ! જરા આંખ ધધર ઉદાયે હુવે, [સર ઝુકતા હય.]
તેરા ગુલામ હય કુંઢોંપે સર ઝુકાયે હુવે.

કિટકિટ—યા અલ્લાહ ! તુમ્હેં આજ કયા હો ગયા ? કયસે
મેરા ઇશક પયદા હો ગયા ?

કસરાક—ઝૂંઢેકી અયસી તયસી. તુમ્હી પરી પયકર હો જમાનેકી,
કસમ ખારહ આનેકી.

કિટકિટ—ખારહ આનેકી ! ખારહ આને કયસે ?

કસરાક—ખુદા ચાહે તો જલ્દ મઅલૂમ હો જાયગા. મગર ઇતના
ખતાવ, મુઝે યકીન દિલાવ કે,—

ખયત.

ઇસ મેરી મહબ્બત પે અદાવત તો ન હોગી ?

ઉલફતસે હમારી તુમ્હેં નફત તો ન હોગી ?

કિટકિટ—નફત ! લા હૈલ વલા કૂવત ! કસરાક ! તુમાને ખિયાલ
ખામ હય ! અપના તો ચ્હે કલામ હય :—

ખયત.

સૂરતસં હય ન કામ, ન જરદાર ચાહિયે,

જે ચાહે હમેં, હમકો વહી ચાર ચાહિયે.

કસરાક—(ખુશ હોકર) વાહ ! ખ્યારી, વાહ ! દાના. મગર ચચાકે
વિરસેકા પૂરા પૂરા પતા લગવા !

કિટકિટ—અચ્છા; અખ જતી હું, યોરી દેરમેં ફિર આતી ફું.

કસરાક—જવ, જલ્દ આના, બૂલ ન જના. (કિટકિટ જતી
હય, કસરાક ફિક કરતા હય) મગર શાયદ ચ્હેબી બીસ હજારવાલી
ન નિકલી તો ! (સોચકર) બહેતર ચ્હે હય કે સખ કનીજોંકો ખ્યાર
જતાવું, આજમાવું. (સામને દેખકર) ભો, યેક ઐર આતી હય,

આને દો; ક્યાં જતી હય. (યંગશી આતી હય; ઉંસે રોકતા હય) આવ
યંગશી જનન ! બુદ્ધબુદ્ધે હજાર દાસ્તાન !

યંગશી—ઝાહો શીદી સાહેબ ! યદાં કયા કર રહે હો ?

કસરાક—તુમારી યાદ !

યંગશી—યદાં ખરે ખરે મેરી યાદ કયું કર રહે હો ?

કસરાક—અજી રહે કહો કે મુઝપર કયું મર રહે હો ?

યંગશી—(ખુશ હોકર) વલ્લાહ ?

કસરાક—વલ્લાહ ! બિલ્લાહ ! [યંગશી હાથ બઢાતી હય.]

યંગશી—કૌલ દો.

કસરાક—રહે લો. (હાથપર હાથ મારતે રોકતા હય) મગર
રહે તો ખતાવ કે તુમારે ચચા કયસે હય ?

યંગશી—મેરે ચચા ? કયા ખતાવું યાર ! ચચા તો ચલ દિયે !

[કસરાક ચલ દેનેકા મતલબ મરજના સમજકે ખુશ
હોતા હય.]

કસરાક—(ખુદસે) હજાર શુક ! (યંગશીસે) યંગશી જનન —
ચચા ચલ દિયે તો ખયર ! દુનિયા ફાની હય, મગર તુમ મેરે હાથસે
નહીં જાનેકી ! કસમ ખારહ આનેકી !

યંગશી—રહે કયા બક રહે હો ? ખુદા કરે વહો જમજમ જિયે !
વહો તો મુઝસે જુદા હોકે અદનકો ગયા.

કસરાક—અરરર ! મયેને તો સમજા કે બેચારા મર ગયા, અદમકો
ગયા. ખયર ! જાનેદો મુઆફ કરો. બસા ચચાકે પાસ કુછ માલ
મિલકિયત હય ?

યંગશી—કુછ નહીં, ખાલી હાથ અદનકો ગયે.

કસરાક—(અજબમે) ખાલી હાત ?

યંગશી—હાં, ખાલી હાત. અપની શાદીકી ખાત ?

[યંગશીકો માલદાર ન પાકે.]

કસરાક—અલ્લાહકે હાત. (ખુદસે) મિલકુલ વાહિયાત !

યંગશી—મયે જાતી હું, અમ્માસે સલાહ કરકે આતી હું.

કસરાક—જવ, દેર ન લગાવ. (યંગશી જાતી હય, કસરાક
ચિદતા હય) લા હોલ વજા કુવત ! પહરો સર ખપાયા, મગર
મુદ્દા ન પાયા. કસરાક, અબ અંદર ચલ, દુસરોસે પતા લગા. જબ
તક વહો ખીસ બજારવાલી હાત નહીં આનેકી, કબી રહે ધુન નહીં
જાનેકી, કસમ ખારહ આનેકી ! [જાતા હય, દુસરી તરફસે કોફ્યાન ફિક,
કરતી આતી હય.]

કોફ્યાન—(પુદ્સે) શીદી કસરાક મુઝપર નિસાર ! અલ્લાહ !
 ય્હે કયા ઇસારાર ! (સામને દેખકર) ઓહો ! કિટકિટ આતી હય, ય્હે
 અપને જોખન પર બહુત ઇતરાતી હય. ઇસે અપની પુશ ફિસમતીકા
 હાલ સુનાવું, જરા જલાવું ! (કિટકિટ આતી હય) આવ બહન !
 મુઝે તુમસે કુછ કહના હય.

કિટકિટ—મુઝેભી તુમસે કુછ અર્જ કરના હય.

કોફ્યાન—મયેને અપની માંગી મુરાદ પાઈ.

કિટકિટ—ઐર મેરી તમનાભી ખર આઈ.

કોફ્યાન—મુઝે આજ ચેક આશિકે જાર મિલા.

કોફ્યાન—મેરા તો બેનજીર હય.

કિટકિટ—મેરાભી બદ્રેમુનીર હય.

કોફ્યાન—મેરા તો જવાન ઐર ફસીન હય.

કિટકિટ—મેરા કાલા, મગર નમકીન હય.

કોફ્યાન—બી ! જરા અપને ચારકા નામનો બતાવ ?

કિટકિટ—કસરાક.

કોફ્યાન—(ચાંકકર) બી ! ય્હે તો મેરે તલબગારકા નામ હય.

કિટકિટ—અજી જાવજી ! ય્હે તો મેરા દિવારામ હય.

કોફ્યાન—(ચિદકર) મેરે મુંહ લગી તો મયે રૂઈકી તરફ
 તુમકે ધર હૂંગી !

કિટકિટ—મેરે મુંહ લગી તો મયે સાત પેદી ચેક કર હૂંગી !

કોફ્યાન—(મટકાકે) હં હં ! વાહરે નખરા તેરા ! ગજી
 કપુતરી ઐર મલ્લમેં ડેરા.

કિટકિટ—અરી વાહરે દીદા દલેલ ! છજુદરીકે સરમેં અમ્બેલીકા
 તેલ ! [જલ્દીસે પુશ પુશ યંગશી આતી હય.]

યંગશી—બહના ! તુમસે ચેક અચમ્મા કહના હય. (દોનોંકા
 ગુસ્સેમેં ખરી દેખકર.) તુમ દોનોં મુંહ પૂલાચે કયૂં ખરી હો ? કયા
 આપસમેં લરી હો ?

કિટકિટ—ઇન બી બન્નોકા મેરી બાતકા એનેખાર નહીં, શીદી
 કસરાક મુઝે ખ્યાહતા હય; સો ઇન્હેં પુશ ગવાર નહીં !

કોફ્યાન—(હિંકારતસે) હં હં ! ઇન્હેં ખ્યાહતા હય ! અજી
 બહો તો સૌ જાનસે મુઝે આહતા હય.

યંગશી—(હચરતસે હંસકર) ચક ન શુદ્દ દો શુદ્દ ! તુમ દોનોંકા
 કયા સૌદાકા આજાર હય ? અજી બહો શીદી તો મુઝે ખ્યાહનેકા
 તૈયાર હય !

કિટકિટ—(હયરતમે) તુમ્હે ?

યંગશી—હાં; મુઝે.

કિટકિટ—(ચિદ્કર) મુઝા કયા દીવાના હય, જો તીન તીનસે ખ્યાહ દાના હય !

યંગશી—બહના, જાનેદો. (સામને દેખ કે) વરો દેખો હીયુ આતી હય. [હયરાન પરેશાન હીયુ, લાછહિયંગ ઔર ફિટફિટ આતી હયે.]

હીયુ—બહના, ખરા મગ્ન હય ! નયા માગરા હય !

કિટકિટ—કયા ?

હીયુ—કસરાકને મુઝે ઘેરકે પ્યાર કિયા.

કિટકિટ—(દાંત પીસકે) હત નેરા જનાગા નિકલે !

હીયુ—ઔર નિકાલકા ઇંકુગર કિયા !

કોફ્યાન—(દાંત પીસકે) હત નેરા સત્યાનાસ જાય !

ફિટફિટ—મુઝેલી પ્યાર કિયા !

લાછહિયંગ—મુઝેલી દિલદાર કિયા !

કિટકિટ—બહના, ઇસકા બદલા લો.

કોફ્યાન—હાં, મુઝેકો સય મિલકે સગ્ન દો.

કિટકિટ—આય, સયકી સય ગેરે સાથ આય, મયે કુછ ઢંગ મચાતી હૈ, અજ જો કરના ચાહિયે કો તુમ્હે ખતાતી હૈ.

[સય કસરાકકો ગાત્રિયાં દેતી જાતી હયે.]

કોફ્યાન—મુઝા ના હમવાર !

હીયુ—સિતમગાર !

યંગશી—બદ-શઆર !

લાછહિયંગ—ખુદાઈ ખાર !

ફિટફિટ—ખુદાકી માર !

[સય જાતી હયે, કસરાક ખુબ ખુબ આતી હય.]

કસરાક—કામ તો પકા કર દિયા, સબોકો મુઝીમે કર લિયા. અજ અલાદીન આય, નામ ખતાય તો મુરાદ મિલ જાય. (સાયકર (સામને દેખકે) સામનેસે જગન આતી હય, જરા ઇસેલી આજમાવું, યહે કયું બાકીરહી જાતી હય. (જગન આતી હય) ઓહો ! બી જગન, (સરતાપા દેખકર) માશા અલ્લાહ યહે જોખન !

જગન—અદલારે ! તુમારી મીઠી ખાતે !

કસરાક—ખી જગન ! ખીસ હજાર રૂપયે—અરે તોળાહ ! મયેને
કહા કે તુમારે ખીસ હજાર નખરે ઇ-સાનકો તો કયા પથરકોલી મોમ
ખના સકતે હયે. બલા કયૂં ખી ? તુમારે ચચા કયસે હયે ?

જગન—યેક ચચા થા, બહેા જાવા ગયાથા.

કસરાક—(ઉછલકે) જાવા ? અરે યાર ! જાવા તો હય દોલત
મેગમકા ખાવા !

ફિકે.

જો જાય જાવે, સો ફિર નહીં આવે;

ફિકે જો આવે, તો હીરે લગ્નલ લાવે.

[જગન નીચી નજર કરકે ખરી હય, કસરાક ખુશ
હોતા હય.]

(ખુદસે) વલ્લાહ ! ખીસ હજારવાલી યહી હય ! (હાથ જોરકર)
મગર મેરે ખાવા લાવાલીખા તો ખાલી હાથ આવે, કોરીલી નહીં લાવે.

જગન—યહી; ચચાને યેક જોટા પયસાલી ન છોરા. ફુલસ
માફિસ; ચચાની ખિલકુલ મુદ્દલિસ ચલ ખસા.

કસરાક—(ખુદસે) લા હોલ વલા ! મયેલી કયસા ગધા ! અયસી
કંગાલકે આવે હાથ જોરા ! (જગનસે) ખયર ! ખી, ખુદા તુમહે
ખખતે યાવર દે, નેક શોહર દે.

જગન—મિહરખાની કસરાક. જાતી હું; કામ હય, જિયાદા
સલામ હય.

કસરાક—ખુદા હાફિજ. [જગન જાતી હય; કસરાક, જગનકો
કંગાલ પા કર હિકારત જતાતા હય.]

અખયાત.

જરસે ઉલફત હોતિ હય, જરસે મહમ્મત હોતિ હય,

જર નહીં હોતા તો દો કોરીકિ હુજજત હોતિ હય.

કહતે હયે પતે તલે ઇન્સાંકિ ફિસમત હોતિ હય,

દેખિયે કખતક મેરી ફિસમતમે દાલત હોતિ હય.

[કિટકિટ જલ્દીસે આકર ફરેજ કરતી હય.]

કિટકિટ—કસરાક જાતી ! આ ગઈ બહારે શાદમાની. મેરે મા ખાપને
રજા દી; કલહી હો જાયગી હમારી તુમારી શાદી.

કસરાક—કલહી ? (ખુદસે) કમખખતી ! ખરખાદી !

કિટકિટ—હાં, કલહી. કયૂં ? કયસી ખુશી ?

કસરાક—(બિગરકર) અરે યાર કહાંકી ખુશી ? અબી સારી હય ન ચોલી, કલકે કલ "શાદી કયૂં" કર હો લી ? (સામને દેખકર) અરે ! દૂસરી બલા આપ ! કમખખતી ! રુસરાપ !

[કિટકિટસે અંગન બનકર ઘોર્યાન આતી હય;
કસરાક, કિટકિટકે આગે ખસા હોતા હય, કિટકિટ
છિપકર જીહીજમે હંસતી હય.]

કોફ્યાન—કસરાક ! ચચા કહતે હયે. આજી શાદી હો જય, ઝટ ખાના-આખાદી હો જય !

કસરાક—(બિગરકે) હરગિજ નહીં !

કોફ્યાન—કયૂં જાને મન ?

[કોફ્યાન હયરાન હોતી હય, કસરાક હારકર સર
ખુજતા હય, અંગન બનકર યંગશી આતી હય.]

યંગશી—કયૂં જાનાને મન ! નિકાહમે અખ દેર કયા હય ? કલકા દિન બહુત અચ્છા હય. (બનાવટસે કિટકિટ આર કોફ્યાનકો દેખકર) અરે દો આરતે સાત ? ચહે કયા વારિદાત !

કસરાક—(ખુદસે ડરકે) ગજબ હવા ! બે માત મુવા !

કોફ્યાન—(બનાવટસે) દો આરતે કૌન ? (કિટકિટ જાહિર હોતી હય) ઓહો બી કિટકિટ !

[નાઘહિયંગ હીયૂ આર ફિટફિટ આતી હયે.]

નાઘહિયંગ—કયૂં મેરે જયલ બિહારી ! અખ અપની શાદીકી કખ તૈયારી ?

કિટકિટ—શાદી તુમારે સાથ ? જી ! શાદી તો હોગી હમારે સાથ !

[કસરાકકો અપની તરફ ખીંચતી હય.]

યંગશી—તુમહારે ? હંહં ! અજી શાદી રચેગી હમારે સાથ !

[કસરાકકો અપની તરફ ખીંચતી હય.]

કોફ્યાન—અજી શાદી મચેગી હમારે સાથ !

[કસરાકકો અપની તરફ ખીંચતી હય.]

હીયૂ—જી નહીં, હમારે સાથ !

[કસરાકકો અપની તરફ ખીંચતી હય.]

ફિટફિટ—સખ જૂટ ! હમારે સાથ.

[કસરાકકો અપની તરફ ખીંચતી હય.]

કસરાક—(બિગરકે) બહી લાગ ! કસરાક, લાગ !

[ભાગા આહવા હય, સખ પકર લેતી હયે; ઐર
ગાલિયાં સુનાકર જૂતિયાં મારતી હયે.]

કિટકિટ—મુવા નાપાક !

યંગશી—મુવા બેબાક !

કોંકયાન—મુવા શયતાન !

લાઈલિયંગ—મુવા કુદરાન !

પહારી—કુમરી.

સખ—જ જ દીસાને, મસ્તાને, ફરેગિયા, દેખી ગઈ તેરી શાન;

કસરાક—હાય ! હાય !

૨-ખવાસ—જરે મુવે દેખી ગઈ તેરી શાન.

કસરાક—મિલ મિલકે આર આર, ધુન્તી હૈય આર આર,
જૂતોંસે માર માર, કરતી હયે તાર તાર.

૧-ખવાસ—મુવે બેધમાન;

૨-ખવાસ—લૂંગી તેરી જન;

૩-ખવાસ—તોફેં તેરે કાન, [કાન ખીંચતી હય.]

કસરાક—ગઈ જન ! અરરરર ગઈ જન; ગઈ જન—જ જ.

૧ ખવાસ—મુવેકો માર ગિરાદો. [સખ મારતી હયે.]

૨ ખવાસ—મુવેકો ખૂબ સજા દો. [મારતી હય.]

૩ ખવાસ—મુવેકો ફેરી બનાદો. [મારતી હય.]

૪ ખવાસ—મુવેકો લાશ ઉઠાદો. [મારતી હય..]

કસરાક—ન કર નિડર અબ બેદમ મુઝકો.

૧ ખવાસ—અરે પરે હટ જ,

૨ ખવાસ—કહેસે પલટ જ !

૩ ખવાસ—હટ નટખટ જ.

કસરાક—હાય ! અરરરર ! ગઈ જન, ગઈ જન ! —જ જ.

[અલાદીન આતા હય ઐર સખકો ધમકાતા હય.]

અલાદીન—છોરો, હટ જવ ! (સખ હટ જતી હયે) કસરાક,
કયા હય બતાવ.

કસરાક—મિયાં, મુઝે છુરાવ, ઇન ભૂતનિયોંસે બરાવ ખુદા
બચાવ !

કિટકિટ—જનાબ, ઇન્હોંને હમે ફર્દન ફર્દન પ્યાર ક્રિયા, હર ચેકસે
શાદીકા ઇફરાર ક્રિયા, મગર હર હફીકત હમે બનાયા, બેગર ક્રિયા !

અલાદીન—કસરાક ! કયા માજરા હય ? કયસા ઝગરા હય ?

કસરાક—૭ કયા અર્જ કરે ! મયેને સોચા કે જખતક આપ ઉસ ખીસ હજાર પારહ આનેવાલીકા નામ લાય, મયે જયહા જયહા કયા કરે, તો સખકો આજમાયા, સખસે પ્યાર જતાયા. (અલાદીન હંસતા હય, કસરાક ચિદતા હય) કયા ખૂબ ! મયેને જુતી ખાઇ જોર આપકો હંસી આઇ !

અલાદીન—તુમને ઇતની જલદી કયું મચાઇ ? બલા કુછ ખીસ હજારવાલીકા ખજર પાઇ ?

કસરાક—પતા તો કુછ ન પાયા, મગર માલીકા ખૂબ ખાયા.

અલાદીન—ખીખીયો, ઇસકા ફૂસર મુઆફ કરો, મયે તુમહે ઇન્આમ હૂંગા, જાને દો.

સખ—જો હુકમ.

કસરાક—વાહ ! ચહે ખૂબ ! મુઝે રુસવાબી કિયા જોર ઇન્આમખી લિયા ? (અલાદીનસે) જનાબ ! ફરમાઇયે, ઉસ ખીસ હજાર પારહ આનેવાલીકા નામ તો જતાઇયે ?

અલાદીન—ઉસકા નામ જગન હય !

કસરાક—(ચોંકર) જગન ? અરરર ! ઉસે તો મયેને કરક સમઝકે ધતા જતાયા. તૌખાહ !

અલાદીન—કોફ્યાન, જાવ, જગનકો લાવ.

કોફ્યાન—હુકમ જનાબ. [કોફ્યાન જતી હય.]

અલાદીન—કસરાક, તુમને ઘોડા ખાયા, અપને ચચાકા સારા વિસા ઉસીને પાયા.

કસરાક—(ખુશ હોકર) સચ ? જખતો ખીસ હજાર બંદેકે હાય સચ મુચ આયા. [કોફ્યાનકે સાથ જગન આતી હય, આદાબ ખજ લાતી હય.]

અલાદીન—જગન ! તુમારે ચચા જાવેમેં મર ગયે, જોર ખીસ હજાર નફદ વ પાર હ આને જમીદારીકા તુમહેં વારિસ કર ગયે. ચહે ખજર મેરે પાસ આજ આઈ હય, તુમહેં બધાઈ હય.

જગન—ખુદા જન્નત દે જોર ખખશે. બહુત જાદુ થે, નાત-વાનીસે નહીક થે.

કસરાક—રસ્કે દૂર ! સરાપા નૂર ! ઇતની દેર કહાં લગાઇ ? જો તુમારે મુઝે સારી રાત નીંદ ન આઇ !

જગન—સરકારકી તલખી આઇ તો બંદી દોરી ચલી આઇ.

કસરાક—હય હય ! નાજીક પાંવ થક ગયે હોંગે ! પયર પર
ગર્દ ગુબાર લગ ગયે હોંગે.

અસાદીન—જગન, કસરાકસે નિકાહ મંજૂર હય ?

જગન—લોડી હુઝૂરકે હુકમસે કય દૂર હય ?

અસાદીન—તો લો, નામે ખુદા હાય મિલાવ.

[દોનોકો હાય મિલાતા હય.]

કસરાક—આવ મેરી સીમતન ! આવ, બીસ હગ્ગર બારહ
આને જલ્દ લાવ. [કસરાક જગનકા હાય બગલમેં દબાકે ખુશ ખુશ
ગતા હય, સય ઉસકે પીછે રવાના હોને હય.]

બાબ તોસરા—દિખાવ દૂસરા.

અસાદીનકા મહલ—બેરૂની હિસ્સા.

[અસાદીન વ સેન્ટાય સાથ ખવાસોંકે આને હવે,
અસાદીન, સેન્ટાયકો ખ્યાર જતાતા હય.]

સોહની—હુમરી.

અસાદીન—નાહર લાસાની મિલી, બની નૂગની મિત્રી,
મન-માની મિત્રી મહલકા—માહર.

શેઅર,

હયસ થી મુદ્દોંસે ગોશયે દામાને ફાતિલકી;
તમન્ના બકે અગ પુરી હુઈ હય દસ્તે બિસ્મીલકા.
નિશાને આમદે લયલાસે આંખે હો ગર્દ શેશન,
બના હય દીદયે મજનૂંકા સુરમા ગર્દ મહમિલકી.
દાનાઈ, રાઅનાઈ, અતરાઈ, જેઆઈ,
પાઈ હય ખ્યારી ખ્યારી, આઈ હય સારી ખ્યારી.
મુખરા તેરા પાયા ખ્યારા, જલ્લા તેરા આયા સારા,
દિદા તુઝપર દિલો જિગર શામે સહર--માહર.

બયત.

બનેમન ! મુઝ-ગરકો જતૂં ?
હુકમ હો તો શિકારકો જતૂં ?

માનકોસ—દાદરા.

સેન્ટોય—

મેરે પ્યારે સૈયાં, સો દુલારે સૈયાં,
તુમ બંકે તુરત અના, મિલ જાના દિલ જાન, પડે પૈયાં-મેરે.
તુ ન અગર પાસ રહે, મેરે મન યાસ રહે,
ધખરાના, દુખ પાના, અમં ખાના, મુરઝાના.
તેરે જિના દિલો જિગર જલાયા, સુખ સુખ સખ જૈયાં-મેરે.

અસાદીન—ખ્યાસો, હુશિયાર રહના ! ખમરદાર રહના ! પ્યારી,
મર્થે જાતા હું, જલ્દ વાપસ આતા હું. [ખમરગીર હોકે જાતા હય,
સેન્ટોય, ખ્યાસોંકે સાથ મહલમે જાયા ચાહતી હય,
મગર બાહરસે ઇજ્તિજારકી આવાજ સુનકર ઠહર
જાતી હય.]

અખયાત,

ઇજ્તિજાર—(દૂરસે) પુરાના કોઈ હો તો લાના ચિરાગ,
નયા દેકે લંગા પુરાના ચિરાગ.
નઈ યાત્ર આલમમે ચલતા હું મર્થે,
નયેસે પુરાના બદલતા હું મર્થે.
[લરકે દૂરે મચાતે હયે, ખ્યાસો હુખૂમકી તરફ
દેખતી હયે]

સારંગ—હુમરી.

સેન્ટોય—તૂ જા, જા, જા, જા,
સુન કર જલ્દ સુના મોહું આકર;
ગુલ મચા કયસા ?—તૂ જા.
કયા કારખાર હય, કયા કારખાર હય,
હરદમ, પયહમ, શોરો પુકાર હય.—તૂ જા.
[દો ખ્યાસોં જાતી હયે, કિટકિટ દૂરસે દેખકર
કહતી હય.]

કિટકિટ—શાદજાદી ! મુઝે તો કોઈ દીવાનાસા નજર આતા હય.

યંગશી—ઇંસી સખખસે અયસા ગુલ મચાતા હય.

હીયુ—(દેખકર) બહુતસે લરકે પાછે પડે હયે, (દિખાકર)
દેખોતો સહો, કિતને ખરે હયે ! [ખ્યાસોં દેખકે વાપસ આતી હયે.]

ખમ્ભાચ—હુમરી.

દો પવાસે—

આયા કોઈ દીપકવાત્રા ચેક ધતુરિયા, જૂના લેકર દેતા નયા દિયા,
નગરિયા, નગરિયા, ડગરિયા, ડગરિયા.—આયા.

શેઅર.

પાગલ હય યા ખાફાન હય, ખૂબક કોઈ નાદાન હય !
શાયદ ગધા મસ્તાન હય, ખીવી, અજબ ઇન્સાન હય !—જૂના.

માંડ—દાદરા.

સેન્ટોય—જવ જવો, ઉસે ટેર લાવો, કરાર જરા પાવેંગે,

દો ધરી લાવેંગે, ઉસે ખનાવેંગે,

અપના દિયા લાવેંગે, દિખાવેંગે, ખતાવેંગે.—જવ.

દિલ ખાતોસે અપના ખહલાવેંગે, કયા જાતે મેરે પિયા કમ આવેંગે.

જો ખુલા લાવેંગે, અજબ મજા આવેંગે, પાવેંગે, જાવેંગે—જવ.

[ખવાસેં ઝુકકર ઇખ્તિજારકો લાતે જાતી હવે.]

કિટકિટ—કયા ખૂબ ! એ તો અજબ જોવાર હય !

યંગશી—અજૂ યું કહો કે દીવાનગીકા આગર હય.

[ખવાસેં ઇખ્તિજારકો લાતી હય, વહો ઝુકકર
આદાખ ખખ લાતા હય.]

અખયાત.

સેન્ટોય—કયું સૌદાગર સાહેબ, એ તુમ કયસા સૌદા કરતે હો ?

નયા પુરાના કરકે અમ્મો ગોરખ ધંદા કરતે હો ?

ઇખ્તિજાર—નયે ચલનસે કામ ચલાકર ચલતા ધંદા કરતા હું,

સૌ દેસાવર સૌદાઈ હો, અયસા સૌદા કરતા હું.

સેન્ટોય—અયસા દેના લેના કયસા, ઇસમેં કયા દામ આયેગા ?

ઇખ્તિજાર—દેન લેનમેં લે દેકર, એ દિયા લિયા કામ આયેગા !

સેન્ટોય—(કોફ્યાનસે) જવ, કસરાકપી કમરસે વહો દિયા લાવ.

(કોફ્યાન જાતી હય) જનાખ ! મેરે નૌકરકે પાસ ચેક પુરાના દિયા

હય, મુફત મિલા હય. આપકો નયા દેના પરેગા, પુરાના લેના પરેગા.

ઇખ્તિજાર—લાઇયે, હર્જ કયા હય ? (કોફ્યાન દિયા લાતી હય)

નયા પુરાના કરના તો હમારે આપ દાદેકા ધંદા હય !

કોફ્યાન—લીજિયે સરકાર. [સેન્ટોય લેકર ઇખ્તિજારકો દેતી હય.]

સેન્ટોય—લો જનાખ.

ધખ્ખિનજાર—દીજિયે. (લેકર નયા દેતા હય) પસંદ આય તો ઇસે કુખૂલ કીજિયે. [ધખ્ખિનજાર, તરફ તરફકે ફાનૂસ દિખાતા હય, સેન્ટોય ઉસમેસે એક પસંદ કરતી હય.]

સેન્ટોય—(દેખકર) ખુબ ખૂબ ! તસલીમ લીજિયે.
[ખુશસોંકે સાથ સેન્ટોય મહલમે' જતી હય,
ધખ્ખિનજાર ચિરાગ પાકર ખુશ હોતા હય.]

ફત્વમ.

ધખ્ખિનજાર—થુક હય રોશન નસીબોંકા સિતારા હો ગયા,
આજ ઇસમાઝિલ જોગીકા સહારા હો ગયા.
[ચિરાગ રગરતા હય, જિન ચિરાગકા આતા હય.]
લે ચત્ર અય જિન ઇસ મહલકો અફરીકાકે મુદકમે',
આજસે તૂ તાખએ ફરમાં હમારા હો ગયા.
[જિન પુકારતા હય]

જિન—આફરીકા ! આફરીકા !
[મહલ ઉરતા હય, સેન્ટોય આર ખુશસે' ચિદલાતી હય.]

બાખ તીસરા—દિખાવ તીસરા.

— : ૦ : —

ચાંગચિંગકાઉકા બારા.

[અલાદીનકા મહલ ઉર જતેકે સખળસે ચાંગચિંગકાઉ,
ત્રિમ્યુંગ, ટીટોટમ આર દરબારી સોચતે હવે
આતે હય.]

[ત્રિમ્યુંગ—જાહાંપનાહ ! બરે તઅજ્જુમકા ખાત હય ! મહલકા કહોં નામ નિશાન નહોં, યહે કયા વારિદાત હય !

ચાંગચિંગકાઉ—મહલકા સરાસર ગુમ હો જતના મુદાલ હય,
શાયદ યહે કિસી જાદૂગરકા ચાત હય ! મહલસે વાલોસે ઇસ બેમહલ
વારિદાતકા પતા બરમહલ લગ જાયગા, આર જો કોઇ હમારે બેટી,
દામાદકો દૂદ લાયગા, વ્હો મુંહ માંગા ઇન્આમ પાયગા.

[સેન્ટોયકે સાથ અપતે બેટકી શાદી ન હોતેકે હસદસે,
ત્રિમ્યુંગ મૈફત દેખકર અલાદીનકા નેશજની
કરતા હય.]

લિમ્બુંગ—આલીનહા ! આખિર ઇસ ગુલામકે શુન્હે રાસ્તે આયે, ગૌરકી જા હય કે દરજીકે લરકેને અયસે કીમતી જવાહિરાત કહાં પાયે ? બેશક અલાદીન કોઇ જાદુગર થા, મહલ ઉરા લે ગયા, શાહજાદીકો ભગા લે ગયા.

ચાંગચિંગકાઉ—મહલપર ઉસે મજિતયાર થા, અપની બીબીકા વ્હો મુજતાર થા, ફિર ઉરાના ભગાના બેકાર થા.

[ટીટોટમ ખિયાત કરકે, દાનાઇ જતાતા હય.]

ટીટોટમ—અજી ઉરાયા ન પુરાયા, બેચકે ખા ગયા !

[સખ હસતે હય.]

૧-દરબારી—બેચકે ખા ગયા તો મહલ કહાં ચલા ગયા ?

ટીટોટમ—કિસી મિસ્ત્રીકે હાથ બેચા હોગા, વ્હો માત્ર મસાકા ઉકા લે ગયા હોગા.

લિમ્બુંગ—(ટીટોટમસે અલગ) દાનિશમંદી ન જતાવ, બેવ-કૂશીસે બાજ આવ !

ચાંગચિંગકાઉ—(લિમ્બુંગસે) અલાદીન મહલમેં થા યા બાહર ગયા થા ?

લિમ્બુંગ—સુના હય કે શિકારકો ગયા હય.

ટીટોટમ—અજી સખ બહાના હય, વ્હો કહીં ફરાર હો ગયા હય.

[લિમ્બુંગ ચુપ રહનેકો કહતા હય.]

ચાંગચિંગકાઉ—(લિમ્બુંગસે) નૌકરોંકો ફરમાવ, દોનોંકા પતા લગાવ, વ્હો કૌન હય જો મહલ ઉરા લે ગયા; ઉસે મેરે પાસ લાવ.

[ચાંગચિંગકાઉ નીચી નજર કરકે સોચતા હય.]

લિમ્બુંગ—જો હુકમ, શહનશાહ જહાંપનાહ.

ટીટોટમ—(લિમ્બુંગસે અલગ) અગર અલાદીનકે મરનેકે બચ્ચદ શાહજાદીકી શાદી મુઝસે કી જાય, તો વ્હો બંદા અપની દાનાઇકા ધોરા દેરાય ચૌર ઉસ દિરનકો અબી શિકાર કર લાય.

[લિમ્બુંગ ચુપ રહનેકો ઇશારા કરતા હય.]

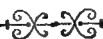
ચાંગચિંગકાઉ—કુછ કહા નહીં જાતા ! વ્હો માજરા કયો હય, સમજમેં નહીં આતા !

લિમ્બુંગ—મેરી આફલબી મંદ હય, ઇસ લિયે જાગ્યાન બંદ હય.

ચાંગચિંગકાઉ—(લિમ્બુંગસે) જલદ નજૂમિયોંકો ખુલાવ, ઉનસે ફાલ દરિયાફત કરે, દીવાનખાનેમેં શૈરન આવ.

[ચાંગચિંગકાઉ રવાના હોતા હય, ઉસકે પીછે સખ જાતે હય.]

બાબ ત્રીસરા—દિખાવ ચૌથા.

જંગલ.

[અલાદીન, શિકાર ખેલતે ખેલતે અપને સાથીયોંસે છૂટકર પરેશાન આતા હય ઐર ગમ ખાતા હય.]

સારંગ—કુમરી.

અલાદીન—અપના પરાયા નહીં જો રાહકા પતા દે,
લાઈ નયે રંગ, મનકી તરંગ,
છૂટા હૂં સંગસે મૌલા ! રાહ ખતા દે.—અપના.
રાસ્તા ગર્દિશી તકુદીરને મારા અપના,
છુટ ગયા સાયસે હરયેક હમારા અપના,
દસ્તે ગુરખતમેં હુવા હાય ગુજારા અપના,
કૌન રહ્યાર હો ધસ આફતમેં ખુદારા અપના.
અયસી નાયારીસે, ભારી દુસ્વારીસે,
જારી, ખેજારીસે, જિલ્લતસે, ખ્યારીસે,
જહમત, ખીમારીસે યા રખ તૂ છુરા દે.—અપના.
[કસરાક, અલાદીનકી તલાશમેં આકર દરસે પુકારતા હય.]

ખયત.

કસરાક—ઓ સયદકે શૌકીન ? અલાદીન ? અલાદીન ?

કયા છોર ગયે ચીન ? અલાદીન ? અલાદીન ?

[અલાદીન અપના નામ સુનકર ચોકતા હય.]

અલાદીન—અરે ! ચહે કૌન પુકારતા હય ? (કસરાક ધખરાતા હુવા આતા હય, અલાદીન ઉસે દેખકર હયખત ખાતા હય) અરે કયા હય ? કયૂં રોતા હય ?

કસરાક—ધર ઉર ગયા !

અલાદીન—(ગલત માનકર) ધર ઉર ગયા કે તેરા સર ઉર ગયા ?

કસરાક—ચલકે દેખલો, સર ઉર ગયા કે ધર ઉર ગયા !

અલાદીન—કિસને ઉરાયા ?

કસરાક—જિસને ખનાયા.

અલાદીન—ખનાયા તો દિયેકે જિનને !

કસરાક—ઉરાયાલી ઉસ બદ ખાતિનને !

અલાદીન—ઠહો કયું કર આયા ? તૂને ખુલાયા ?

કસરાક—મયેં તો પરા સોતા થા, મેરી બલા જાને વહાં કયા હોતા થા. ધખિનજાર બયપારી બનકે આયા, નયે ચિરાગ લાયા શહજાદીને પુરાના દિયા દે દિયા, બદલેમેં ચેક નયા દિયા લિયા.

[અલાદીન સુનકર અફસોસે હાથ મલતા હય.]

અલાદીન—હાય ! અફસોસ ! બરી નાદાની કરી ! રહે કયા કિયા !

કસરાક—ધરબી ગયા, ધરવાલીબી ગઈ.

અલાદીન—(ચાંકકર) કયા ? મેરી દિલબરબી ગઈ ?

કસરાક—દિલબર; સિલબર, મહલ; મકાન, ઐર સારા સરસામાન.

અલાદીન—અરે પર ઠહો ચિરાગ કહાં થા ?

કસરાક—મેરી કમરમેં.

અલાદીન—ઐર તૂ કહાં થા ?

કસરાક—બાહર. (હંસકે શુકે ખુદા બળ લાતા હય) શુક થા પરવરદિગાર !

અલાદીન—(ચિદકર) મેરા મહલ ગયા, તૂ શુક બળ લાતા હય ? ખુશી મનાતા હય ?

કસરાક—અજી શુક બળ લાતા હું કે મયેં બાહર થા. મહલમેં હોતા તો મયેંબી ઉરે જાતા, આપકી મદદકો કયુંકર આતા ?

બયત.

ધર ઠહો શયતાન લે ગયા દમમેં,

આપકો ધર ગયા જહન્નમમેં !

[અલાદીન અફસોસ કરતા હય.]

અલાદીન—અફસોસ ! અબ શાહકો કયા જવાબ હુંગા ! મહલબી ગયા, શાહકી પેટીબી ગઈ !

કસરાક—ઐર મેરી કપરેકી પેટીબી ગઈ !

અલાદીન—મયેં અપની બીબીકી ફિક કરતા હું, ઐર તૂ પેટીકો રોતા હય ? (અગૂઠીપર નજર જાનેસે કસરાક અલાદીનકી બદ હવાસી પર હંસતા હય, અલાદીન ચિદતા હય) કમબખત ! હંસતા હય ?

કસરાક—તુમારે રોનેપર. હાથમેં ઢિકમત હય, ફિરબી હોશ જોતે હો ? બચોંકી તરફ રોતે હો ?

અલાદીન—(માયૂસીસે) મેરે હાતમેં અબ કયા હય ?

કસરાક—અજી હાતમેં છલ્લા હય, ઐર આગે અહલાહ

હય. (અલાદીન યાદ કરકે ચૈંકતા હય) છલ્લા ધિસો; જિન ખુલાવ,
અફરીકા ચલો, વહાં શાયદ અપની મુરાદ પાવ.

અલાદીન—(ખુશ હોકર) ખૂબ યાદ ક્રિયા! (છલ્લા ધિસતે
ધિસતે) ચક્રાન જન કે દિયા લે ચિયા. [છલ્લેકા જિન આતા હય.]

અયત.

છલ્લેકા જિન—જો ફરમાન હો; કર હું પૂરા અબી.

અલાદીન—હમેં અફરીકામેં તુ પહુંચા અબી.

[જિન દોનારો પકરકે લે જતા હય.]

બાબ તીસરા—દીખાવ પાંચવાં.

અફરીકા—અલાદીનકા મહલ.

[સેન્ટોય મઝે ખ્યાસોંકો ગિરિયા વ જારી કરતી
હુધી આતી હય.]

ભયરવી—હુમરી.

સેન્ટોય—ખ્યારા મોરા યા રખ કય મિલ જાયેગા,

વા બિન જિયા મોરા જાય.

હાય! બિના હમદમકે દમ ધખરાય.—ખ્યારા.

જાના કોઇ, જાનાકો લાના,

ઉસકો સુનાના જાલિમકા સતાના.—ખ્યારા.

મુખમમસ.

કોફ્યાન—ખાનુ ન ફિક કીજિયે અયવાનકે લિયે,

કિટકિટ—અલ્લાહસે ખયર માંગિયે અખ જાનકે લિયે.

ચંગશી—કીજે દુઆ હિફાજતે દામાનકે લિયે,

હીયુ—ધખરાયે ન શાહરે જુશાનકે લિયે,

કિટકિટ—આદતમેં સખ ચાહિયે ઈન્સાનકે લિયે.

મુસદ્દસ.

સેન્ટોય—દોસ્તો, ખૂને જિગર કિતના બલા ખાય કોઈ?

સદમેં પર સદમા જો પહુંચે તો ન ધખરાય કોઈ?

હિજ્રે દિદારમેં આરામ કહાં પાય કોઈ?

માત ખિલતર હય ઉસે, નિસકા ખિજર જાય કોઈ.

સાથ નાલેકે જિગર મુંહકો ચલા આતા હય,
દમ કોઇ દમમેં ચકીં હય કે, નિકલ જતા હય !
[કેદયાનકી નજર ઇખ્તિજાર પર જાતી હય, બ્હો
સેન્ટોયકો એતાતી હય.]

બચત.

કેદયાન—જરા હુસ્તાર ! શહજાદી, બ્હો બદ-અતવાર આતા હય,
ઝુકા દો સર ખુદાકી રાહમેં, ખૂખાર આતા હય.
[સેન્ટોયકે હસ્તિયાકમેં ઇખ્તિજાર આતા હય; ઉસે
સમજાતા મનાતા હય.]

આસાવરી—દ્રુપદ.

ઇખ્તિજાર—

ધ્યારી તોરી સાંવલી સુરતિયા, શકરબરી ખતિયા—ધ્યારી.
મોહની, રસીલી, રંગીલી, ધ્યારી, છમીલી, તુફીલી,
સુધર સયન, કમલ નયન—ધ્યારી.
અય જાતી અખિયાં મિલા, મધવા પિલા,
સારી જલન મોરી મિટા.
સુરતિયા, મૂરતિયા, સુનાઇ મીઠી ખતિયા.
નજરિયા, કટરિયા, સૈવરિયા,
રસીલી તોરી છમ છતિયા, ધતિયા.—ધ્યારી.

કાફી—કુમરી.

સેન્ટોય—

જા જા દીવાને મોરી છતિયા ધરક રહી,
અખિયાં ફરક રહીં, સખિયાં બરક રહીં હાં—જા જા.
અયસી કરના જફા, બેહ્યા છતિયા ધરક રહી યાં—જા જા.
હૂં મયેં સતિયાં, દિન રતિયાં, મોસે નાહક કરત ધતિયાં,

પવાસે—

કાલા તોરા મુખરા, કાલી હય સુરતિયા, કાહે તૂ પરત પેયાં ?

સેન્ટોય—

મોસે રગર ઝગર, અગર મગર ન કર, ન કર હાં!—જા જા.

અખયાત.

ઇખ્તિજાર—

કાયલા કાલા હય ઐર ઉસે આતશ રોશન હોતી હય,
કાયલ કાલી હય, આવાજ ઉસકી મન મોહન હોતી હય.

રાતભિ કાલી હોતી હય જે નીંદકી રાહત દેતી હય,
 બંધસભિ કાલી હોતી હય જે દૂધસિ નેઅમત દેતી હય.
 કરતૂરીબી કાલી હય, નિસકી તાસીર નિરાલી હય,
 આંખ વહી મતવાલી હોગી, જે રંગતમે કાલી હય.
 નિસકે ગોરે મુખરે પર કોઈ કાલા તિલ્લ હોતા હય,
 અય દીવાની ! ઉસ મુખરે પર દીવાના દિલ્લ હોતા હય.
 કુઅમેમે જે પથર હય, બ્હો પથરબી તો કાલા હય,
 કાલા કાલા કયા કરતી હો ? કાલા સખસે બાલા હય !

અમયાત.

સેન્ટોય—તુ મઆજ અદલાદ ખુદાબી હોતો પરવા ન કરે,
 ધર તેરા ખાનયે કુઅયા હોતો સિજદા ન કરે.

ઈખ્તિજાર—હમસે મિલ બનવ, ખુદારા ન સતાવો હમકો,
 ગયરકો દૂર કરો, પાસ ખિદાવો હમકો.
 ખીંચકે તેગજો તુમસા કોઈ કૃતિલ આયે,
 દૌરકે ઉસકા તરફ કયૂં ન મેરા દિલ આયે ?

સેન્ટોય—મુઝપે દિલ આપકા આયા તો બલાસે મેરી !
 જુકો ય્હે રોગ લગાયા તો બલાસે મેરી !
 ખુન આંખોસે બહાયા તો બલાસે મેરી !
 ખોરે અદાલ ઉઠાયા તો બલાસે મેરી !

ઈખ્તિજાર—દિલદાર દિલાજાર, ય્હે દંકાર કહાં તક ?

સેન્ટોય—આયાર જફકાર, ય્હે ઇસરાર કહાં તક ?

ઈખ્તિજાર—ય્હે ગર્મ રહેગા તેરા બાજાર કહાં તક ?

સેન્ટોય—સૌદાય બદીકા તુ ખરીદાર કહાં તક ?

ઈખ્તિજાર—ય્હે આર, ય્હે ગુફતાર, ય્હે રફતાર કહાં તક ?

સેન્ટોય—ય્હે જૌર, તેરા દૌર, સિતમગાર કહાં તક ?

ઈખ્તિજાર—રખેગી મુઝે ચરમકા ખીમાર કહાં તક !

સેન્ટોય—સુઝેગી ખુરાઈ તુઝે બદકાર કહાં તક ?

ઈખ્તિજાર—બલ ખાયગા ય્હે અગરએ ખમદાર કહાં તક ?

સેન્ટોય—ચમકાયગા તુ જુદમકી તલવાર કહાં તક ?

કોદ્યાન—(ઈખ્તિજારસે) બેશર્મ ! તુઝમે કુધભિ હયાકા અસર નહીં ?

અય નાખકાર, તુઝકો ખુદાકાબિ ડર નહીં ?

ઈખ્તિજાર—

બંદા હું (સેન્ટોયકો બતાકે) ઇસ સનમકા ખુદાકી ખબર નહી.

કિટકિટ—શયતાન હય બ્હો નિસકો ખુદાકા ખતર નહીં.

ફિટફિટ—નાફહમીયો પ અપની ન ઇતરા અય અન સમઝ !
 જલિમ ! પરાઈ બીવીકો તૂ મા બહન સમઝ.
 ઇખિનજાર—સગ ઔરતોકો સમઝે અગર મા બહન કોઈ,
 બીવી કિસે બનાય ફિર અય બદ સુખન કોઈ ?
 કોફ્યાન—ધરકી જોરે છોરકે ઉલફત બાહર કયૂં કર હોતી હય ?
 ઇખિનજાર—અય દીવાની, “ધરકી મુર્ગી દાલ બરાબર” હોતી હય.
 કિટકિટ—ડર જરા અય બદ-ગુહર, ઇસ ખુશ સિયરકે સામને,
 યેક દિન જનના હય તુઝકો દાદગરકે સામને !
 ઇખિનજાર—હય આજકે દિન બસકા વસીલા મેરે બસમે,
 [દિયા બતાતા હય.]
 મયેં આહૂં તો ઇસ વફત હો દુનિયા મેરે બસમે.

મુસદ્દસ.

કોફ્યાન—દુનિયાપે ન મગરર હો. ગાફિલ, યહે સરા હય,
 ધર ઇસકો કોઈ સમઝે તો અફસોસકિ જા હય.
 બહો કૌન હય જો આકે મુદ્દમ ઇસમેં રહા હય ?
 દો રોજકિ હસ્તી હય, ફિર આખિરકો ફના હય.
 જો શાહે ફલક-જાહ થે. અફલાકકે નીચે,
 જો નામ નિશાં સોતે હયે બહો ખાકકે નીચે.

ઇખિનજાર—(દમસે) ચુપ નાખકાર ! બસ, છોર તકરાર !

કિટકિટ—મુવે સિતમગાર, તુઝપર ખુદાકી માર !

અખયાત.

ઇખિનજાર—ટરંધ જિયાદા તો મુંહ તોરકે ધર ફંગા,
 યેક સર જો તોરા હય યહે, ઉસે દો અબિ કર ફંગા.

કિટકિટ—અજી વાહ ! મુંહ તોરકે ધરનેવાસે !

• બરે આય યેક સરકે દો કરને વાસે !

[ન માનનેસે ઇખિનજાર ધમકાકે સેન્ટોયકો દામમે
 લાતે ચાહતા હય.]

ઇખિનજાર—બસ ખખરદાર ! જિયાદા ન મેરી જિદમેં કહો,
 વઅજ્ર કહના હય તો જાકર કિસી મસજિદમેં કહો.
 (સેન્ટોયસે) હાથ અબ જુદમકે ઉઠકેગે, ખખરદાર રહો !
 અબિ આતા હું યહાં, વસ્લકો તૈયાર રહો !
 [ઇખિનજાર ગુસ્સેમેં જાતા હય, ફૂસરી તરફસે,
 અલાદીન વ કસરાક દબે પાંચ આતે હયે ઔર સેન્ટોયકો

રંજમેં દેખકર અલાદીન ઉસે ગલે લગાતા હય,
કસરાક ઇખ્તિજારપર નજર રખતા હય, સેન્ટોય
ઔર ખુવાસે ખુશ હોતી હયે.

અલાદીન—પ્યારી ! ન ઘબરા, મયે આ પહુંચ્યા.

સેન્ટોય—અહા ! કયૂંકર આના હુવા ?

અલાદીન—જિનકી ઇમ્દાદસે, બખ્તે બામુરાદસે.

સેન્ટોય—અબ ઇલાજ ?

અલાદીન—(શીશી દેતા હુવા) યહે જહર લો, કિસી તરકીબસે
ઉસે પિલાદો.

સેન્ટોય—જહર પિલાવું ? કિસમેં મિલાવું ?

અલાદીન—ત્રિયા ચરિત્ર દિખાના, દોરે શરાબ ચલાના.

કસરાક—ખંદા ઉસકા સાફન બને તો કયસા ? ઉસને મેરી જખાન
ખંદ કીથી, મયે ઉસકી જાન ખંદ કરૂંગા !

અલાદીન—તુમ ?

કસરાક—હ. મયે શુરૂરત પરે પર પહનનેકે ત્રિયે બે સારી
સાથ લાયા હું, બેહો પહનકે સાફન બનકે ઉસે ફૂંસાતા હું, જહર પિલાતા હું.

અલાદીન—મજા હોગા ! તમાશા હોગા ! પ્યારી, તુમ કુછ
ખાત બનાવ, કસરાકકો ખુલાવ.

સેન્ટોય—અફસોસ ! [જલ્દીસે અલાદીન ચ કસરાક બને હયે,
કોફ્યાન દિલાસા દેતી હય.]

કોફ્યાન—શહજાદી, ન ડરો, હિમ્મત કરો. સીધેસે કામ નહીં
નિકલતા તો ત્રિયા ચરિત્રસે કામ લો.

લયરો—દીપચંદી.

સેન્ટોય—

દુખ સાગરમેં ડૂબી મોરી નૈયા, ટ્રોન જતનસે મિટાયે મનકી બિયા.
જલ ન મિલત, થલ ન મિલત, કલ ન પરત દૈયા !—દુખ સાગરમેં.
નાહી કોઈ કલ દેવૈયા, નાહી મોરા સ્યામ કન્હૈયા,
કર દાતા મોખે તુ દયા, સાંઈ તેરી જાતકે સિવા,
નાહી કોઈ ખખર લેવૈયા.—દુખી મોરી નૈયા.—દુખ સાગરમેં.

[આંખ નિકાલે હુવે ઇખ્તિજાર આતા હય.]

પરજ—કુમરી.

ઇખ્તિજાર—માન, માન, જાન દે ન જાના,
સુંદરિયા, નજરિયા લગાય કરરિયા,
કહા માન, કહા માન, મોરી જાન—માન.

મોહન, સોહન, કરં અરપન તન મન,
સતા નહીં, જલા નહીં, ઉરા નહીં,
મોટી નજર ન કર, દિલગર ન મુકર,
ઓ પ્યારી, મતવારી, મતવારી, બલહારી,
મોસે ન કર બુરાઇ હાં ! મોસે ન કર રુખાઇ હાં !
મોસે ન કર બુદાઇ હાં !—માન.

[ઇખ્તિનાર ગુસ્સેસે સેન્દોયકો જેર કરતા હય,
પહલી જવાસ ઇખ્તિનારકો રોકતી હય, સખ
ઇખ્તિનારકો બનાતી હય.]

અખયાત.

કોફ્યાન—જરા ઠંઠરો, ઇતનેહીપર તન ગયે !

અજી બન ગયે ! બન ગયે ! બન ગયો ! ! !

[પહલી જવાસ હંસતી હય, ઇખ્તિનાર ખદા હોતા
હય.]

ઇખ્તિનાર—બિગરના, બનાના દિખાવુંગા મયે,
બની ઇસકો બેશક બનાવુંગા મયે.

કિટકિટ—બને તુમ બને ! ચહે બની બન ગઈ,
બસ અબ આપસે ખ્યાહ કી ઠન ગઈ.

ફિટફિટ—સુધબુધ બોકર, સદકે હોકર ચહેતો તુમ પર મરતી હયે,
કોફ્યાન—અપની બેગમ, હરદમ પયહમ આપીકા દમ બરતી હયે.

ઇખ્તિનાર—

(હયરતમે) ચહેતો ચુપ હયે, કયૂંકર બાવર હો ઇનકી તસલીમ રગ ?

કિટકિટ—

ખામોશીસે નહીં સુના હય ? “અલ ખામોશી નીમ રગ” ?

ઇખ્તિનાર—અખ્યાહ ! તો કયા ઠીક હુવા કામ હમારા ?

ફિટફિટ—હાં, લાઇયે, દિલવાઇયે ઇન્આમ હમારા.

[હાય ફયલાતી હય.]

ઇખ્તિનાર—

બુદાકે વાસ્તે, (સેન્દોયકો બતાકે) ઇસ બુતકો રામ હોને દો,
હમારા કામ તો પહલે તમામ હોનેદો !

કોફ્યાન—તુમારા કામ ઇસી દમ તમામ હોતા હય !
(બુદાકે) કોઇ ઘરીમે જહન્નમ મુકામ હોતા હય.

ઇખ્તિનાર—હાં ? શુક ! હગ્ગર શુક ! [સેન્દોય ફરેબસે હંસતી
હય, બાત બદલતી હય, ઇખ્તિનાર ખુશ હોતા હય.]

સુદતાની—દાદરા.

સેન્ટોય—છયલ મયે હું તોપે કુરખાન મેરે ખ્યારે.—છયલ.

મેરા સાંવલા, રંગીલા ખ્યારા,

મેરા તારા, માહ-પારા.—છયલ.

ધળિનજાર—મયેતો તેરા મોહના ધની, તૂલી મેરી મોહની બની,
અચ્છી ઠની.

અજબ જની મિલી, શાદમાની મિલી,

કામરાની મિલી, વાહવા ! કયસા બના !—છયલ.

[સે-ટોય ખવાસોંકો નાચને ગાનેકા હુકમ દેતી હય.]

સેન્ટોય—ખવાસો, સખ મિલકે ગાવ, ધળિનજારકો રીઝાવ.

ખવાસે—અહુત ખૂખ. [સખ ખવાસે ગાતી હયે. ધળિનજારકો રિઝાતી હયે.]

ખવાસે—

ભયરથી—દાદરા.

હુયે જાતે હયે પાર, તેરી ખાંકી તિરછી નજરકે કટાર.—હુયે.

રંગ રૂપ અખરૂ ; નિગાહ નાજ જાહ, આલમ હો તુઝપર નિસાર;

નયના તુકીલે, કાલે કટીલે, આશિકું હુવે હયે હજાર,

હાય ! તેરે આશિકું હુવે હયે હજાર—હુયે.

સેન્ટોય—કિટકિટ ! જાવ, જગનસે કહો, કે શરાબ લાય, પિયે પિલાય.

કિટકિટ—જો હુકમ. [કિટકિટ જાતી હય, સે-ટોય ખાત બનાતી હય.]

સેન્ટોય—હુજૂર ! હમારી ચીનકી સાકું, સુદતાને જંગખારકી નજદી હુધ હખશન યહાં આતી હય, બહો જામે સુરાહી લાતી હય, દેખિમે તો કિસ મજેસે પિલાતી હય ! ઉસકે દૌરમે અયસા મજા આતા હય, કે પીનેવાલા જમીન પર ખરા ખરા આસમાન પર પહુંચ જાતા હય.

ધળિનજાર—(અજબમે) અખખાહ ! એ કરામત હય ! બુલાવ; કહાં હય, કયા ખાત હય.

કોફ્યાન—(સામને દેખકર) લો શહજાદી ! બહો આતી હય, જામે શરાબલી લાતી હય. [કસરાકે સારી પહને લટકતા મટકતા આતા હય, કિટકિટકે હાથમે શરાબો જામકી કિસ્તી હય, કસરાક આદાબ બજાવાતા હય.

કસરાક—આદાબ હુજૂર.

ધળિનજાર—(દેખકર) અરે વાહરી સાકું ! વાહરી હખશન !

કોફ્યાન—આપકી જાતવાલી હય.

કિટકિટ—ઘાર બરી ધાતવાલી હય.

ધ્રુવિનજાર—(સોયકે) ય્હે આવાજ કુંઠ મેરી જાની પહચાની હય ! યેક મેરા ગુલામ કસરાક થા, ઉસકીસી બોલી જાની હય ! અજ દૌર ચલાવ, દેર ન લગાવ, પિયો પિલાવ.

[કસરાક ગિલાસ ભરકે દેતા હય.]

કસરાક—લીજિયે સખસે પહલે આપ ઉલિશ કર દીજિયે.

ધ્રુવિનજાર—અરી ! પહલે શહજાદીકો પિલાઈયે.

સેન્ટોય—જી નહીં, સખસે પહલે આપ નોશ ફરમાઈયે.

[ધ્રુવિનજાર લેતા હય.]

ખયત.

ધ્રુવિનજાર—

(સેન્ટોયસે) કિસ તરફ હમકો હરામ અજ મયો મીના હોગા ?

જાજી તુમ્હીં પ્યારસે કહતી હો કે, પીના હોગા.

[પીતા હય, કસરાક નખરેસે મુંહ ફેરકર ખરા રહતા હય, ધ્રુવિનજાર મસ્ખરી કરતા હય.]

ખી સાકન ! કયૂં શરમાતી હો ? (ગાલપર ઉગલી મારતા હય) પિયો; પિલાવ, ન શરમાવ. (સેન્ટોયસે) જાનેમન ! અગર મયેં અપની જાતવાલીસે હંસ તો તુમ ખાદા તો ન હોગી ?

સેન્ટોય—(હંસકર) નહીંજી.

[કસરાક મુંહ છિપાતા હય, ધ્રુવિનજાર તાકકે કસરાકકો દેખતા હય, કોફ્યાન મસ્ખરી કરતી હય.]

કોફ્યાન—કયૂં સાહેબ ! આપકો પ્યાર તો શહજાદી પરથા, અજ હખશનકો કયૂં તાક રહે હો ?

ધ્રુવિનજાર—અજી શહજાદી તો અજ અપની દિલખર હય. મસલ હય કે ધરકી મુર્ગી દાલ ખરાખર હય, મગર જરા જાતવાલીકો તો દેખું કે ય્હે કૌન પરી પયકર હય !

કસરાક—(જામ ભરતે) પહલે યેક જામ લો, ફિર મેરા નામ લો.
[ધ્રુવિનજાર જાહરકે અસરસે પેટ દખાતા હય.]

ધ્રુવિનજાર—પેટમેં દર્દ હય; ફૂસરા જામ પિલાવ. (કસરાક જામ દેતા હય, ધ્રુવિનજાર લેતા હય) ખરી તેજ શરાબ હય.

[પીતા હય આર મુંહ ખનાતા હય, કસરાક ફૂસરા જામ ભરકે દેતા હય.]

કસરાક—ધસેબી પી જાવ. (ધ્રુવિનજાર મુંહ ખનાતા હય) ફૂસમ શહજાદીકી, દેર ન લગાવ.

ધમ્મિનજીર—અરરર ! કસમ ન દિલાવ. (હારકર) ખયર ! લાવ.
(કસરાક દેતા હય, ધમ્મિનજીર જામ લેકે કસરાકકો હયરતસે દેખકર
પૂંછતા હય. કૌન ! કસરાક ?

કસરાક—વહી ચાલાક.

[ધમ્મિનજીર, કસરાકપર લપકતા હય, વ્હો ખય જતા
હય, ધમ્મિનજીર યક ખ યક પેટ ચામકર ચીખ મારતા
હય ઐર ચક્કર ખાકર ગિરતા હય, અલાદીન
આકર કમરસે ચિરાગ નિકાલ લેતા હય.]

ધમ્મિનજીર—(ધમ્મરાકે) આહ ! મેરા કલેજ કટતા હય !

કસરાક—શયતાનકા બંદા, ઇસી તરફ દોજખમેં પટતા હય ?

[કસરાક, ધમ્મિનજીરકો આજિજ પાકર છાતીપર
ચઢકર ઉસકે સીનેમેં ખંજર મારતા હય, વ્હો
ચિલ્લા તર્રપકે મરતા હય, કસરાક ખુશ હોકે
નાચતા હય, સખ ખુશી મનાકર ગાતેં હય.]

અખયાત.

કસરાક—જો દિલ હવસકા રામ હય,

સખ—ઉસકા યહી અંજામ હય.

કસરાક—જો હિંસમેં બદનામ હય,

સખ—ઉસકા યહી અંજામ હય.

કસરાક—જો બદ નજર ખુદ કામ હય,

સખ—ઉસકા યહી, અંજામ હય.

કસરાક—બદકાર નાફરબામ હય,

સખ—ઉસકા યહી અંજામ હય.

ભયરવી—હુમરી.

સખ—હુવા શાદમાં જહાં, મિટાકે ગમકા અસર,
સુખકી સહર આઈ હય નજર આજ.—હુવા.
ખતર જરરકા ન રહા, ન રહા, પ્યારિ પ્યારિ કલિયાં ખિસી,
ખિલા હય ચમન, મિલા હય અમન, મિટા હય મિહન અપના—હુવા.
નૂરી નૂરાની, અમાં, અમાની, હુવા અલાનિયા,
સાજન મિલા મન મોહેના, આસાનીકી સખ નિશાનિયાં, અમાનિયાં,
મન માની પાઈ, બલા ગઈ, જદા ગઈ, સુખ સરતાજ—હુવા.

તમામ શુદ્ધ.

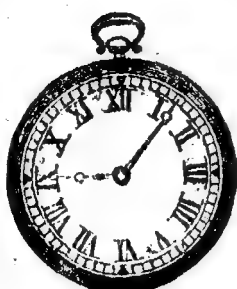
MOOLJEE GANGJEE

WATCH

MAKER.

મુળજી

વૉચ

ગાંગજી

મેકર.

અમારે ત્યાં જથાળાં તથા છુટક દરેક જાતનાં નાનાં, મોટાં, ધડીયાળાં તથા રોડઝ ગોલ્ડના છેડા, લાકીટ, બટન, ઇલેક્ટ્રીક લેમ્પ્સ, ફોનોગ્રાફ, વીજળીનાં ફાનસો તથા બટનો વગેરે ફેનસી તરેહવાર માલ કીધાયતે મળશે.

પોસ્ટ કાલબાદેવી.

૬૦—વિઠલવાડી સામે, મોતી બજાર—મુંબઈ.

રાજવંશીઓ અને પૈસાદાર લોકો માટે અનંગ વિલાસ (યાકુતી)

હંચામાં હંચી દેશી વનસ્પતી અને કીમતી દવાઓમાંથી આ યાકુતી અથવા ખીબ્બ શબ્દોમાં કહીએ તો પુરૂષવત્ત્વવાને સંપુર્ણ આપનાર અમૃત સમાન ઔષધી બનાવેલ છે. સંસાર સુખ ભોગવવા માટે આ દવા બહુ જોરાવર બનાવેલ છે. ધાતુપાતના તમામ રોગ મટાડી વીર્ય ઘટ્ટ બનાવી રાબત શક્તિ લાવે છે. આ કીમતી દવા રાજ રજવાડામાં તથા અમારા માનવંતા ઘરાકોમાં બહોળા પ્રમાણમાં વપરાય છે, પરંતુ તમામ વર્ગને આવી અમુદય દવાનો લાભ મળે એમ જારી ધણા ઔદર્યોના આગ્રહથી આ દવા જાહેરમાં મેલી છે. આ દવાના વખાણ કરતાં એ અત્યારના ધતીંગના જમાનામાં બ્યર્થ છે, માટે એટલુંજ કહેવું બસ છે કે, જોને દેશી અને યુનાની દવા કેટલું કામ કરી શકે છે એ ખાત્રી કરવી હોય તેણે જરૂર આ દવા વાપરવી. શરીરનો ખાંધો મજબુત બનાવવો હોય, સ્મરણ શક્તિને તેજ કરવી હોય અને નવું લોહી અને નવું વીર્ય પુરતા જથ્થામાં વધારવું હોય, તેણે જરૂર ખરું પુરૂષાતન આપનાર આ દવા વાપરવા અમારી ખાસ ભલામણ છે. કારણ આ દવાના નામ પ્રમાણે ગુણ છે. કોઈ પણ કારણથી ગુમાવેલી તાકાતને પાછી લાવી જુવાનીને ટકાવી રાખવી એ તો આ દવાનો ખાસ ગુણ છે. ૪૦ ગોળીની ડબી એકના રૂ. દશ—પોસ્ટેજ જુદું.

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ,

રાજકોટ—કાઠીયાવાડ.

આ દવા વાપરવામાં કોઈ પણ જાતની પરેશની જરૂર નથી.

કેક, ખાસકીટ બનાવવાનું જંગી કારખાનું.

વીક્ટોરીયા બેકરી.

કોટ, પારસી બજાર, મુંબઈ.

નાટાક્ષના કેક, બેટ સોગાદ મોકલવાનાં સાદાં તેમજ નકસીના કેક, પેચ્લી, પુડીંગો, પાઇ, પેટીસ, તરેહવાર જાતોની ખીસકીટ, નાન-ખટાઇ, પેન્ડા, બરફી, દરેક જાતનાં હલવા અને ખાવાનાં મીઠાઇ બનાવનારા. શોખીન સાહેબોએ એકવાર શાવગરી, શાહદી રામશનીપર વરદી આપવાથી પુર ખાતરી થશે. ખચીત વગર સહરાગાતે કેહવામાં આવે છે કે કેક, ખીસકીટની ઉત્તમ બનાવટ માટે સારા ગ્રહસ્થો તરફથી સરદીશીકેટો અને ચાન માન ફક્ત આએજ બેકરીએ મેળવ્યાં છે, એ ખરા માણની ખુશી સમજવી. બાહાર ગામના ઘરાકોપર ખાસ દેખરેખ રાખવામાં આવે છે.

 ખાકસાર અરદેશર રૂસ્તમજી કનફેક્શનરની કુંઠ વીક્ટોરીયા બેકરી, પારસી બજાર, ગનખાવરી, કોટ, મુંબઈ.

તા. ૭ ૬૦—મુંબઈમાં ૨૨ દુકાનોપર અને બાહરગામોમાં મોટા વીસતારમાં માલ જાય છે, એજ માણની પીઝન સમજવી.

અ દેશર રૂસ્તમજી કનફેક્શનર, કોટ, મુંબઈ.

જુનામાં જુના પ્રખ્યાત,

ગોપાલદાસ ખરફીવાલા.

૩૦ કાવસજી પટેલના તલાવ આગળ.

જત અમારા માનવંતા આહકોને વિનતિ સાથે જલુવીએ છીએ
કે આહકો તરફથી છુટકની તથા જથાખંબની વરદી ઉપર બરાબર
ધ્યાન આપી ટાઇમ સર સારો અને તાજે માલ બનાવી આપશું, માટે
એક વખત અમારી દુકાને આવી માલ વિશે ખાતરી કરવા મેહેરમાની
કરશે. અમારા ખાસ પારસી આહકો માટે અમે એખા દુધનો ગરમ
માવો સવારના તથા સાંજના તૈયાર રાખીએ છીએ. પારસી બાઈઓમાં
વપરાતા દરેક આકારના પેંડા બનાવીએ છીએ. વરદીથી મસાલાનું
દુધ તથા દુધપાક પણ બનાવી આપીએ છીએ.

ગાઉટી-રીયુમ શાસ્ત્રી

યાને

સંધીવા-પવનને તોડનાર અકસીર તેલ.

આ તેલ ઘણીજ ઉંચી વનસ્પતીઓમાંથી બનાવેલું હોવાથી, વા, પેન મારતે વા, ઝઘણી, કળાગ, નેસનો ખેંચાવો, સરદીથી શરીરનું અકડી જવું, કમર રહી જવી, આંકડાં, સાંધાનો દુખારો વગેરે સરદીના રોગોને ચમતકારીક રીતે સાફ કરે છે; એટલુંજ નહીં, પણ જે લકવાની શરૂઆતમાંજ એ તેલનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય તો લકવાને પણ સાજો કરે છે. એ તેલથી ઘણા જીવા વખતના, અને હવે સાજાં નહીં થશે એમ સમજીને નાખી મુકેલાં દરદો સાજાં થયાં છે, જેની પુશકળ સરદીશિકેતો અમને મળી છે. બાટલીની કીંમત રૂ. ૧) દરેક દવાના વેપારીઓને ત્યાંથી મળશે.

સરદીશિકેતો મળી છે.

કાઉન્ટ એડ્. સોલા. ઇટાલીઅન કોનસલ જનરલ સાહેબ હોદ્દાથી નામદાર તુરકીના સુલતાનનાં હોદ્દાનાં રાજના એદમીરલ આરેક બે મીરાબાઇ સાહેબ.

નામદાર તુરકીનાં સુલતાનની હોદ્દાની સ્ટીમર કોઝીનીના એનજીનીઅર પુઝવાસી મહમદ અશીનદી.

નામદાર તુરકીના સુલતાનનાં હોદ્દાનાં રાજનો પોરત આશીસર એવીઅર બે માહામુદ અશીનદી.

પરશીયન કોનસલ મહમદ મેહેરી સાહેબ, હોદ્દાથી મુએત ચવનાંની કુ. નાં બાગીઆ મીં પાલનજી દાદાબાઇ ચવનાં મુંબઇ.

મુંબઇ કોરપોરેશનનાં મેમ્બર મીં શોરાયજી ખરશેદજી મોદી,

મીં શાપુરજી પીરોજશા કુપર એનજીનીઅર ધી લક્ષમી મીલસ શોલાપુર.

મીં પીરોજશા પે. મેહેતા, વીર્ગ માસતર. મોતીલાલ હીરાબાઇ મહુપુર અમદાવાદ.

માલેક-એમ. એચ. નરીમાન શાસ્ત્રી,

બખરગેટ સ્ટીટ, કોટ, મુંબઈ.

વિક્ટોરિયા નાટક મંડળીના ખેલો તથા ફો ગુજરાતી તથા ઉર્દુ ચોપડીની કીમતની ટ

ઉર્દુ.

	૧.	૨.
સયલો નહાર	૦
હરિશ્ચંદ્ર	૦
ગોપીચંદ્ર	૦
રામ-લીલા	૦
નાંગલ	૦
અલીઆખા	૦
દિલેર દિલશેર	૦
આશિકકા ખુન...	૦
નિગાહે રાક્ષસ...	૦
તાલસમાતે શુભ...	૦
સંગીન બકાવતી...	૦
હવાઈ મજલિસ...	૦
મન્દર સભા	૦
અલાદીન	૦

ગુજરાતી.

બોલી શુભ	૦
જાનરની ગોરી	૦
અસલાહ	૦
નિંદાખાતું	૦
તકદીરની તાસીર...	૦
હક મનસાફ	૦
નેકઅસલત તેહમીના	૦
કબાવતી	૦
મદન વસંત	૦
શુભસુંદરી	૦
શુદ્ધીન ઝગડો	૦
મેઝ હાઉસ...	૦

ફાર્સી ગુજરાતી.

નાખાં શીરીન	૦
વેહેમાયલી જર	૦
શુરતાઈ ધામટ	૦
મતલબ ખેલેરો	૦
ચાલ મારા બાપ...	૦
કાવલાની કચુબર	૦
પુલાંગમજી	૦
ટીટપર ટાટ	૦

